

Analiza štampanih medija u Srbiji
Januar - Mart

Kvartalni **MEDIJAMETAR**

01|2017

Analiza štampanih medija u Srbiji
Januar - Mart

Kvartalni **MEDIJAMETAR**

01|2017

KVARTALNI MEDIJAMETAR
Analiza štampanih medija u Srbiji
Godina III, Broj 1/2017
ISSN 2406-2707

Redakcija
Milana Brisić
Vladimir Abramović
Aleksandra Miličević
Marija Benke

Izdavač
Institut za javnu politiku Beograd
Kneza Miloša 68
E-mail: office@ijp.rs
Web: www.ijp.rs

Dizajn korica i priprema za štampu
Pavle Farčić
Štampa
Instant System Beograd

Za izdavača
Vladimir Popović

Urednici
Vladimir Popović
Velimir Ćurgus Kazimir

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

659.3

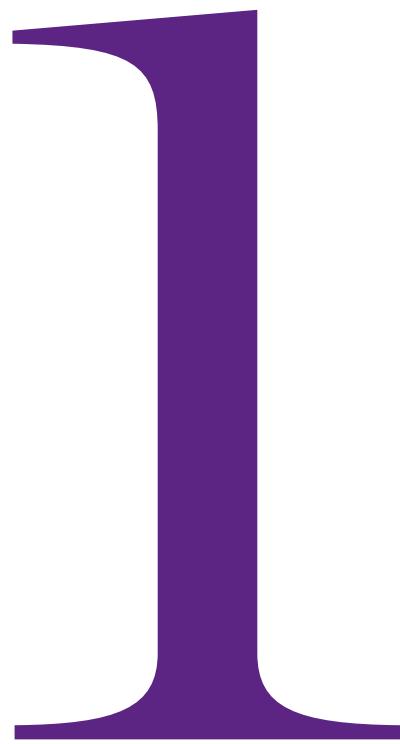
KVARTALNI medijametar : analiza štampanih medija u Srbiji / urednici Vladimir Popović, Velimir Ćurgus Kazimir. - God. 1, br. 1 (2015) - . - Beograd : Institut za javnu politiku, 2015- (Beograd : Instant System). - 24 cm

Tromesečno. Ima izdanje na drugom jeziku: Quarterly mediometer = ISSN 2406-274X
ISSN 2406-2707 = Kvartalni medijametar
COBISS.SR-ID 215060236

Sadržaj

- 1** Velimir Ćurgus Kazimir:
UVOD
- 2** Isidora Jarić, Danica Laban:
UZORAK
- 3** Isidora Jarić, Danica Laban:
REZULTATI ISTRAŽIVANJA
- 4** Dejan Vuk Stanković:
DISKURZIVNA ANALIZA
- 5** O AUTORIMA

Uvod

VELIMIR ĆURGUS KAZIMIR

UVOD:

Razvoj medijskih hibrida

Početak 2017. godine protekao je u znaku predsedničkih izbora. To se nije direktno odrazilo samo na broj analiziranih tekstova kojih je u ovom kvartalu bilo za oko 25 odsto više u odnosu na isti period prošle godine, nego i na povećano prisustvo teme *Politički život u Srbiji*, mada je i u prethodnom periodu medijsko interesovanje za ovu oblast života bilo veoma intenzivno. Stiče se utisak da se u Srbiji političke tenzije, bilo u obliku priprema za neku od izbornih kampanja, ili kroz samu kampanju, latentno održavaju najviše zahvaljujući medijima i medijskoj slici koju oni stvaraju.

Naravno, ono što se dešava oko nas, kako u regionu, tako i u celom svetu, proizvodi povremeno "lančane" reakcije u medijima. Hapšenje Ramuša Haradinaja u Francuskoj po srpskoj poternici pokrenulo je početkom januara veliki broj negativno intoniranih napisu u odnosu na Kosovo, ali i druge aktere ovog događaja.

Intenzivna medijska prisutnost novog američkog predsednika Donald Trampa izaziva mnogo veću pažnju, pa i komentare. Tramp je u tom smislu, u srpskim medijima, "potisnuo" Vladimira Putina. Senzacionalizam i neočekivane odluke privlače medije na jedan poseban način. Negativna ili pozitivna intonacija više nije bitna.

I u ovom kvartalu pojavljuje se oko šest puta veći broj negativno nego pozitivno intoniranih tekstova. Takva "navala" kritičnosti svakako je posledica političke kampanje. Novine se opredeljuju. Neke vrlo direktno, druge malo opreznije. Pošto je sve u službi kampanje, vrlo se lako mešaju teme i povodi. Često je veoma teško "uhvatiti" ovaj hibrid... Da li je u pitanju: politika, hronika, lična priča, privreda, društvo...? Izvori takvih priča često nisu dovoljno transparentni, teško su proverivi i magloviti.

U mešavini svega i svačega teško je ostati neutralan. O objektivnosti, odnosno balansu, teško da može biti ozbiljnog razgovora. Novine se prave same od sebe! Naravno, uz pomoć opšte priče o istini i iskrenosti.

Kao i u prethodnih osam tromesečja, u analizi empirijske građe primjenjen je isti metodološki pristup. Za jedinicu analize uzet je jedan tekst. Sama analiza predstavlja kombinaciju dva istraživačka metoda: (a) analize sadržaja, koja je bila usmerena „određenim teorijsko-hipotetičkim okvirom ... kojim se stvara objektivna i sistematična iskustvena građa o sadržaju društvenog komuniciranja, koja omogućuje izvođenje relevantnih zaključaka o društvenom kontekstu u kojem se komuniciranje odvija”,¹ i (b) diskurzivne analize, koja nam je omogućila da različite, epistemički i metodološki nesamerljive,² autorske interpretativne strategije i uređivačke politike koje odražavaju predstave različitih, pre svega ideoloških i političkih, diskurzivnih realnosti, razumemo kroz analizu njihovih specifičnih diskurzivnih značenja.

U interpretativnom smislu, radi lakše organizacije teksta, analiza je, baš kao i u slučaju prethodnih izveštaja, podeljena u dve celine koje se odnose na: (a) analizu kvantitativnih pokazatelja prikupljenih uz pomoć analize sadržaja, i (b) diskurzivnu analizu kvalitativne građe izvučene iz tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja.

¹ S. Gredelj, *S onu stranu ogledala*, Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, 1986, 19.

² G. Couvalis, *The Philosophy of Science*, London, Sage Publications, 1997.

2

Uzorak

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

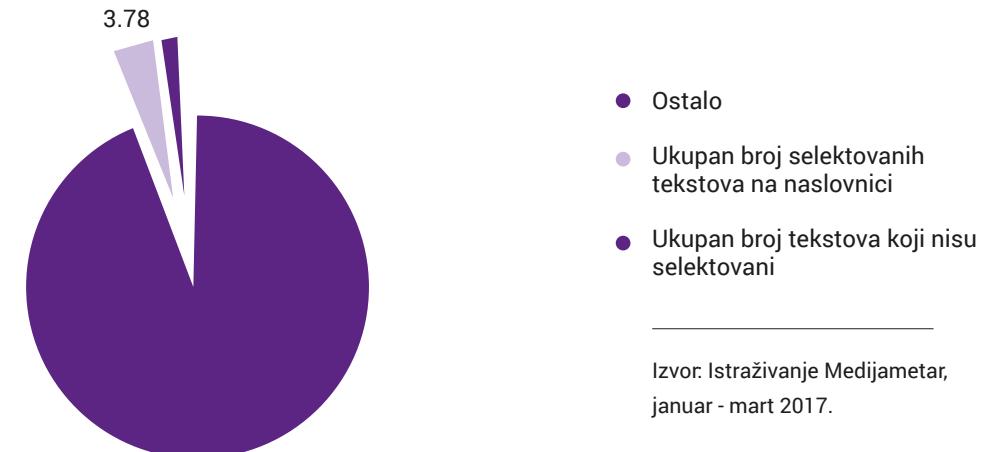
Uzorak

Kao što je navedeno u prethodnim izdanjima, osnovna ideja projekta *Medijametar* je da pokuša da rekonstruiše medijsku realnost dnevnih štampanih medija u Srbiji, onako kako se ona može rekonstruisati iz tekstova koji su pozicionirani (u celosti, ili delimično) na naslovnim stranama, a na različite načine govore o aktuelnim političkim događajima i prilikama u Srbiji i svetu. Uzorak dnevnih novina sačinjen je u odnosu na dva kriterijuma selekcije – najveću čitanost i reputaciju štampanih medija. Podaci o čitanosti dnevnih novina preuzeti su iz istraživanja IPSOS-a.¹ Naslovna strana je deo dnevnih novina koji čitaoci najviše povezuju sa identitetom/prepoznatljivošću jednog medija. Ona je često odgovorna za prvi utisak, našu potencijalnu naklonost ili odbojnost, koju formiramo o nekom štampanom izdanju. Sa naslovnom stranom u kontakt ne dolaze samo čitaoci određenog lista, već i ljudi koji te dnevne novine možda nikada neće uzeti u ruke. Preko novinskih i televizijskih reklama i izloga prodavnica štampe, naslovna strana dolazi u dodir sa auditorijumom širim od onog koji čini čitalačka publika bilo kog pojedinačnog izdanja dnevnih novina, formirajući tako, na izvestan način, javnu sliku novina koja simboliše njenu uređivačku politiku, vrednosnu orijentaciju i usmerenost ka određenoj čitalačkoj publici. Zbog svih ovih gore pomenutih razloga, naslovne stranice dnevnih novina iz našeg uzorka našle su se u fokusu analize projekta *Medijametar*.

Tekstovi sa naslovnica najbolje oslikavaju koordinate uređivačkih politika dnevnih štampanih izdanja. Iako je to procentualno mali broj tekstova, kroz poruke plasirane na naslovnim stranama najlakše je rekonstruisati uređivački identitet dnevnih novina. Odnos ukupnog broja tekstova u svakom dnevnom izdanju pojedinačno i broja tekstova sa naslovnih strana koji su ušli u uzorak našeg istraživanja, prikazan je u grafikonima 1-7, za period od 1. januara do 31. marta 2017.

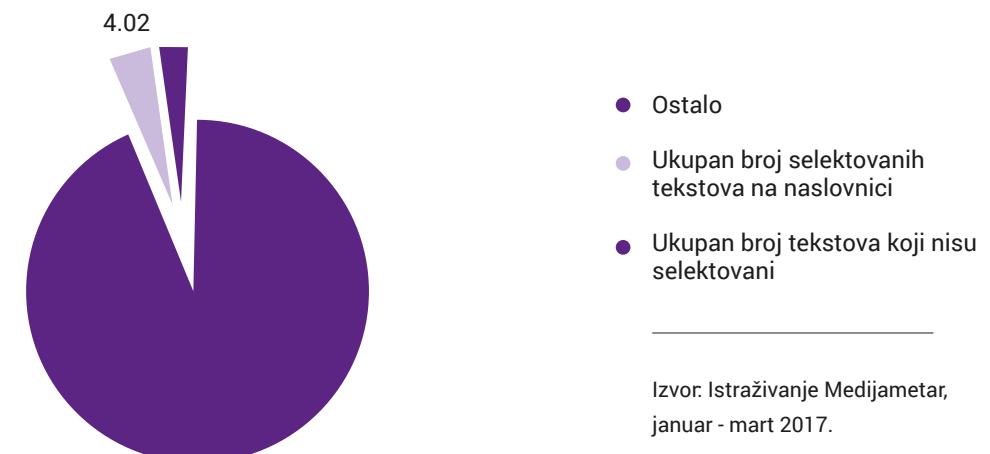
¹ Istraživanje prosečne čitanosti dnevne štampe rađeno je za period 03.05.2016 – 31.12.2016. Populacija: total individuals.

Grafikon 1. – Večernje novosti²

Izvor: Istraživanje Medijametar,
januar - mart 2017.

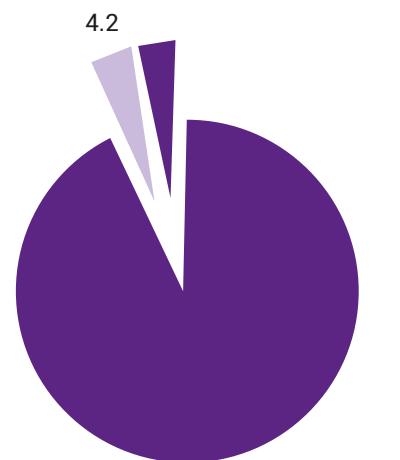
Grafikon 2. – Informer³

Izvor: Istraživanje Medijametar,
januar - mart 2017.

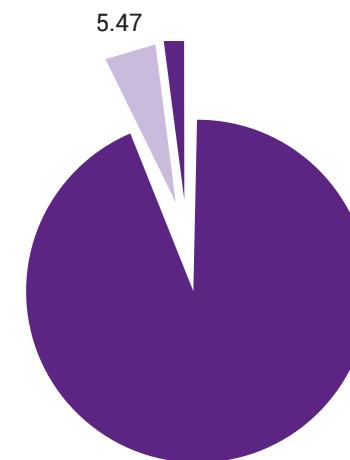
² Za više informacija videti Tabelu 97 u Apendiksu.

³ Za više informacija videti Tabelu 98 u Apendiksu.

Grafikon 3. – Alo!⁴

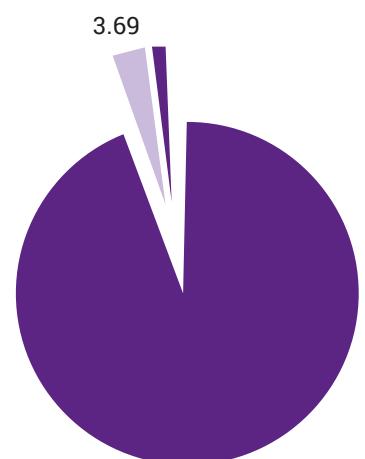
- Ostalo
- Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici
- Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani

Izvor: Istraživanje Medijametar,
januar - mart 2017.

Grafikon 5. – Politika⁶

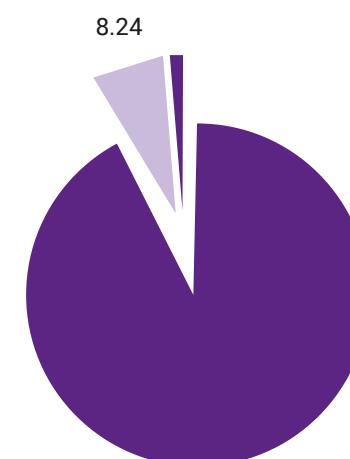
- Ostalo
- Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici
- Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani

Izvor: Istraživanje Medijametar,
januar - mart 2017.

Grafikon 4. – Blic⁵

- Ostalo
- Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici
- Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani

Izvor: Istraživanje Medijametar,
januar - mart 2017.

Grafikon 6. – Danas⁷

- Ostalo
- Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici
- Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani

Izvor: Istraživanje Medijametar,
januar - mart 2017.

4 Za više informacija videti Tabelu 99 u Apendiksu.

5 Za više informacija videti Tabelu 100 u Apendiksu.

6 Za više informacija videti Tabelu 101 u Apendiksu.

7 Za više informacija videti Tabelu 102 u Apendiksu.

Grafikon 7. – Kurir⁸

- Ostalo
- Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici
- Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani

Izvor: Istraživanje Medijametar,
januar - mart 2017.

Ukupan broj analiziranih tekstova u svih sedam medija koji su ušli u uzorak našeg istraživanja je 2403, i taj broj čini prosečno 72.75% tekstova sa naslovnicama i 4.52% od ukupnog broja tekstova.

⁸ Za više informacija videti Tabelu 103 u Apendiksu.

Tabela 1. – Večernje novosti

Večernje novosti/ rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
hronika	70	31	39
društvo	83	77	6
politika	133	133	0
ekonomija	52	52	0
aktuelno	49	35	14
reportaža	34	13	21
kultura	21	8	13
intervju	19	13	6
svet	19	13	6
sport	11	1	10
Beograd	11	9	2
dodatak	1	0	1
reflektor	3	1	2
estrada	0	0	0
sećanje	4	4	0
preduzetnik	1	1	0
sudbine	1	0	1
region	0	0	0
feljton	0	0	0
akcija	1	1	0
ispovest	0	0	0
tema dana	2	2	0
događaj dana	2	2	0
in memoriam	1	0	1
Beogradske priče	2	0	2
Nagrada novosti	1	0	1
Kulturni dodatak	1	0	1
Vremenska prognoza	1	0	1
događaj	4	4	0
druga strana	1	1	0
Božićni dodatak	1	1	0

istraživanja	3	3	0
izbori	26	26	0
UKUPNO	558	431	127

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 2. – Informer

Informer/ rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnicu	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnicu	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
udarne vesti	164	160	4
vesti	100	60	40
showtime	59	4	55
zabava	0	0	0
sport	46	2	44
UKUPNO	369	226	143

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 3. – Alo!

Alo!/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnicu	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnicu	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
aktuelno	86	84	2
vesti	204	135	69
v.i.p.	103	7	96
sport	37	2	35
svet	2	1	1
intervju nedelje	1	1	0
intervju	1	1	0
politika	2	2	0
UKUPNO	436	233	203

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 4. – Blic

Blic/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnicu	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnicu	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
serijal	4	4	0
aktuelno/intervju	6	6	0
reportaža	1	0	1
društvo	70	47	23
društvo/ekonomija	2	2	0
Beograd	1	0	1
hronika	41	23	18
kultura	10	3	7
politika	142	142	0
sport	47	4	43
sudbine	7	0	7
svet	13	11	2
tema dana	78	76	2
ljudi	1	1	0
Pop i kultura	5	2	3
zabava	44	3	41
50 najmoćnijih	1	1	0
dosije	2	2	0
ekonomija	6	6	0
gost	1	1	0
intervju	1	1	0
planeta	1	1	0
razgovor nedelje	1	1	0
tema	4	4	0
UKUPNO	489	341	148

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 5. – Politika

Politika/rubrika	Ukupan broj teksta na naslovnici	Ukupan broj selektovanih teksta na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
svet	37	28	9
društvo	51	24	27
ekonomija	25	24	1
politika	16	16	0
događaji dana	12	9	3
kultura	25	3	22
hronika	21	14	7
dnevni dodatak	1	0	1
Beograd	8	3	5
Srbija	19	8	11
čitaonica	10	0	10
sport	16	1	15
tema nedelje	30	29	1
ličnosti	3	1	2
region	6	6	0
naslovna strana	293	292	1
spektar	11	0	11
pogledi	0	0	0
sinoć u Beogradu	1	1	0
feljton	2	0	2
potrošač	9	8	1
beogradska hronika	8	5	3
dete	1	1	0
šarena strana	1	0	1
kulturni dodatak	2	0	2
kultura, umetnost, nauka	9	3	6
Politika za decu	1	0	1
dosije	1	0	1
tema dana	3	3	0
Božićni dodatak	1	1	0
vremenska prognoza	5	0	5
UKUPNO	628	480	148

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 6. – Danas

Danas/rubrika	Ukupan broj teksta na naslovnici	Ukupan broj selektovanih teksta na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
dodatak biznis	16	14	2
Danas specijalni dodatak	32	26	6
Danas vikend	28	20	8
događaj dana	0	0	0
društvo	76	73	3
ekonomija	40	39	1
globus	22	19	3
kultura	38	16	22
intervju	3	3	0
naslovna strana	57	57	0
zdravlje	0	0	0
politika	112	112	0
Novi Sad	0	0	0
Beograd	5	5	0
tema dana	1	1	0
sport	12	5	7
tema	11	11	0
terazije	0	0	0
pomodoro	2	1	1
dijalog	7	6	1
druga strana	1	1	0
izborna groznica	17	17	0
periskop	2	2	0
poslednja strana	6	6	0
Sandžak	1	1	0
suočavanje	1	1	0
Vojvodina	1	1	0
UKUPNO	491	437	54

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

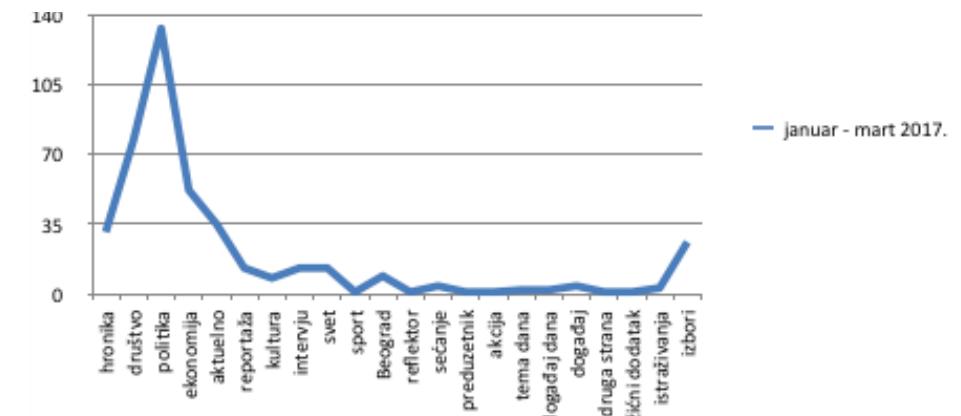
Tabela 7. – Kurir

Kurir/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnicu	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnicu	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
vesti	3	3	0
hronika	55	38	17
kultura	5	1	4
tema dana	1	1	0
planeta	10	10	0
sport	6	3	3
stars	59	14	45
intervju	8	8	0
politika	170	170	0
društvo	11	4	7
Beograd	1	0	1
biznis	3	3	0
Ukupno	332	255	77

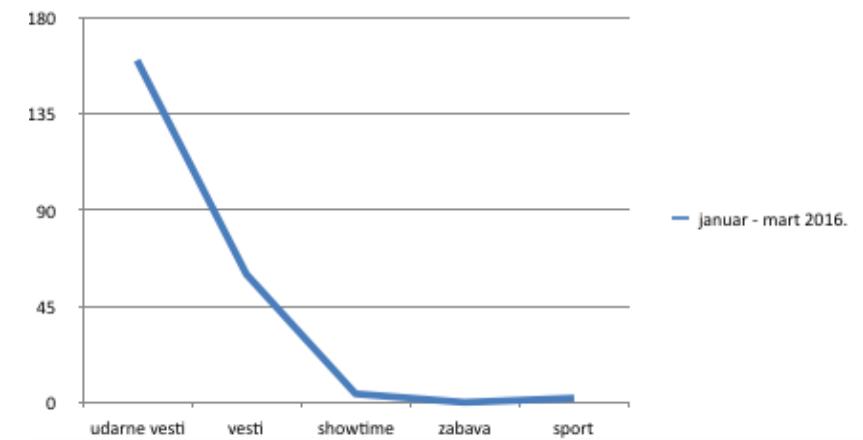
Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Uvidom u prikazane tabele 1 - 7 i dalje je uočljivo da struktura analiziranih dnevnih novina prati dve različite logike. U *Večernjim novostima*, *Politici*, *Danasu* i *Blicu* prisutna je klasična forma dnevnih novina, a ovoj grupi medija se, u prvom kvartalu 2017, ponovo pridružuje Kurir.⁹ Izdanja *Informera* i *Alo!*, kao i u prethodnim tromesečjima, značajno odstupaju od ove matrice. U ova dva izdanja *vesti* su dominantna rubrika, koja objedinjuje različite oblasti, a posebna pažnja pridaje se sadržajima zabavnog karaktera, poput informacija o poznatim ličnostima, zatim estradi i sportu, koje sve više dobijaju društveno-politički karakter. Uređivačke strategije koje su utvrđene u prethodnih osam izdanja *Medijametra* u potpunosti su uočljive i u prvom kvartalu 2017. godine, što se jasno može primetiti u grafikonima 8 – 14.

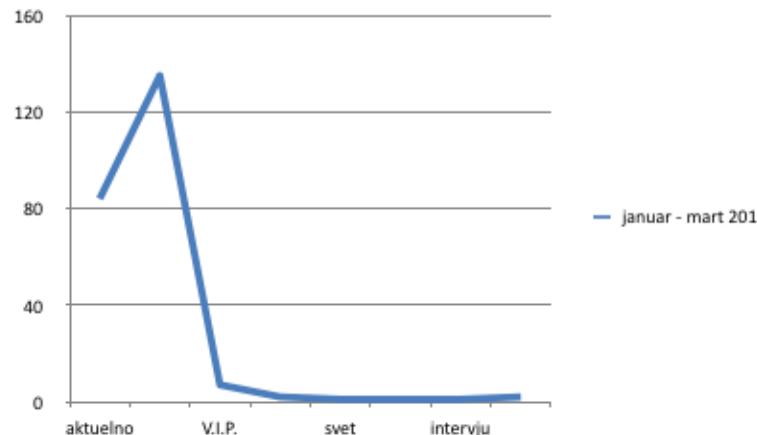
⁹ Dnevni list Kurir se, posle nešto manje od godinu dana, tokom kojih su rubrike *društvo*, *ekonomija* i *politika* bile objedinjene u novonastalu rubriku *vesti*, vraća na klasičnu strukturu, odnosno ponovo se mogu uočiti navedene rubrike.

Grafikon 8. – Večernje novosti

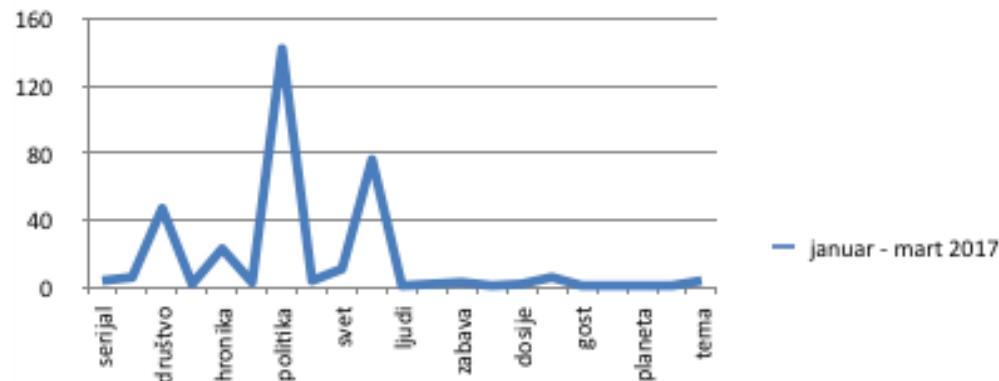
Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Grafikon 9. – Informer

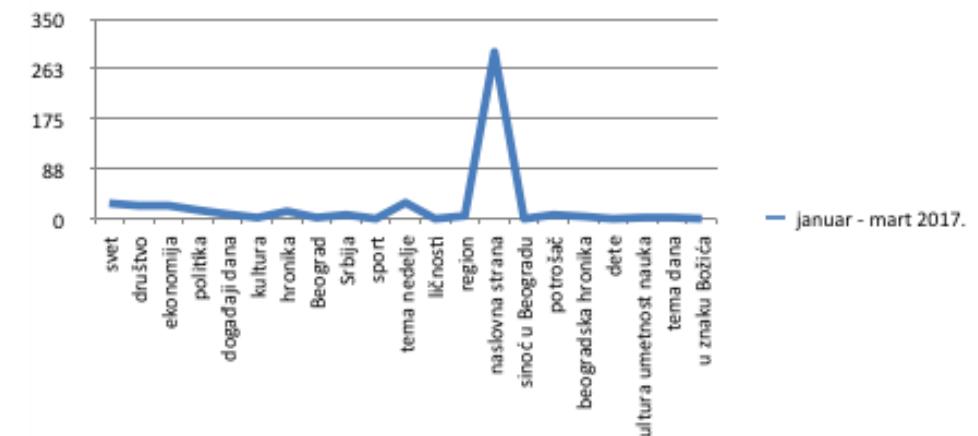
Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Grafikon 10. – Alo!

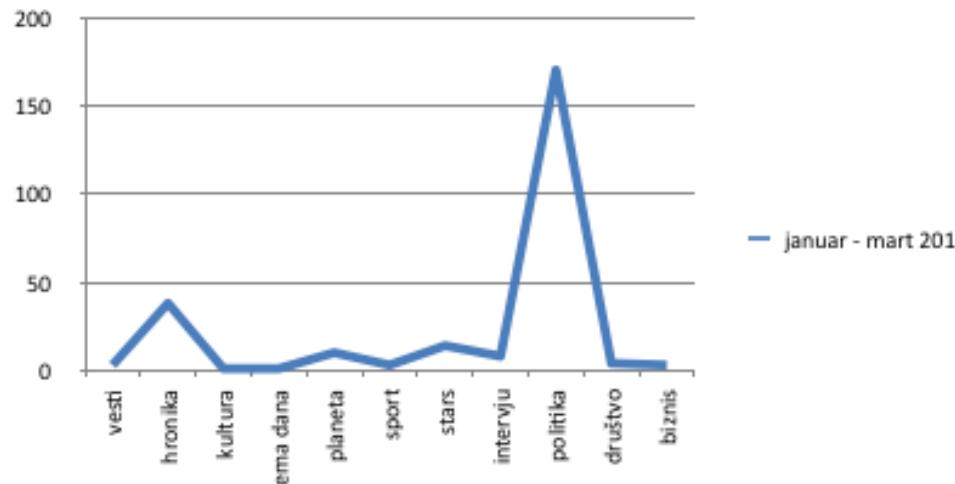
Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Grafikon 11. – Blic

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Grafikon 12. – Politika

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Grafikon 14. – Kurir

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Ukoliko uporedimo broj selektovanih tekstova za periode januar – mart 2017., 2016. i 2015. godinu, uočavamo višestruko uvećanje napisa koji čine uzorak. U prvom kvartalu 2017. odabранo je čak 1043 teksta (76.69% više nego u istom periodu 2015., dok je u odnosu na prošlu godinu broj izabranih napisa povećan za 479 ili 24.9%, bez obzira na podjednak broj neradnih dana za medije.¹ Takođe, broj odabranih tekstova za period januar – mart 2017. je najveći i kada se ovaj uzorak upoređi sa uzorcima iz svih osam prethodnih izdanja *Medijametra* (tabela 8). Konkretno uvećanje u odnosu na prethodni kvartal² je 6.75% ili 152 teksta, što je posebno interesantno imajući u vidu i broj dana u prvom kvartalu ove godine, tokom kojih mediji nisu objavljivali svoja izdanja (pogledati fusnotu 10). Iako se povećanje broja relevantnih tekstova donekle može objasniti kampanjom za predsedničke izbore,³ koja je zauzimala dosta prostora na naslovnicama dnevnih novina, svakako je ovo uvećanje iniciранo i dešavanjima u vezi sa Kosovom (npr. hapšenjem Ramuša Haradinaja, inicijativom da se formira Vojska Kosova), inauguracijom novog predsednika Sjedinjenih Američkih država Donalda Trampa ili uopšteno gledano, usložnjavanjem kako unutrašnjih, tako i spoljnih društveno-političkih okolnosti.

Tabela 8. – Broj selektovanih tekstova po kvartalima

Kvartal/broj tekstova	2015. godina	2016. godina	2017. godina
prvi	1360	1924	2403
drugi	1673	2106	
treći	2172	2012	
četvrti	2177	2251	
ukupno	7382	8293	

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

1 U sva tri navedena perioda (2015, 2016. i 2017.) objavljen je trobroj za 31. decembar i 1. i 2. januar, dvobroji za 6. i 7. januar, kao i za 15. i 16. februar.

2 U kojem je zabeležen najveći broj obrađenih tekstova u odnosu na sva dotadašnje izdanja *Medijametra*.

3 Predizborna kampanja za parlamentarne izbore 2016. svakako je imala udela u uvećanju broja tekstova u prvom i drugom kvartalu protekle godine u odnosu na isti period 2015. Baš iz tog razloga nije moguće objasniti drastično uvećanje broja tekstova u prvom tromesečju 2017. isključivo temama u vezi sa predsedničkim izborima.

3

Rezultati
istraživanja

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Zastupljenost novinskih žanrova

U prvom kvartalu 2017. beleži se gotovo identična zastupljenost izveštaja kao i u prethodnom tromesečju – 71.49% ili 1718 tekstova. Najveće učešće izveštaja ponovo je uočeno u *Informeru* – 92.92%, dok je i ovoga puta najmanje učešće tekstova u ovom žanru u *Politicu* – 60.83%, što predstavlja nalaze koji se ponavljaju iz kvartala u kvartal. Naredna forma prema zastupljenosti je članak, prisutan u 11.4% napisa. Najveće učešće članka ovoga puta zabeleženo je u *Politicu* (22.08%), a listovi *Alo!* i *Informer* nisu objavljivali tekstove u ovoj formi. Treći prisutan žanr je intervju (8.49%), a najviše tekstova u ovoj formi objavio je *Danas* (61), dok ih je najmanje u *Informeru* (6 ili 2.65%). Sledeći žanr prema učešću je komentar (4.37%), koji je najprisutniji u *Danasu* (11.44%), dok *Kurir* nije objavljivao tekstove u ovoj formi. Zastupljenost vesti na naslovnicama se smanjuje iz kvartala u kvartal, tako da je samo 2.33% ili 56 analiziranih tekstova napisano u ovoj formi – najviše u dnevnom listu *Večernje novosti* (4.64%). U analiziranim dnevnim novinama zabeleženo je još i 27 reportaže, što predstavlja 1.12% tekstova iz uzorka (videti više u tabelama 9, 10 i 11). U u prvom tromesečju 2017. redosled zastupljenosti žanrova potpuno je isti u odnosu na prethodna tri kvartala.

Tabela 9. – Pojedinačno učešće žanrova u izveštavanju sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj	%
izveštaj	1718	71.49
članak	274	11.4
intervju	204	8.49
komentar	105	4.37
vest	56	2.33
reportaža	27	1.12
drugo	19	0.79
total	2403	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 10. – Distribucija novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr	<i>Alo!</i>	<i>Blic</i>	<i>Danas</i>	<i>Informer</i>	<i>Kurir</i>	<i>Politika</i>	<i>Večernje novosti</i>	total
izveštaj	87.55	79.18	61.33	92.92	75.29	60.83	65.43	71.49
članak	0.00	0.29	8.24	0.00	16.08	22.08	20.88	11.40
intervju	8.58	11.44	13.96	2.65	7.45	7.08	5.80	8.49
komentar	1.29	4.40	11.44	0.88	0.00	7.08	0.23	4.37
vest	1.72	3.81	1.60	3.10	0.78	0.63	4.64	2.33
reportaža	0.00	0.00	0.69	0.00	0.39	2.29	2.78	1.12
drugo	0.86	0.88	2.75	0.44	0.00	0.00	0.23	0.79
total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 11. – Distribucija novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr	<i>Alo!</i>	<i>Blic</i>	<i>Danas</i>	<i>Informer</i>	<i>Kurir</i>	<i>Politika</i>	<i>Večernje novosti</i>	total
izveštaj	204	270	268	210	192	292	282	1718
članak	0	1	36	0	41	106	90	274
intervju	20	39	61	6	19	34	25	204
komentar	3	15	50	2	0	34	1	105
vest	4	13	7	7	2	3	20	56
reportaža	0	0	3	0	1	11	12	27
drugo	2	3	12	1	0	0	1	19
total	233	341	437	226	255	480	431	2403

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Izveštaj

Izveštaj je u analiziranim dnevnim novinama zastupljen na sledeći način: u *Informeru* u 92.92% ili 210 tekstova, u dnevnom listu *Alo!* – 87.55% ili 204 teksta, *Blicu* – 79.18% (270), *Kuriru* 75.29% (192), *Večernjim novostima* – 65.43% (282), *Danasu* – 61.33% (268) i *Politici* 60.83% (292). U odnosu na prošli kvartal, zastupljenost izveštaja je veoma slična u *Informeru*, *Blicu*, *Večernjim novostima* i *Politici*. Znatno veći broj tekstova u ovoj formi uočen je u *Kuriru* (povećanje od oko 12%), dok je smanjen u *Danasu* (oko 4%) i *Alo!* (oko 5%).

U svih sedam listova prisutni su vrednosno obojeni¹ izveštaji, odnosno u tekstu je uočljiv jasan stav novinara, a broj vrednosno opredeljenih tekstova u ovoj formi manji je nego u prethodnim kvartalima za oko 4%. Učešće vrednosno obojenih tekstova napisanih u ovom žanru varira od 68.57% u *Informeru* do 11.57% u *Danasu* (oko 4% manje vrednosnog stava u odnosu na protekli kvartal). Pozitivan ili negativan vrednosni stav novinara vidljiv je u 27.4% tekstova pisanih u ovoj formi u *Politici* (10% manje), 30% u *Blicu*, 30.39% u *Alo!*, 36.17% u *Večernjim novostima* i 41.67% u *Kuriru* (oko 18% manje vrednosnog stava u odnosu na protekli kvartal) (više informacija u tabeli 12).

Tabela 12. – Struktura izveštaja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	26	12.38	66	31.43	118	56.19
<i>Kurir</i>	7	3.65	112	58.33	73	38.02
<i>Večernje novosti</i>	29	10.28	180	63.83	73	25.89
<i>Alo!</i>	2	0.98	142	69.61	60	29.41
<i>Blic</i>	3	1.11	189	70.00	78	28.89
<i>Politika</i>	26	8.90	212	72.60	54	18.49
<i>Danas</i>	0	0.00	237	88.43	31	11.57
total	93	5.41	1138	66.24	487	28.35

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

¹ U analizi koju predstavljamo, načine prezentovanja određenih tema ili aktera u pojedinačnim tekstovima iz našeg uzorka kodirali smo na tri različita načina, uzimajući u obzir kako tekst, tako i opremu teksta (nadnaslov, naslov i podnaslov). Neutralnim prezentovanjem određenih tema ili aktera označili smo one tekstove u kojima autori tekstova/novinari ne zauzimaju vrednosni stav prema određenom akteru ili temi, već nastoje da na relativno neutralan, odmeren način, poštujući profesionalne standarde, prezentuju određene činjenice koje su predmet teksta. Kao pozitivne označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasne simpatije i pozitivan odnos prema njima. Kao negativne označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasnu antipatiju i negativan odnos prema njima.

Ponovo više od tri četvrtine, odnosno oko 76% izveštaja u objavljenih u sedam medija iz uzorka nije balansirano² (na primer, izveštaji sadrže izjavu samo jednog aktera, odnosno čitav tekst je zasnovan na stavu jednog sagovornika ili stavovima različitih sagovornika koji nastupaju sa istog stanovišta), dok se rezultat u odnosu na prethodni kvartal razlikuje za samo 0.05%. Najviše nebalansiranih napisa u ovom žanru beleži se u *Kuriru* 96.88%, a slede *Informer* (96.19%), *Alo!* (78.43%), *Danas* (70.9%) *Politika* (69.18%), *Blic* (65.56%) i *Večernje novosti* (65.25%) (tabela 13).

Iako je u odnosu na prethodni kvartal zabeležen gotovo isti ukupan rezultat, postoje razlike u pristupu kada se dnevne novine sagledaju pojedinačno. Najveća promena uočljiva je u dnevnom listu *Danas*, gde je udeo balansiranih izveštaja opao za oko 12%. Takođe, učešće nebalansiranih tekstova u ovoj formi u *Kuriru* veće je za oko 6%, tako da ovaj medij u prvom kvartalu 2017. beleži najmanji broj balansiranih izveštaja. Sa druge strane, dnevni list *Politika* je za isti procenat povećao je učešće balansiranih izveštaja.

Tabela 13. – Balansiranost izveštaja u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	Balans		
	Medij	da	ne
<i>Kurir</i>		3.13	96.88
<i>Informer</i>		3.81	96.19
<i>Alo!</i>		21.57	78.43
<i>Danas</i>		29.10	70.90
<i>Politika</i>		30.82	69.18
<i>Blic</i>		34.44	65.56
<i>Večernje novosti</i>		34.75	65.25
total		24.27	75.73

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

² Balans predstavlja način na koji novinar pristupa temi. Balansiran tekst podrazumeva uravnotežen i objektivan pristup temi i sagovornicima i celovitost informacija.

Ostale novinske forme

Najveće učešće tekstova u formi članka u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova zabeleženo je kada je u pitanju dnevni list *Politika*, 22.08%, koji je i objavio najveći broj članaka (106). Slede *Večernje novosti* sa 20.88% (90) objavljenih tekstova u ovoj formi, zatim *Kurir* sa 16.08% (41) i *Danas* 8.24% (36). *Blic* je objavio samo jedan članak, dok tekstovi u ovom žanru nisu zabeleženi u *Alo!* i *Informeru* (**tabela 10 i 11**). U dnevnim listovima *Politika* i *Večernje novosti* zapaženo je oko 8%, odnosno 4% više članaka, dok je u *Kuriru* ova forma zastupljena u oko 13% manje tekstova nego u prethodnom kvartalu.

Vrednosni kontekst prisutan u oko 4% manje članaka u odnosu na protekli kvartal – 44.16% u prvom tromesecu 2017, naspram 48.05% u poslednjem 2016. Kada pogledamo medije pojedinačno, najmanje neutralno predstavljenih tekstova u ovoj formi beleži se u listovima *Kurir*, gde je 23 ili 56.1% članaka vrednosno obojeno, a od ostalih medija koji su objavili značajniji broj tekstova u ovoj formi slede *Politika* sa 46.23%, *Večernje novosti* (40%) i *Danas* sa 33.33% vrednosno konotiranih tekstova napisanih u ovom žanru (**tabela 14**).

Tabela 14. – Struktura članaka u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Članak	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Blic</i>	0	0.00	0	0.00	1	100.00
<i>Kurir</i>	1	2.44	18	43.90	22	53.66
<i>Politika</i>	4	3.77	57	53.77	45	42.45
<i>Večernje novosti</i>	5	5.56	54	60.00	31	34.44
<i>Danas</i>	0	0.00	24	66.67	12	33.33
total	10	3.65	153	55.84	111	40.51

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Najveći broj tekstova napisanih u formi članka u prvom kvartalu 2017. nema balans – 69.34% objavljenih napisa. Balansa nema ni u jednom članku pisanim u *Kuriru*, u *Politici* je samo oko 22% ovih tekstova celovito, dok balans ima približan broj napisa u *Danasu* i *Večernjim novostima* – 47.22%, odnosno 47.78% (više informacija u **tabeli 15**).

Tabela 15. – Balansiranost članaka u sedam medija iz uzorka

Članak	Balans %	
	da	ne
<i>Kurir</i>	0.00	100.00
<i>Blic</i>	0.00	100.00
<i>Politika</i>	22.64	77.36
<i>Danas</i>	47.22	52.78
<i>Večernje novosti</i>	47.78	52.22
total	30.66	69.34

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Intervju je i u prvom tromesecu 2017. treći žanr prema zastupljenosti, a prema učešću najviše je prisutan u *Danasu* (61 tekst ili 13.96%), sledi *Blic* sa 11.44% (39), *Alo!* (8.58% - 20), *Kurir* sa 7.45% (19), *Politika* 7.08% (34), *Večernje novosti* (5.8% ili 25 tekstova) i *Informer* koji je objavio 6 intervjuja.

Najveći broj intervjuja – 176 ili 86.27% napisan je u neutralnom vrednosnom kontekstu, što se posebno odnosi na medije u kojima su svi objavljeni intervjuji vrednosno neutralni – *Danas*, *Blic* i *Alo!*. Veće učešće neutralnih intervjuja beleži se i u *Kuriru* (89.47%), dok *Večernje novosti* i *Politika* ne pokazuju jasan stav novinara/redakcije u 72%, odnosno 55.88% tekstova pisanih u ovom žanru. Najviše vrednosnog konteksta beleži se u intervjuima *Informera* – 66.67% (**tabela 16**).

Tabela 16. – Struktura intervjuja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Intervju	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informér</i>	1	16.67	2	33.33	3	50.00
<i>Politika</i>	3	8.82	19	55.88	12	35.29
<i>Večernje novosti</i>	3	12.00	18	72.00	4	16.00
<i>Kurir</i>	0	0.00	17	89.47	2	10.53
<i>Alo!</i>	0	0.00	20	100.00	0	0.00
<i>Blic</i>	0	0.00	39	100.00	0	0.00
<i>Danas</i>	0	0.00	61	100.00	0	0.00
total	7	3.43	176	86.27	21	10.29

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Naredna forma prema učešću, komentar (kolumna, uvodnik), zastupljena je u 4.37% tekstova i to ponovo u nešto značajnijem obimu samo u *Danasu* – 50 tekstova ili 11.44%, *Politici* (7.08% ili 34 teksta) i *Blicu* – 15 tekstova ili 4.4%. Komentari nisu zabeleženi u *Kuriru*, dnevni list *Alo!* je objavio 3, *Informer* 2 i *Večernje novosti* samo jedan komentar.

Većina komentara objavljenih u *Danasu* (64%), *Blicu* (53.33%) i *Politici* (55.88%) je vrednosno konotirano, kao i tri komentara objavljeni u *Informeru* i *Večernjim novostima*, dok su svi tekstovi u ovoj formi u listu *Alo!* neutralni (**tabela 17**).

Tabela 17. – Struktura komentara u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Komentar Medij	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	0	0.00	0	0.00	2	100.00
<i>Večernje novosti</i>	0	0.00	0	0.00	1	100.00
<i>Danas</i>	1	2.00	18	36.00	31	62.00
<i>Politika</i>	2	5.88	15	44.12	17	50.00
<i>Blic</i>	0	0.00	7	46.67	8	53.33
<i>Alo!</i>	0	0.00	3	100.00	0	0.00
total	3	2.86	43	40.95	59	56.19

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

U prvom tromesečju 2017. vest je, iako predstavlja bazičnu novinsku formu, zastupljena u još manjem obimu u odnosu na prethodne kvartale i učešće ove forme se smanjuje tokom svih osam prethodnih kvartala, tokom kojih je sprovedeno istraživanje. Ovoga puta na naslovnicama se beleži 2.33% vesti i to najviše u *Večernjim novostima* 20 ili 4.64%, a sledi *Blic* sa 13 ili 3.81%. *Danas* i *Informer* objavili su po 7 vesti na naslovnicama, *Alo!* – 4, *Politika* – 3 i *Kurir* – 2 (**tabela 11**).

Najviše vesti objavljeno je u neutralnom kontekstu 91.07%, a ukoliko se sagleda svaki medij pojedinačno, najviše vrednosno obojenih vesti objavio je *Informer* (42.86%), sledi *Politika* (33.33%) i *Blic* sa 7.69% vesti u kojima je uočljiv stav redakcije, dok tekstova u ovoj formi koji su vrednosno intonirani nije bilo u *Danasu*, *Večernjim novostima*, *Kuriru* i *Alo!* (**tabela 18**).

Tabela 18. – Struktura vesti u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Vest Medij	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	0	0.00	4	57.14	3	42.86
<i>Politika</i>	1	33.33	2	66.67	0	0.00
<i>Blic</i>	0	0.00	12	92.31	1	7.69
<i>Alo!</i>	0	0.00	4	100.00	0	0.00
<i>Danas</i>	0	0.00	7	100.00	0	0.00
<i>Kurir</i>	0	0.00	2	100.00	0	0.00
<i>Večernje novosti</i>	0	0.00	20	100.00	0	0.00
total	1	1.79	51	91.07	4	7.14

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

U prvom kvartalu 2017, objavljeno je čak 83.93% jednostranih i/ili necelovitih vesti. U *Informeru* nijedna vest nije balansirana, *Blicu* je celovito samo 7.69%, *Večernjim novostima* 10%, *Alo!* 25%, *Politici* 33.33%, *Danasu* 42.86% i *Kuriru* 50% vesti (**tabela 19**).

Tabela 19. – Balansiranost vesti u sedam medija iz uzorka

Vest Medij	Balans %	
	da	ne
<i>Informer</i>	0.00	100.00
<i>Blic</i>	7.69	92.31
<i>Večernje novosti</i>	10.00	90.00
<i>Alo!</i>	25.00	75.00
<i>Politika</i>	33.33	66.67
<i>Danas</i>	42.86	57.14
<i>Kurir</i>	50.00	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Reportaže ovoga puta čine oko 1% svih tekstova iz uzorka, a ovaj žanr najviše je prisutan u novinama tradicionalne strukture – *Politici* (11 tekstova) i *Večernjim novostima* (12 tekstova). Takođe, objavljeno je još 19 tekstova koji ne pripadaju navedenim formama, poput različitih novogodišnjih lista aktera i sličnog (**tabele 10 i 11**).

Povodi

U novom izdanju Medijametra, povodi će biti predstavljeni na drugačiji način nego što je to bio slučaj do sada, odnosno biće podeljeni u četiri kategorije koje predstavljaju tekstove inicirane od strane aktera iz Vlade Republike Srbije, državnih organa i institucija i pozicije uopšte (*delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije*), zatim napise koji su potekli od aktivnosti aktera iz opozicije (*delovanje opozicije*), tekstove osmišljene u redakciji bez konkretnog povoda (*povod osmišlen u redakciji*) i sve ostale povode (*ostali povodi*).

U prvom kvartalu 2017. u redakcijama je osmišlen povod za 26.8% ili 644 teksta, povodom *delovanja Vlade Republike Srbije/pozicije* nastalo 459 ili 19.1% napisa, dok je opozicija medijima dala povod za izveštavanje u 7.41% ili 178 napisa. Iz ovih rezultata se može zaključiti da se skoro podjednak broj tekstova objavljuje i povodom delovanja pozicije i opozicije zajedno (26.52%) i bez jasnog povoda (26.8%).

Tabela 20. – Distribucija povoda u sedam medija iz uzorka

Povod/svi mediji	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	1122	46.69
osmišlen u redakciji	644	26.80
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	459	19.10
delovanje opozicije	178	7.41
total	2403	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Od sva 644 teksta osmišljena u redakciji, 222 ili 34.48% je u negativnom ili pozitivnom vrednosnom kontekstu (**tabela 22**). Povod osmišlen u redakciji je u trećem kvartalu najzastupljeniji kada je tema teksta *politički život u Srbiji* (274 ili 42.55% tekstova osmišljenih u redakcijama), slede teme u vezi sa privredom – 48 ili 7.45% napisa, ekonomijom (26 ili 4.04%), a teme se podjednako osmišljavaju u redakcijama kada je u tekstovima reč o regionalnim odnosima i kulturi (po 25 ili 3.88% osmišljenih u redakciji) (**tabela 21**).

Tabela 21. – Povod osmišlen u redakciji – najčešće teme i vrednosni konteksti u sedam medija iz uzorka

Povod osmišlen u redakciji/tema	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	274	42.55	0	0.00	196	71.53	78	28.47
privreda	48	7.45	7	14.58	28	58.33	13	27.08
ekonomija	26	4.04	1	3.85	21	80.77	4	15.38
regionalna saradnja/odnosi u regionu	25	3.88	0	0.00	15	60.00	10	40.00
kultura	25	3.88	0	0.00	24	96.00	1	4.00
		644						

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 22. – Povod osmišlen u redakciji - vrednosni kontekst tekstova u svim medijima

Povod osmišlen u redakciji	broj tekstova	pozitivan	neutralan	negativan
broj	644	24	422	198
%	100	3.73	65.53	30.75

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

U tabelama 23 – 29 predstavljen je raspored navedenih povoda prema medijima:

Tabela 23. – Distribucija povoda u listu *Večernje novosti*

Večernje novosti	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	224	51.97
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	111	25.75
osmišlen u redakciji	65	15.08
delovanje opozicije	31	7.19
total	431	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 24. – Distribucija povoda u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	149	43.70
osmišljen u redakciji	100	29.33
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	60	17.60
delovanje opozicije	32	9.38
total	341	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 25. – Distribucija povoda u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	131	51.37
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	58	22.75
delovanje opozicije	33	12.94
osmišljen u redakciji	33	12.94
total	255	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 26. – Distribucija povoda u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	108	46.35
osmišljen u redakciji	78	33.48
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	31	13.30
delovanje opozicije	16	6.87
total	233	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 27. – Distribucija povoda u listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	113	50.00
osmišljen u redakciji	58	25.66
delovanje opozicije	30	13.27
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	25	11.06
total	226	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 28. – Distribucija povoda u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj pojavljivanja	% učešća
ostalo	247	51.46
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	115	23.96
osmišljen u redakciji	112	23.33
delovanje opozicije	6	1.25
total	480	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 29. – Distribucija povoda u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj pojavljivanja	% učešća
osmišljen u redakciji	198	45.31
ostalo	150	34.32
delovanje Vlade Republike Srbije/pozicije	59	13.50
delovanje opozicije	30	6.86
total	437	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Teme

Kako bi svaki tekst bio što jasnije definisan, odabrani napisи који чине узорак класификовани су у оквиру само једне теме, али су увек evidentirani и други елементи присутни у тексту. То нам је омогућило јаснији увид у начине извеštавања и приступ медија одређеним темама и у претходним издањима *Medijametra*. У свим досадашњим истраживањима издвајали smo посебне теме од интереса, а у првом кварталу 2017. поново smo анализирали написе који су говорили о председниčким изборима (тема: *politički život u Srbiji*, елемент: *predsednički izbori*), који су свакако обележили квартал за нама. Текстови из области црне хронике, који имају друштвено политички карактер, као и написи који се односе на убиство певаčice Jelene Marjanović³ поново су уврштиeni u узорак, као својевrsna paradigmа stanja u srpskom novinarstvu koje odlikuju različiti vidovi nepoštovanja etičkih principa izveštavanja.

Zastupljenost tema

U periodu januar – mart 2017. političke теме зauзеле су већи простор на новиницима медија. Тема *politički život u Srbiji* чини чак 32.38% (778) текстова из узорка, што је око 10% више у односу на претходни квартал. Преостале политичке теме, *aktivnosti Vlade Srbije*, *aktivnosti predsednika Vlade Srbije* и *aktivnosti predsednika Srbije* заступљене су у још 51 тексту (2.12%), тако да политичка тематика у првом кварталу чини тачно трећину узорка. Овога пута, регионалне теме су потиснуте деšavanjima u vezi sa Kosovom i odnosima Beograda i Prištine, што је сада друга тема према учешћу. Бројност тема u vezi sa Kosovom je увећана 2.5 пута у односу на претходни квартал (175 текстова - 7.28% u prvom тромесецу 2017., naspram 65 (2.89%) u poslednjem периоду 2016.).⁴ Привреда је била у фокусу 163 текста (6.78%), док су регионална дешавања присутна у нешто већем уделу u odnosi na претходни квартал – 6.33% или 152 objavljenih текста. Карактер тих текстова, као и u svih 8 претходних тромесеца остaje исти – dominantno negativan (58.55% текстова има негативну конотацију). Теме из области црне хронике, односно извеštavanje o hapšenju i procesiranju aktera iz kriminalnog miljea поново зauзима доста простора на новиницима (95 текстова), док је о активностима правосудних органа написано око 1.5% мање текстова u odnosu na претходни квартал – 73 или 3.04%. Од спољнополитичких тема, интерес медија усмерен је овога пута ка САД (74 текста – 3.08%). Десет најзаступљенијих тема заокруžuju економија (62 текста), војска (60) i међunarodni odnosi (45 текстова). За разлику od većine претходnih квартала. међу 10 најзаступљенијих тема u ovom тромесецу нisu zastupljene теме u vezi sa Rusijom (42 ili 1.75% текстова) i EU (41 – 1.71%).

³ Iako je певаčica Jelena Marjanović ubijena 2. aprila 2016, spekulacije o овом злочину i dalje zauzimaju простор на новиницима novina iz узорка. Овој теми посвећено је 26 новиници.

⁴ Bivši haški оптуžник i председник Алијансе за будућност Косова Рамуš Haradinaj uhapšen je почетком јануара 2017. године на aerodromu u Francuskoj, prema међunarodној потерици Србије из 2004. године, којом се бивши лидер OVK tereti za убиство i teške злочине починjene на Косову 1998. i 1999. године. Власти u Beogradu подигле су против Haradinaja 108 krivičnih prijava zbog сумње да је izvršio krivičна dela тероризма, удуživanja ради непријатељске делатности i ubijanja civila. Ово hapšenje је ponovo отворило mnoga pitanja u vezi sa злочинима починjenim на Косову 1998. i 1999. године, што је значајно uticalo на повећање броја текстова о темама u vezi sa Косовом. Drugi razlog увећања броја текстова о косовским темама је иницијатива *председника Kosova Hašima Tačića*, који је предложио *нacrt Zakona o Bezbodnosnim snagama Kosova (BSK)*. Cilj ovog nacrta bio је да se od Bezbodnosnih snaga napravi vojska Kosova, што је izazvalo različite negativne reakcije srpskih i inostranih zvaničnika.

Ako se posmatra vrednosni kontekst 2403 izabrana teksta u prvom кварталу 2017, vrednosno je konotirano 33.96% написа – 28.84% negativno i 5.12% pozitivno (**tabela 31**). Od svih поменутих тема, скоро подједнак број негативних текстова написан је о регионалним односима i односима Beograda i Prištine, 58.55%, односно 58.86%, што су теме које су i u свим претходним кварталима највише негативно тretirane. Trećina негативно конотираних текстова забележена је о криминалу (34.74%), активностима правосудних органа (35.62%) i међunarodним односима (31.11%), dok је привреда u ovom kontekstu zastupljena u 29.45% написа. Привреда i војска су једине теме о којима је на новиницима написан зnačajniji број pozitivno konotiraniх текстова 19 (11.66%), односно 14 (23.33%) (**tabela 30**).

Tabela 30. – Distribucija тема i njihov vrednosni kontekst u sedam медија iz узорка⁵

<i>Svi mediji</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na тему							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	778	32.38	1	0.13	620	79.69	157	20.18
Kosovo/односи Beograda i Prištine	175	7.28	0	0.00	72	41.14	103	58.86
privreda	163	6.78	19	11.66	96	58.90	48	29.45
regionalna saradnja/односи u regionu	152	6.33	3	1.97	60	39.47	89	58.55
kriminal	95	3.95	0	0.00	62	65.26	33	34.74
SAD/однос prema SAD	74	3.08	1	1.35	55	74.32	18	24.32
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	73	3.04	0	0.00	47	64.38	26	35.62
ekonomija	62	2.58	3	4.84	48	77.42	11	17.74
vojska	60	2.50	14	23.33	39	65.00	7	11.67
međunarodni odnosi	45	1.87	0	0.00	31	68.89	14	31.11

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

⁵ U свим табелама представљено је по десет најзаступљенијих тема.

Tabela 31. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Total	broj	%
pozitivan	123	5.12
neutralan	1587	66.04
negativan	693	28.84
total	2403	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Kao što je već navedeno, u prvom kvartalu 2017. posebno smo analizirali temu *politički život u Srbiji*, ukoliko je u tekstu zastupljen element *predsednički izbori*. Objavljeno je ukupno 569 tekstova koji su govorili o predsedničkim izborima, odnosno čak 73.14% tekstova koji su imali politički kontekst sadržalo je ovaj element. Kao i u proteklom kvartalu, najviše napisa u kojima je bilo reči o predsedničkim izborima zabeleženo je u *Danasu* 118 ili 20.74%, slede *Blic* (113 – 19.86%), *Večernje novosti* (98 – 17.22%), *Kurir* 77 – (13.53%), *Alo!* (67 – 11.78%), *Informer* (63 – ili 11.07%). Za razliku od navedenih medija, dnevni lista *Politika* je, kao i u proteklom kvartalu, u znatno manjem broju tekstova na naslovnicama izveštavao o predsedničkim izborima (33 teksta ili 5.8% ukupnog broja objavljenih tekstova koji sadrže ovaj element) (pogledati **tabelu 32** - predsednički izbori u I kvartalu 2017. i **tabelu 33** – predsednički izbori u IV kvartalu 2016.). Karakter ovih tekstova ponovo se značajno razlikuje samo u *Informeru*, gde je 71.43% napisa negativno konotirano. Ostali mediji su u više od 80% napisa ovu temu posmatrali iz neutralnog ugla. Na naslovnicama je zabeležen samo jedan pozitivan tekst, i to u dnevnom listu *Danas* (**tabela 32**).

Tabela 32. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za temu *politički život u Srbiji*, ukoliko je zastupljen element *predsednički izbori* u sedam medija iz uzorka – I kvartal 2017.

Politički život u Srbiji/predsednički izbori	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Danas</i>	118	20.74	1	0.85	104	88.14	13	11.02
<i>Blic</i>	113	19.86	0	0.00	106	93.81	7	6.19
<i>Večernje novosti</i>	98	17.22	0	0.00	97	98.98	1	1.02
<i>Kurir</i>	77	13.53	0	0.00	65	84.42	12	15.58
<i>Alo!</i>	67	11.78	0	0.00	64	95.52	3	4.48
<i>Informer</i>	63	11.07	0	0.00	18	28.57	45	71.43
<i>Politika</i>	33	5.80	0	0.00	30	90.91	3	9.09
total	569	100.00	1	0.18	484	85.06	84	14.76

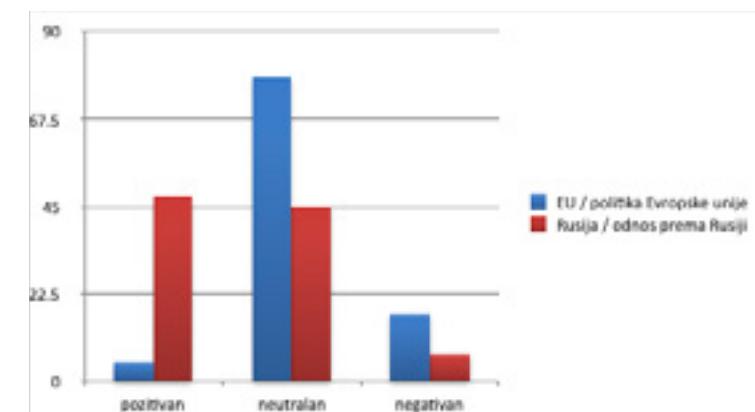
Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 33. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za temu *politički život u Srbiji*, ukoliko je zastupljen element *predsednički izbori* u sedam medija iz uzorka – IV kvartal 2016.

Politički život u Srbiji/predsednički izbori	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Danas</i>	36	17.65	0	0.00	35	97.22	1	2.78
<i>Kurir</i>	36	17.65	0	0.00	29	80.56	7	19.44
<i>Informer</i>	31	15.20	0	0.00	5	16.13	26	83.87
<i>Blic</i>	31	15.20	0	0.00	30	96.77	1	3.23
<i>Alo!</i>	29	14.22	0	0.00	28	96.55	1	3.45
<i>Večernje novosti</i>	23	11.27	0	0.00	22	95.65	1	4.35
<i>Politika</i>	18	8.82	0	0.00	14	77.78	4	22.22

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Ukoliko sagledamo stav medija prema spoljnoj politici Srbije, a posebno u odnosu na Rusiju i Evropsku Uniju, videćemo da su teme u vezi sa ovim važnim akterima na svetskoj političkoj sceni podjednako zastupljene. Međutim, prisup medija prema ove dve zemlje se razlikuje. Kada je Rusija u pitanju, 47.62% svih tekstova iz uzorka je pozitivno, što je, pre svega, rezultat izveštavanja dnevnog lista *Informer*, gde je 14 od 18 objavljenih napisa (77.78%) pozitivno. Tekstovi u pozitivnom kontekstu zabeleženi su i u *Politici* (3), *Večernjim novostima* (2) i *Kuriru* (1), dok negativnih napisa ima samo u *Blicu* (2) i *Danasu* (1). Sa druge strane, EU je u pozitivnom tonu zastupljena u samo 2 teksta u *Politici*, gde je objavljeno i još 4 negativna teksta, kao i u *Informeru* (2) i *Kuriru* (1) (**grafikon 15**).

Grafikon 15. – Vrednosni kontekst u svim medijima iz uzorka prema temama *Rusija/odnos prema Rusiji* i *EU/politika Evropske unije*

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Distribucija tema prema medijima

Blic

Najzastupljenija tema u dnevnom listu *Blic* je politički život u Srbiji, sa učešćem od čak 40.76% (139 tekstova), što je za oko 13% više političkih tema na naslovcama ovih novina u odnosu na prethodni kvartal. Većina tekstova sa ovom tematikom je neutralna (89.21%), dok su preostali napisi negativni. Kosovske teme su znatno zastupljenije nego u proteklom kvartalu (čak oko četiri puta), ali je vrednosni kontekst ovih tekstova značajno više negativan nego u četvrtom tromesečju 2017. – 40.63%. Slična je zastupljenost i negativno intoniranih tekstova i kada je tema napisa region – 42.86%. Od ostalih najzastupljenijih tema u *Blicu*, najveće učešće negativnih napisu uočeno je u tekstovima čija su tema pravosudne aktivnosti – 50%. U okviru najzastupljenijih tema, dnevni list *Blic* je objavio samo jedan tekst pozitivne konotacije, u kojem je bilo reči o vojsci (raspored i vrednosni kontekst ostalih najzastupljenijih tema u *Blicu* videti u **tabeli 34**).

U prvom tromesečju 2017, dnevne novine *Blic* 26.69% tekstova iz uzorka predstavljaju u pozitivnoj ili negativnoj vrednosnoj konotaciji (**tabela 35**), što je veoma sličan nalaz u odnosu na prethodni kvartal. *Blic* objavljuje izuzetno mali broj tekstova u pozitivnom vrednosnom kontekstu – samo 3 ili 0.88%.

Tabela 34. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Blic*

<i>Blic</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	139	40.76	0	0.00	124	89.21	15	10.79
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	32	9.38	0	0.00	19	59.38	13	40.63
privreda	29	8.50	0	0.00	18	62.07	11	37.93
kriminal	17	4.99	0	0.00	12	70.59	5	29.41
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	16	4.69	0	0.00	8	50.00	8	50.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	14	4.11	0	0.00	8	57.14	6	42.86
vojska	9	2.64	1	11.11	8	88.89	0	0.00
SAD/odnos prema SAD	8	2.35	0	0.00	5	62.50	3	37.50
ekonomija	8	2.35	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Rusija/odnos prema Rusiji	7	2.05	0	0.00	5	71.43	2	28.57

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 35. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj	%
pozitivan	3	0.88
neutralan	250	73.31
negativan	88	25.81
total	341	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Kurir

Politički život u Srbiji je tema koja ponovo dominira naslovcama *Kurira*, ovoga puta politici je posvećeno čak 46.27% ili 118 tekstova, od kojih je 29.66% negativno. Prema zastupljenosti, na naslovcama *Kurira* se na drugom mestu nalaze se dve teme – kriminal i ubistvo Jelene Marjanović (po 7.45%).⁶ S obzirom na podatak da je od ubistva Marjanovićeve do početka prvog kvartala prošlo 9 meseci, veoma začuđuje činjenica da je taj mediji čak 19 naslovnih strana posvetio toj temi, posebno u svetu činjenice da značajnijeg pomaka u istrazi nije bilo.⁷ Uz to, u 52.63% napisu *Kurir* je negativan prema porodici Marjanović. Razlog iz kojeg je ovo ubistvo čak 19 dana bilo prisutno na naslovnim stranama ostaje nepoznat. Kosovske teme su u ovom kvartalu u *Kuriru* znatno prisutnije nego što je to bio slučaj krajem 2016, tako da je ovoj temi posvećeno 16, isključivo negativnih tekstova. Veći broj negativno konotiranih napisu beleži se i kada su teme tekstova u vezi sa Haškim tribunalom (56.25%) i regionom (50%), o kojemu su napisana i 2 pozitivna teksta (**tabela 36**).

U listu *Kurir* je vrednosno definisano 41.57% tekstova, što je za oko 18% manje vrednosno konotiranih napisu u odnosu na prethodni kvartal. Od toga 38.43% ima negativnu, a 3.14% pozitivnu konotaciju (**tabela 37**).

⁶ Teme iz oblasti crne hronike tako čine skoro 15% tekstova uzorka iz *Kurira*.

⁷ Ubistvo Jelene Marjanović zastupljeno je u čak 319 ili 3.85% napisu od ukupnog uzorka za 2016. godinu (8293 teksta) i to je šesta tema prema zastupljenosti tokom čitave protekle godine. O ovoj temi najviše su pisali listovi *Informer*, *Kurir* i *Alo!*.

Tabela 36. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	118	46.27	0	0.00	83	70.34	35	29.66
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	19	7.45	0	0.00	9	47.37	10	52.63
kriminal	19	7.45	0	0.00	10	52.63	9	47.37
Hag /ratni zločini	16	6.27	1	6.25	6	37.50	9	56.25
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	16	6.27	0	0.00	0	0.00	16	100.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	8	3.14	2	25.00	2	25.00	4	50.00
SAD/odnos prema SAD	7	2.75	1	14.29	6	85.71	0	0.00
zabava/estrada	7	2.75	0	0.00	6	85.71	1	14.29
aktivnosti premijera	6	2.35	1	16.67	5	83.33	0	0.00
vojska	5	1.96	1	20.00	3	60.00	1	20.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.**Tabela 37.** – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj		%	
pozitivan		8		3.14
neutralan		149		58.43
negativan		98		38.43
total		255		100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.**Informer**

Dnevne novine *Informér* političkom životu u Srbiji posvećuju oko 10% tekstova više nego u proteklom kvartalu (82 ili 36.28%), od kojih je čak 71.95% negativno. Inače, u ovom listu beležimo najveći ideo i vrednosno konotiranih i negativnih napisu u odnosu na sve zastupljene teme, pa su na taj način prezentovani i tekstovi u vezi sa regionalnim odnosima (84.21% ili 16 od 19 tekstova), Kosovom (77.78% - 14/18), SAD (61.54% - 8/13) i NATO (88.89% ili 8 od 9 napisu). Sa druge strane, ovaj medij iskazuje jasan pozitivan stav prema Rusiji, tako da je 14 od 18 ili 77.78% tekstova pozitivno konotirano. Takođe, pozitivan utisak u *Informér* ostavljaju tekstovi koji se bave vojnim temama.

Novinari *Informera* ne zauzimaju jasan stav u samo 32.2% tekstova iz uzorka, dok pozitivan ton temama daju u 11.95%, a negativan u 55.75% tekstova (videti **tabelu 39**).

Tabela 38. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Informér*

<i>Informér</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	82	36.28	0	0.00	23	28.05	59	71.95
regionalna saradnja/odnosi u regionu	19	8.41	0	0.00	3	15.79	16	84.21
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	18	7.96	0	0.00	4	22.22	14	77.78
Rusija/odnos prema Rusiji	18	7.96	14	77.78	4	22.22	0	0.00
SAD/odnos prema SAD	13	5.75	0	0.00	5	38.46	8	61.54
privreda	11	4.87	1	9.09	9	81.82	1	9.09
NATO/NATO integracije	9	3.98	0	0.00	1	11.11	8	88.89
kriminal	8	3.54	0	0.00	4	50.00	4	50.00
međunarodni odnosi	6	2.65	0	0.00	3	50.00	3	50.00
vojska	6	2.65	3	50.00	3	50.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 39. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj	%
pozitivan	27	11.95
neutralan	73	32.30
negativan	126	55.75
total	226	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Alo!

List *Alo!*, poput ostalih dnevnih novina iz uzorka (osim *Politike*), najviše piše o političkom životu u Srbiji (105 ili 45.06% tekstova), u tekstovima koji su velikom većinom neutralni (88.57%). Na naslovnim stranicama ovih dnevnih novina, dosta pažnje poklanja se kriminalu (27 ili 11.59%), dok je treća tema prema zastupljenosti Kosovo/odnosi Beograda i Prištine (19 ili 8.15%), koja je u najvećoj meri prezentovana u negativnom svetu – 63.16%. U istom tonu, *Alo!* na naslovnicama piše i o regionalnim odnosima (16 tekstova, 75% negativnih) i privredi (6 - 66.67%). Jedina tema među zastupljenijima, o kojoj je napisan jedan pozitivno konotiran tekst, je vojska (**tabela 40**).

Vrednosni kontekst u listu *Alo!* prisutan je u 26.61% napisa (**tabela 41**), odnosno vrednosno je konotirano oko 2% manje tekstova nego u trećem kvartalu. U ovim novinama, samo 2 napisa ima pozitivan ton u odnosu na temu, dok su preostali tekstovi (25.75%) negativno intonirani.

Tabela 40. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu								
	total		pozitivan		neutralan		negativan		
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	
politički život u Srbiji	105	45.06	0	0.00	93	88.57	12	11.43	
kriminal	27	11.59	0	0.00	22	81.48	5	18.52	
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	19	8.15	0	0.00	7	36.84	12	63.16	
regionalna saradnja/odnosi u regionu	16	6.87	0	0.00	4	25.00	12	75.00	
vojska	7	3.00	1	14.29	6	85.71	0	0.00	
SAD/odnos prema SAD	7	3.00	0	0.00	5	71.43	2	28.57	
privreda	6	2.58	0	0.00	2	33.33	4	66.67	
ekonomija	4	1.72	0	0.00	3	75.00	1	25.00	
socijalna pitanja/socijalna politika	4	1.72	0	0.00	3	75.00	1	25.00	
pravosuđe. aktivnosti pravosudnih organa	3	1.29	0	0.00	3	100.00	0	0.00	

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 41. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
pozitivan	2	0.86
neutralan	171	73.39
negativan	60	25.75
total	233	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Politika

Dnevni list *Politika* se u prvom kvartalu 2017. najviše bavio privredom – 55 ili 11.46% tekstova – 27.27% (15) je bilo negativnih, dok je 12.73% (7) bilo pozitivno. Kao što je već istaknuto, politički život u Srbiji je samo u ovim dnevnim novinama druga tema od interesa i o njoj je objavljeno 48 (10%) tekstova (od kojih je 22.92% negativno). Teme koje su u *Politici* predstavljene u negativnoj konotaciju, u većem broju tekstova, uglavnom su u vezi sa regionom (41 tekst, 58.54% negativnih) i Kosovom (38 tekstova, 42.11% negativno), što je trend prisutan u ovim dnevnim novinama u skoro svim kvartalima. Nešto više tekstova u negativnom kontekstu odnosi se i na aktivnosti pravosudnih organa (38.46% od 26 objavljenih napis), dok su ostale teme predstavljene uglavnom u neutralnom maniru. Najviše pozitivnih tekstova napisano je o temama iz oblasti zdravstva (11 – 47.83%) (više u **tabeli 42**).

Politika, u odnosu na ostale medije, u svih devet kvartala objavljuje najveći broj tekstova koji čine uzorak (u prvom tromesečju 2017. – 480), a u ovom listu beležimo i najveću raznovrsnost tema. U *Politici* je objavljeno oko 7% manje vrednosno konotiranih tekstova u odnosu na prethodni kvartal, 35.42% ili 168 od 480, od kojih je 8.13% pozitivno i 29.27% negativno intonirano (videti **tabelu 43**).

Tabela 42. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Politika*

<i>Politika</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
privreda	55	11.46	7	12.73	33	60.00	15	27.27
politički život u Srbiji	48	10.00	0	0.00	37	77.08	11	22.92
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	41	8.54	1	2.44	16	39.02	24	58.54
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	38	7.92	0	0.00	22	57.89	16	42.11
pravosuđe. aktivnosti pravosudnih organa	26	5.42	0	0.00	16	61.54	10	38.46
SAD/odnos prema SAD	25	5.21	0	0.00	21	84.00	4	16.00
zdravstvo	23	4.79	11	47.83	8	34.78	4	17.39
EU/politika Evropske Unije	23	4.79	2	8.70	17	73.91	4	17.39
međunarodni odnosi	20	4.17	0	0.00	16	80.00	4	20.00
obrazovanje	17	3.54	2	11.76	12	70.59	3	17.65

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 43. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj	%
pozitivan	39	8.13
neutralan	310	64.58
negativan	131	27.29
total	480	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Večernje novosti

Pažnja *Večernjih novosti* u prvom kvartalu u potpunosti je usmerena na politička dešavanja, koja su zastupljena u 102 ili 23.67% tekstova, od kojih je samo jedan negativno vrednosno konotiran, dok su svi ostali neutralni. Naredne dve teme prema zastupljenosti – Kosovo/odnosi Beograda i Prištine (39 tekstova – 9.05%) i regionalni odnosi (37 – 8.58%) su teme koje su u *Večernjim novostima* u najvećoj meri predstavljene u negativnom kontekstu u skoro svim prethodnim kvartalima. Ovaj medij od te prakse ne odustaje u ni u ovom tromesečju, tako da su teme u vezi sa Kosovom negativne u 79.49%, a regionalne u 72.97% objavljenih tekstova. Sa druge strane, teme o kojima *Večernje novosti* pišu u pozitivnom kontekstu su privreda (37.93% od 29 objavljenih tekstova) i vojska (45.45% od 11) (više u **tabeli 44**).

U neutralnom kontekstu napisano je 64.27% tekstova koji su ušli u uzorak, objavljenih na naslovnicama *Večernjih novosti*. Pozitivno je konotirano 9.51%,⁸ dok negativan vrednosni kontekst ima 26.22% napis, što je gotovo identičan nalaz kao i u prethodnom kvartalu (**tabela 45**).

⁸ Najveći broj pozitivno konotiranih tekstova – 41 objavljen je u *Večernjim novostima*.

Tabela 44. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	102	23.67	0	0.00	101	99.02	1	0.98
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	39	9.05	0	0.00	8	20.51	31	79.49
regionalna saradnja/odnosi u regionu	37	8.58	0	0.00	10	27.03	27	72.97
privreda	29	6.73	11	37.93	14	48.28	4	13.79
kriminal	16	3.71	0	0.00	6	37.50	10	62.50
ekonomija	13	3.02	1	7.69	12	92.31	0	0.00
socijalna pitanja/socijalna politika	13	3.02	2	15.38	10	76.92	1	7.69
zdravstvo	12	2.78	3	25.00	8	66.67	1	8.33
vojska	11	2.55	5	45.45	3	27.27	3	27.27
pravosuđe. aktivnosti pravosudnih organa	11	2.55	0	0.00	7	63.64	4	36.36

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.**Tabela 45.** – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj	%
pozitivan	41	9.51
neutralan	277	64.27
negativan	113	26.22
total	431	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.**Danas**

U dnevnom listu *Danas* izrazito dominiraju političke teme, koje su prisutne u oko 13% više tekstova u odnosu na prethodni kvartal, tako da je o ovoj temi sada napisano 184 ili 42.11% tekstova, od kojih je oko 13% negativno konotirano. Naredna tema od interesa ponovo je bila *privreda* (31 – 7.09% tekstova – 38.71% negativnih), dok su i teme u vezi sa medijima ponovo u trećini napisa predstavljene negativno (o medijima je objavljeno 12 teksova – 5.67%). Za razliku od većine drugih medija iz uzorka, dnevni list *Danas* regionalne odnose (17 – 3.89%) i teme u vezi sa Kosovom (13 – 2.97%), predstavlja u neutralnom kontekstu (100%, odnosno 92.31% objavljenih tekstova) (više u **tabeli 46**).

U dnevnom listu *Danas* beležimo najveće učešće neutralnih tekstova – 81.69%. Pozitivno intoniranih bilo je 0.69%, a negativno 17.62%, što je gotovo identičan rezultat kao i u proteklom kvartalu (**tabela 47**).

Tabela 46. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	184	42.11	1	0.54	159	86.41	24	13.04
privreda	31	7.09	0	0.00	19	61.29	12	38.71
ekonomija	22	5.03	0	0.00	18	81.82	4	18.18
kultura	21	4.81	0	0.00	21	100.00	0	0.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	17	3.89	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	13	2.97	0	0.00	12	92.31	1	7.69
pravosuđe. aktivnosti pravosudnih organa	12	2.75	0	0.00	9	75.00	3	25.00
mediji/sloboda medija	12	2.75	0	0.00	8	66.67	4	33.33
EU/politika Evropske Unije	10	2.29	0	0.00	10	100.00	0	0.00
SAD/odnos prema SAD	10	2.29	0	0.00	10	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 47. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj	%
pozitivan	3	0.69
neutralan	357	81.69
negativan	77	17.62
total	437	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Balans

Kada uzmemo u obzir sve tekstove iz uzorka za period januar – mart 2017, može se primetiti da većina zastupljenih tema nije tretirana na celovit način, o čemu govori podatak da je balans prisutan u samo 21.43% svih napisa, što je veoma sličan rezultat kao i u prethodnom kvartalu (20.97%). Najmanje balansiranih tekstova je ovoga puta zabeleženo u dnevnom listu *Kurir* (2.75%), a sličan udeo celovitih napisa zabeležen je u *Informeru* (3.54%). U *Alo!* je nešto veći udeo balansiranih tekstova – 19.31%, a slede *Blic* (27.57%), *Danas*⁹ (23.11%) i *Politika* (23.96%), dok je najviše celovitih tekstova zabeleženo u *Večernjim novostima* – 33.64%, što je takođe veoma malo učešće celovitih napisa (**tabela 48**).

Iako vrednosni kontekst nije izražen u 66.04% svih tekstova, u sagledavanju realne slike medija iz uzorka svakako treba uzeti u obzir i činjenicu da velika većina tekstova sa naslovnicama koje smo analizirali nije celovito i da takav, jednostran pristup oslikava opšte stanje u srpskim medijima.

Balansirani tekstovi, najzad, nužno pokazuju određeni stepen uzdržanosti što, očigledno, ne predstavlja naročito raširenu pojavu u srpskom novinarstvu. Opredeljivanje, koje je ponekad veoma strasno, privlači publiku ali smanjuje ozbiljnost. Reč je o brzini reakcije, a ne o detaljnem i racionalnom informisanju koje zahteva istraživanje, veći broj sagovornika i pouzdanih i proverljivih podataka, uz dostupne izvore informacija. Na taj način se u kratkom vremenu stiče tiraž i popularnost, ali ne i ugled.

Tabela 48. – Balans u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Balans	da		ne		
	medij	broj	%	broj	%
<i>Kurir</i>		7	2.75	248	97.25
<i>Informer</i>		8	3.54	218	96.46
<i>Alo!</i>		45	19.31	188	80.69
<i>Blic</i>		94	27.57	247	72.43
<i>Danas</i>		101	23.11	336	76.89
<i>Politika</i>		115	23.96	365	76.04
<i>Večernje novosti</i>		145	33.64	286	66.36
total		515	21.43	1888	78.57

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Akteri

Mediji u Srbiji se, bar sudeći prema analizi empirijskog materijala prikupljenog sa naslovnicama, pretežno bave političkim događajima unutar Srbije. Čak 49.08% od ukupnog broja aktera o kojima govore selektovani tekstovi sa naslovnicama čine (individualni i kolektivni) politički akteri koji zauzimaju različite pozicije unutar političkog života Srbije (videti **tabelu 49** i **tabele 50, 55, 56, 57, 58, 59 i 60**, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih i **tabele 61, 62, 63 i 64**, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih političkih aktera). Ukoliko ovom broju pridružimo i tekstove koji govore o inostranim političkim akterima, procenat učešća političkih aktera u ukupnom broju aktera na naslovnicama raste do 73.83%. Druga grupa po učestalosti pojavljivanja su različiti društveni akteri koji čine 14.76% našeg uzorka. Privredni i ekonomski akteri su protagonisti tekstova sa naslovnicama tek u 7.40% slučajeva (videti **tabelu 49**).

⁹ Učešće balansiranih tekstova u dnevnom listu *Danas* je manje za oko 10% u odnosu na prethodni kvartal.

Tabela 49. – Ukupna distribucija aktera koji se pojavljuju u tekstovima koji su ušli u uzorak istraživanja (izražena u apsolutnim brojevima)

Akteri								
Politički akteri	10559	Unutrašnji	7019	Individualni	5327			
				Kolektivni	1692			
		Inostrani	3540	Individualni	2581			
Privredni/ekonomski akteri	1059			Kolektivni	959			
	Unutrašnji	1008	Individualni	399				
			Kolektivni	609				
	Inostrani	51	Individualni	27				
			Kolektivni	24				
Drugi društveni akteri	2111	Unutrašnji	2057	Individualni	1693			
				Kolektivni	364			
		Inostrani	54	Individualni	49			
				Kolektivni	5			
Neimenovani izvor				571				
Total				14300				

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

U tabelama 50, 55-60 data je distribucija učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih političkih aktera koji delaju unutar političke scene društva Srbije. Individualni politički akteri – članovi i članice Vlade Srbije (38.48%), akteri političkih stranaka pozicije (8.87%) i akteri iz redova stranaka opozicije (37.18%) značajno su prisutniji na naslovnicama (84.53%) u odnosu na 1.85% predstavnika državnih organa i institucija, 1.70% predstavnika organa lokalne samouprave, 2.47% predstavnika vojske i policije i 9.40% onih koji ne pripadaju ni aktuelnoj vlasti Srbije, niti strankama pozicije i/ili opozicije.

Tabela 50. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije**

Vlada i predsednik Republike Srbije	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Vučić	835	40.73	40	4.79	761	91.14	34	4.07
Tomislav Nikolić	355	17.32	0	0.00	314	88.45	41	11.55
Ivica Dačić	235	11.46	1	0.43	224	95.32	10	4.26
Nebojša Stefanović	106	5.17	2	1.89	101	95.28	3	2.83

Zorana Mihajlović	96	4.68	2	2.08	87	90.63	7	7.29
Aleksandar Vulin	83	4.05	0	0.00	76	91.57	7	8.43
Rasim Ljajić	59	2.88	0	0.00	56	94.92	3	5.08
Zoran Đorđević	50	2.44	0	0.00	50	100.00	0	0.00
Zlatibor Lončar	36	1.76	0	0.00	36	100.00	0	0.00
Mladen Šarčević	30	1.46	0	0.00	29	96.67	1	3.33
Ana Brnabić	25	1.22	1	4.00	23	92.00	1	4.00
Nela Kuburović	24	1.17	0	0.00	22	91.67	2	8.33
Slavica Đukić Dejanović	22	1.07	1	4.55	21	95.45	0	0.00
Dušan Vujović	20	0.98	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Goran Knežević	17	0.83	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Aleksandar Antić	13	0.63	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Jadranka Joksimović	11	0.54	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Vladan Vukosavljević	10	0.49	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Branislav Nedimović	9	0.44	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Milan Krkobabić	7	0.34	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Vanja Udovičić	7	0.34	0	0.00	6	85.71	1	14.29
total	2050	100.00	47	2.29	1887	92.05	116	5.66

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Kao i u prethodnom tromesečju, najzastupljeniji akter na naslovnim stranicama dnevnih novina u Srbiji bio je premijer Aleksandar Vučić, o kojem mediji iz našeg uzorka izveštavaju pretežno neutralno (u 91.14% slučajeva). O njemu je napisano još i 4.79% (40)¹⁰ pozitivnih i 4.07% (34) tekstova sa negativnom konotacijom. Premijer se kao protagonist tekstova na naslovnicama pojavljuje 835 puta, što je značajno više od prvog sledećeg rangiranog aktera, predsednika Srbije Tomislava Nikolića, koji se pojavljuje ukupno 355 puta, i trećeplasiranog ministra inostranih poslova Ivice Dačića, koji je prisutan u 235 tekstova. Najveću frekvenciju pojavljivanja Aleksandra Vučića, izraženu u apsolutnim brojevima, beležimo u dnevnim listovima *Danas* (201), *Blic* (143) i u *Večernjim novostima* (105). Izraženo u relativnim brojevima procentualnog učešća tekstova u kojima se on pojavljuje kao akter, a u odnosu na ukupan broj selektovanih tekstova iz istih pojedinačnih novina, vidimo da je on kao akter najzastupljeniji u *Danasu* (46%), a potom u *Blicu* (41.94%) i dnevnom listu *Kurir* (41.18%). Najmanje učešće tekstova u kojima je akter predsednik Vlade Srbije, beležimo u listu *Politika* (21.67%) (videti **tabelu 52**).

Kada je reč o vrednosnom kontekstu, najveće učešće, kao i broj negativnih tekstova ponovo su prisutni u *Danasu* (12.44% ili 25 napisa). Osim u ovim dnevnim novinama negativno konotirani tekstovi zabeleženi

¹⁰ Broj pozitivno konotiranih tekstova u odnosu na prethodni kvartal uvećan je više nego dvostruko, kada je zabeleženo ukupno 16 ili 2.05% pozitivno intoniranih napisa.

su i u listu *Blic* (6.29% ili 9 tekstova). Najviše pozitivno konotiranih tekstova objavljeno je u listu *Informer* – 16.42% ili 11 tekstova, a slede *Alo!* (8), *Kurir* (7), *Večernje novosti* (7), *Politika* (5) i *Blic* (2) (više informacija u **tabeli 51**).

Tabela 51. – Aleksandar Vučić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Aleksandar Vučić	pozitivan		neutralan		negativan		total	
medij	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Alo!</i>	8	10.13	71	89.87	0	0.00	79	9.46
<i>Blic</i>	2	1.40	132	92.31	9	6.29	143	17.13
<i>Danas</i>	0	0.00	176	87.56	25	12.44	201	24.07
<i>Informer</i>	11	16.42	56	83.58	0	0.00	67	8.02
<i>Kurir</i>	7	6.67	98	93.33	0	0.00	105	12.57
<i>Politika</i>	5	4.81	99	95.19	0	0.00	104	12.46
<i>Večernje novosti</i>	7	5.15	129	94.85	0	0.00	136	16.29
total	40	4.79	761	91.14	34	4.07	835	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 52. – Broj pojavljivanja Aleksandra Vučića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Aleksandar Vučić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
<i>Danas</i>	201	437	46.00
<i>Blic</i>	143	341	41.94
<i>Kurir</i>	105	255	41.18
<i>Alo!</i>	79	233	33.91
<i>Večernje novosti</i>	136	431	31.55
<i>Informer</i>	67	226	29.65
<i>Politika</i>	104	480	21.67
total	835	2403	34.75

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Predsednik Republike Srbije Tomislav Nikolić, koji je protagonist u 355 (17.32%) analiziranih tekstova, drugi je prema učestalosti pojavljivanja među individualnim političkim akterima sa političke scene Srbije

(videti **tabelu 50**).

Najveći broj tekstova u kojima je akter predsednik Srbije, objavili su dnevni listovi *Danas* (77), *Večernje novosti* (58) i *Kurir* (57), ali najveće učešće u odnosu na ukupan broj tekstova u mediju ima *Kurir* – 22.35% (**tabela 53**). Najviše negativno konotiranih tekstova o Tomislavu Nikoliću beležimo u dnevnim listovima *Alo!* i *Blic* (po 12), a slede *Danas* (8) i *Informer* (7). Ni u ovom kvartalu, kao ni u prethodnom, nije napisan niti jedan pozitivan tekst o aktuelnom predsedniku Srbije (videti **tabelu 54**).

Ostali akteri iz ove grupacije su u više od 90% tekstova predstavljeni u neutralnom vrednosnom kontekstu. Pored predsednika i premijera, nešto veći broj negativno konotiranih tekstova zabeležen je i kod Ivice Dačića – 10¹¹ i Aleksandra Vulina i Zorane Mihajlović (po 7 negativno konotiranih tekstova) (**tabela 50**).

Tabela 53. – Broj pojavljivanja Tomislava Nikolića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Tomislav Nikolić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
<i>Kurir</i>	57	255	22.35
<i>Alo!</i>	44	233	18.88
<i>Danas</i>	77	437	17.62
<i>Blic</i>	53	341	15.54
<i>Večernje novosti</i>	58	431	13.46
<i>Politika</i>	45	480	9.38
<i>Informer</i>	21	226	9.29
total	355	2403	14.77

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

¹¹ U odnosu na 15 negativno konotiranih tekstova u prethodnom kvartalu, 21 u trećem kvartalu 2016. godine, i 35 negativno konotiranih tekstova u drugom tromesečju 2016.

Tabela 54. – Tomislav Nikolić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Tomislav Nikolić	pozitivan		neutralan		negativan		total	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
medij								
<i>Alo!</i>	0	0	32	72.73	12	27.27	44	12.39
<i>Blic</i>	0	0	41	77.36	12	22.64	53	14.93
<i>Danas</i>	0	0	69	89.61	8	10.39	77	21.69
<i>Informer</i>	0	0	14	66.67	7	33.33	21	5.92
<i>Kurir</i>	0	0	57	100	0	0	57	16.06
<i>Politika</i>	0	0	43	95.56	2	4.44	45	12.68
<i>Večernje novosti</i>	0	0	58	100	0	0	58	16.34
total	0	0	314	88.45	41	11.55	355	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Nakon najave predsedničkih izbora, već u četvrtom kvartalu 2016. godine zabeležen je rast broja opozicionih aktera. U odnosu na poslednji kvartal 2015. godine, broj pojavljivanja aktera iz opozicije u prvom i drugom tromesecu 2016. bio je dvostruko veći (1428 u prvom i 1552 u drugom tromesecu 2016., u odnosu na 762 u poslednjem tromesecu 2015.). U trećem kvartalu 2016. godine zabeležili smo 792 pojavljivanja, što je uobičajena zastupljenost ove vrste aktera na naslovnicama. U četvrtom kvartalu beležimo 1225 pojavljivanja opozicionih aktera. U prvom kvartalu 2017. godine beležimo čak 1981 pojavljivanje aktera iz opozicije. Najzastupljeniji opozicioni lideri su Vuk Jeremić (323 teksta), Saša Janković (316) i Vojislav Šešelj (203). Najviše negativnih tekstova napisano je o Vuku Jeremiću (63 – 19.50%) i Saši Jankoviću (46 – 14.56%). Najveće procentualno učešće negativno konotiranih tekstova beležimo u slučaju Sulejmana Ugljanina o kome je napisano čak 75% negativno konotiranih tekstova (12 negativno konotiranih tekstova od ukupno 16 koji su napisani o njemu). O predstavnicima opozicije u prvom kvartalu 2017. godine napisano je 11 pozitivno konotiranih tekstova (0.56%) (videti **tabelu 55**).

Tabela 55. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz opozicije

Opozicija - individualno	broj	%	pozi- tivan	%	neu- tralan	%	nega- tivan	%
Vuk Jeremić	323	16.30	0	0.00	260	80.50	63	19.50
Saša Janković	316	15.95	2	0.63	268	84.81	46	14.56
Vojislav Šešelj	203	10.25	2	0.99	191	94.09	10	4.93
Boris Tadić	108	5.45	0	0.00	102	94.44	6	5.56
Saša Radulović	103	5.20	0	0.00	95	92.23	8	7.77
Boško Obradović	99	5.00	0	0.00	89	89.90	10	10.10

Ljubiša Preletačević Beli	85	4.29	3	3.53	81	95.29	1	1.18
Nenad Čanak	62	3.13	0	0.00	56	90.32	6	9.68
Čedomir Jovanović	58	2.93	0	0.00	53	91.38	5	8.62
Dragan Šutanovac	55	2.78	0	0.00	52	94.55	3	5.45
Velimir Ilić ¹	54	2.73	0	0.00	41	75.93	13	24.07
Miroslav Parović	36	1.82	0	0.00	35	97.22	1	2.78
Milan Stamatović	35	1.77	0	0.00	33	94.29	2	5.71
Aleksandar Popović	32	1.62	1	3.13	31	96.88	0	0.00
Sanda Rašković Ivić	26	1.31	0	0.00	25	96.15	1	3.85
Zoran Živković	21	1.06	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Dijana Vukomanović	19	0.96	0	0.00	18	94.74	1	5.26
Dušan Petrović	17	0.86	0	0.00	13	76.47	4	23.53
Sulejman Ugljanin	16	0.81	0	0.00	4	25.00	12	75.00
Đorđe Vukadinović	15	0.76	0	0.00	13	86.67	2	13.33
Dušan Duda Ivković	15	0.76	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Miroslava Milenović	14	0.71	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Marinika Tepić	13	0.66	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Borko Stefanović	13	0.66	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Vesna Rakić Vodinelić	9	0.45	1	11.11	8	88.89	0	0.00
Dušan Teodorović	9	0.45	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vjerica Radeta	8	0.40	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Marko Đurišić	8	0.40	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Radoslav Milojičić Kena	8	0.40	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Danijela Sremac	7	0.35	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Branimir Kuzmanović	7	0.35	0	0.00	3	42.86	4	57.14
Bojan Pajtić	7	0.35	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Nemanja Šarović	7	0.35	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Balša Božović	6	0.30	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Konstantin Samofalov	6	0.30	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Branislav Lečić	6	0.30	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Žarko Korać	5	0.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragoljub Mićunović	5	0.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Janko Veselinović	5	0.25	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Miloš Jovanović	5	0.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Jovan Ratković	3	0.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Predrag Vučetić	3	0.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan Popović	3	0.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Gordana Čomić	3	0.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Željka Radeta	3	0.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Igor Salak	3	0.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nenad Milić	3	0.15	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	114	5.75	2	1.75	103	90.35	9	7.89
total	1981	100.00	11	0.56	1759	88.79	211	10.65

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar – mart 2017.

U tabelama 56, 57 i 58 prikazan je vrednosni kontekst unutar kojeg se pojedini individualni politički akteri – predstavnici političkih stranaka pozicije, državnih organa, institucija i agencija i organa lokalne samouprave, pojavljuju u selektovanim tekstovima sa naslovnicu, dok tabelle 59 i 60 prikazuju učestalost i vrednosni kontekst pojavljivanja predstavnika vojnih i policijskih organa i drugih društveno-političkih aktera.

Tabela 56. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz pozicije

Pozicija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Dragan Marković Palma	39	8.25	0	0.00	35	89.74	4	10.26
Radomir Nikolić	35	7.40	0	0.00	35	100.00	0	0.00
Bogoljub Karić	32	6.77	0	0.00	29	90.63	3	9.38
Branko Ružić	28	5.92	1	3.57	27	96.43	0	0.00
Nikola Selaković	27	5.71	1	3.70	25	92.59	1	3.70
Milutin Mrkonjić	26	5.50	0	0.00	21	80.77	5	19.23
Milenko Jovanov	25	5.29	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Vladimir Đukanović	24	5.07	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Milovan Drecun	20	4.23	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Dubravka Filipovski	19	4.02	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Nenad Popović	13	2.75	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Aleksandar Martonović	13	2.75	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Muamer Zukorlić	11	2.33	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Novica Tončev	8	1.69	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Žarko Obradović	8	1.69	0	0.00	8	100.00	0	0.00

Vuk Drašković	8	1.69	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Marijan Rističević	8	1.69	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Miroslav Lazanski	8	1.69	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Bratislav Gašić	7	1.48	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Dragan Jovanović	7	1.48	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Darko Glišić	6	1.27	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Miroslav Markićević	6	1.27	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Marija Obradović	5	1.06	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zoran Babić	5	1.06	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Đorđe Miličević	5	1.06	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ištván Pastor	4	0.85	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bratislav Jugović	4	0.85	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Đorđe Čabarkapa	4	0.85	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Veroljub Arsić	4	0.85	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Božović	3	0.63	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivana Petrović	3	0.63	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Igor Bećić	3	0.63	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miodrag Linta	3	0.63	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivica Tončev	3	0.63	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	49	10.36	0	0.00	46	93.88	3	6.12
total	473	100.00	2	0.42	451	95.35	20	4.23

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 57. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika državnih organa, institucija i agencija

Državni organi, institucije i agencije - individualno	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Marko Đurić	57	14.32	0	0.00	53	92.98	4	7.02
Maja Gojković	50	12.56	0	0.00	48	96.00	2	4.00
Siniša Mali	49	12.31	0	0.00	42	85.71	7	14.29
Stanislava Pak	23	5.78	0	0.00	21	91.30	2	8.70
Jorgovanka Tabaković	17	4.27	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Miloš Vučević	15	3.77	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Goran Vesić	12	3.02	0	0.00	11	91.67	1	8.33

Miša Vacić	7	1.76	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Milovan Drecun	6	1.51	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Aleksandar Jablanović	5	1.26	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Ana Hrustanović	4	1.01	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vesna Nedeljković	4	1.01	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Dimitrijević	4	1.01	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Božović	4	1.01	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Đerđ Matković	4	1.01	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Oliver Antić	4	1.01	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Zoran Stanković	4	1.01	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Cucić	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Predrag Mikić	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Verica Lazić	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Darko Bulatović	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Meho Mahmutović	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tanja Miščević	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dušan Kozarev	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Veljko Odalović	3	0.75	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Rade Bulatović	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Biljana Popović Ivković	3	0.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	99	24.87	0	0.00	82	82.83	17	17.17
total	398	100.00	0	0.00	357	89.70	41	10.30

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 58. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika organa lokalne samouprave

Lokalna samouprava	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Veroljub Stevanović	6	6.59	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Nebojša Zelenović	5	5.49	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Jonuz Musliju	5	5.49	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Jasna Avramović	4	4.40	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Miroslav Čučković	3	3.30	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	68	74.73	1	1.47	67	98.53	0	0.00
total	91	100.00	1	1.10	82	90.11	8	8.79

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 59. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika vojske i policije

Vojska i policija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Ljubiša Diković	16	12.12	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Novica Antić	6	4.55	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Mihailo Zogović	6	4.55	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ljuban Karan	5	3.79	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Saša Barjaktarović	5	3.79	0	0.00	0	0.00	5	100.00
Milorad Veljović	4	3.03	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Rodoljub Milović	3	2.27	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zoran Stojiljković	3	2.27	1	33.33	2	66.67	0	0.00
Boris Jevrosimov	3	2.27	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	81	61.36	5	6.17	74	91.36	2	2.47
total	132	100.00	6	4.55	118	89.39	8	6.06

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 60. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja **drugih** individualnih i kolektivnih političkih i društvenih aktera

Ostali društveno - politički akteri	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Slobodan Milošević	94	17.34	1	1.06	86	91.49	7	7.45
Zoran Đindjić	53	9.78	1	1.89	52	98.11	0	0.00
Vojislav Koštunica	31	5.72	0	0.00	31	100.00	0	0.00
Emir Kusturica	25	4.61	2	8.00	23	92.00	0	0.00
Mlađan Dinkić	21	3.87	0	0.00	14	66.67	7	33.33
Nataša Jeremić	21	3.87	0	0.00	15	71.43	6	28.57
Andrej Vučić	17	3.14	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Marija Mali	16	2.95	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Dragica Nikolić	15	2.77	0	0.00	13	86.67	2	13.33
SANU	14	2.58	2	14.29	12	85.71	0	0.00
Vlado Georgijev	14	2.58	1	7.14	11	78.57	2	14.29
Mirjana Marković	14	2.58	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Mirko Cvetković	12	2.21	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Svetlana Ceca Ražnatović	11	2.03	1	9.09	10	90.91	0	0.00
CIRSD	11	2.03	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Ana Bekuta	8	1.48	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Vesna Pešić	7	1.29	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Nataša Kandić	7	1.29	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Inicijativa mladih za ljudska prava	7	1.29	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Vladimir Beba Popović	7	1.29	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Slobodan Vuksanović	7	1.29	1	14.29	6	85.71	0	0.00
Slavko Ćuruvija	6	1.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vladimir Kostić	6	1.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Aleksandar Karađorđević	6	1.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Miroljub Labus	6	1.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Matija Bećković	6	1.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dušan Kovačević	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00

Biljana Srbljanović	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Srđan Verbić	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Fond za humanitarno pravo	5	0.92	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Mile Novaković	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ivan Tasovac	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dušan Mihajlović	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Jelena Milić	5	0.92	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Dragan Đilas	5	0.92	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Branko Krga	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Filip David	4	0.74	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Srbijanka Turajlić	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Predrag Gojković	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Igor Jurić	4	0.74	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Marko Jablanović	4	0.74	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Zoran Čičak	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Beogradski centar za bezbednosnu politiku	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Milan Veruović	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Marko Milošević	4	0.74	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aca Tomić	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan Jakovljević	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dražen Milovanović	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Božidar Đelić	3	0.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nada Macura	3	0.55	0	0.00	2	66.67	1	33.33
total	542	100.00	10	1.85	492	90.77	40	7.38

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

U okviru kategorije *ostali* predstavljeni su akteri koji imaju određen društveni uticaj ili se iz drugih razloga nalaze zastupljeni u javnom prostoru, ali njihova društvena uloga nije institucionalizovana. Takođe, u ovu kategoriju su svrstane i ličnosti koje su tokom života imale veliki uticaj ili značajne političke uloge, poput Zorana Đindjića ili Slobodana Miloševića.

Primetno je manje onih tekstova koji se bave značajnim kolektivnim političkim akterima, koji su među unutarpolitičkim akterima zastupljeni sa 24.10%. U tabelama 61–64 izlistani su svi akteri iz našeg uzorka klasifikovani u ovu kategoriju, zajedno sa frekvencijama i vrednosnim konotacijama njihovog pojавljivanja.

Tabela 61. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **državni organi i institucije**

Državni organi, institucije i agencije - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vlada Srbije	163	23.12	3	1.84	155	95.09	5	3.07
Ministarstvo un- utrašnjih poslova	62	8.79	0	0.00	62	100.00	0	0.00
Ministarstvo odbrane	38	5.39	0	0.00	37	97.37	1	2.63
“srpske vlasti”	36	5.11	1	2.78	35	97.22	0	0.00
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	35	4.96	0	0.00	33	94.29	2	5.71
Narodna skupština republike Srbije	27	3.83	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Ministarstvo zdravlja	27	3.83	1	3.70	24	88.89	2	7.41
RIK	25	3.55	1	4.00	23	92.00	1	4.00
Ministarstvo pravde	25	3.55	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Narodna banka Srbije	24	3.40	0	0.00	23	95.83	1	4.17
Ministarstvo privrede	21	2.98	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politicke	20	2.84	0	0.00	18	90.00	2	10.00
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	15	2.13	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine	14	1.99	1	7.14	13	92.86	0	0.00
Ministarstvo finansija	13	1.84	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Poreska uprava Srbije	13	1.84	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Ministarstvo spoljnih poslova	13	1.84	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave	10	1.42	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Ministarstvo kulture i informisanja	8	1.13	0	0.00	7	87.50	1	12.50

Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Kabinet predsednika RS	8	1.13	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Kancelarija Vlade Srbije za KiM	8	1.13	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Nacionalna služba za zapošljavanje	7	0.99	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Savet za nacionalnu bezbednost	7	0.99	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Agencija za privatizaciju	7	0.99	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Republički fond za zdravstveno osiguranje	6	0.85	0	0.00	5	83.33	1	16.67
RFZO	6	0.85	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ministarstvo rudarstva i energetike	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ministarstvo omladine i sporta	5	0.71	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Grad Beograd	5	0.71	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Predsedništvo Srbije	5	0.71	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Republički fond PIO	4	0.57	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Direkcija za imovinu	3	0.43	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Republički geodetski zavod	3	0.43	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	29	4.11	0	0.00	28	96.55	1	3.45
total	705	100.00	7	0.99	671	95.18	27	3.83

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 62. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **vojska i policija**

Vojska i policija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vojska Srbije	45	41.28	1	2.22	43	95.56	1	2.22
BIA	18	16.51	0	0.00	16	88.89	2	11.11
Interpol	13	11.93	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Vojni sindikat Srbije	6	5.50	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Uprava kriminalističke policije	4	3.67	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sindikat srpske policije	3	2.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SBPOK	3	2.75	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	17	15.60	2	11.76	14	82.35	1	5.88
total	109	100.00	3	2.75	102	93.58	4	3.67

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 63. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **pozicija**

Pozicija - stranke	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SNS	279	64.14	1	0.36	257	92.11	21	7.53
SPS	99	22.76	0	0.00	95	95.96	4	4.04
SDPS	11	2.53	0	0.00	11	100.00	0	0.00
PUPS	9	2.07	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Jedinstvena Srbija	9	2.07	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Pokret snaga Srbije	6	1.38	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Pokret socijalista	6	1.38	0	0.00	6	100.00	0	0.00
SPO	5	1.15	0	0.00	5	100.00	0	0.00
SNP	5	1.15	0	0.00	5	100.00	0	0.00
SVM	3	0.69	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	3	0.69	0	0.00	3	100.00	0	0.00
total	435	100.00	1	0.23	408	93.79	26	5.98

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 64. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **opozicija**

Opozicija - stranke	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
DS	115	28.61	0	0.00	105	91.30	10	8.70
Dosta je bilo	64	15.92	0	0.00	63	98.44	1	1.56
SRS	37	9.20	0	0.00	34	91.89	3	8.11
Dveri	35	8.71	0	0.00	34	97.14	1	2.86
LDP	28	6.97	0	0.00	28	100.00	0	0.00
DSS	27	6.72	0	0.00	26	96.30	1	3.70
Nova Srbija	24	5.97	0	0.00	23	95.83	1	4.17
SDS	22	5.47	0	0.00	22	100.00	0	0.00
LSV	19	4.73	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Nova stranka	10	2.49	0	0.00	10	100.00	0	0.00
SDA Sandžaka	7	1.74	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Levica Srbije	4	1.00	0	0.00	4	100.00	0	0.00
ostali	10	2.49	0	0.00	10	100.00	0	0.00
total	402	100.00	0	0.00	383	95.27	19	4.73

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Značajno manji procenat tekstova sa naslovnicu govori o inostranim (individualnim i kolektivnim) političkim akterima i političkim akterima sa Kosova (svega 24.75% od ukupnog broja aktera). Protagonisti ovih tekstova češće su individualni akteri (u 72.90% slučajeva) nego oni kolektivni (27.09%) (videti tabelu 49 i tabelle 65-77).

Tabela 65. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: **Kosovo**

Kosovo	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Hašim Tači	128	20.06	0	0.00	69	53.91	59	46.09
Ramuš Haradinaj	71	11.13	0	0.00	33	46.48	38	53.52
Isa Mustafa	53	8.31	0	0.00	40	75.47	13	24.53
“kosovske vlasti”	45	7.05	0	0.00	18	40.00	27	60.00
ROSU	32	5.02	0	0.00	23	71.88	9	28.13
OVK	27	4.23	0	0.00	7	25.93	20	74.07
Kadri Veselji	23	3.61	0	0.00	15	65.22	8	34.78
Oliver Ivanović	18	2.82	2	11.11	16	88.89	0	0.00
KFOR	18	2.82	0	0.00	17	94.44	1	5.56

Goran Rakić	15	2.35	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Kosovska policija	11	1.72	0	0.00	9	81.82	2	18.18
Apelacioni sud Kosova	10	1.57	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Euleks	10	1.57	0	0.00	6	60.00	4	40.00
Branimir Stojanović	8	1.25	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Kosovske bezbednosne snage	8	1.25	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Edita Tahiri	7	1.10	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Bedžet Pacoli	7	1.10	0	0.00	0	0.00	7	100.00
BSK	7	1.10	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Enver Hodžaj	6	0.94	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Srpska lista	5	0.78	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Slavko Simić	5	0.78	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Fatmir Limaj	5	0.78	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Dalibor Jeftić	4	0.63	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Rahman Rama	4	0.63	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Ministarstvo spoljnih poslova Kosova	4	0.63	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Vlada Kosova	3	0.47	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Azem Vlasi	3	0.47	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ferhat Šalja	3	0.47	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milena Popović Ivanović	3	0.47	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Trepča	3	0.47	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Adem Jašari	3	0.47	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Petrit Selljimi	3	0.47	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Alijansa za budućnost Kosova	3	0.47	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Pokret Samoopredelenje	2	0.31	0	0.00	2	100.00	0	0.00
ostali	81	12.70	0	0.00	64	79.01	17	20.99

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 66. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Hrvatska**

Hrvatska	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Kolinda Grabar Kitarović	20	19.05	0	0.00	11	55.00	9	45.00
Andrej Plenković	9	8.57	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Franjo Tuđman	6	5.71	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Ante Gotovina	5	4.76	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Stjepan Mesić	4	3.81	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Milorad Pupovac	4	3.81	0	0.00	4	100.00	0	0.00
"hrvatske vlasti"	3	2.86	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Zoran Milanović	3	2.86	0	0.00	3	100.00	0	0.00
HDZ	3	2.86	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Miro Barešić	3	2.86	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	45	42.86	0	0.00	36	80.00	9	20.00
total	105	100.00	0	0.00	75	71.43	30	28.57

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 67. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Crna Gora**

Crna Gora	broj	%	pozitivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Milo Đukanović	17	18.28	0	0.00	15	88.24	2	11.76
Andrija Mandić	6	6.45	0	0.00	6	100.00	0	0.00
DPS	5	5.38	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Duško Marković	5	5.38	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Demokratski front	4	4.30	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Specijalno državno tužilaštvo Crne Gore	3	3.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milivoje Katnić	3	3.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Knežević	3	3.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Filip Vujanović	3	3.23	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	44	47.31	0	0.00	23	52.27	21	47.73
total	93	100.00	0	0.00	70	75.27	23	24.73

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 68. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Federacija BiH**

BiH	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Milorad Dodik	75	18.89	1	1.33	72	96.00	2	2.67
Bakir Izetbegović	62	15.62	0	0.00	47	75.81	15	24.19
Mladen Ivanić	39	9.82	0	0.00	39	100.00	0	0.00
Sakib Softić	19	4.79	0	0.00	16	84.21	3	15.79
Valentin Incko	11	2.77	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Alija Izetbegović	11	2.77	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Igor Crnadak	9	2.27	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Denis Zvizdić	9	2.27	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dragan Čavić	8	2.02	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Predsedništvo BiH	8	2.02	0	0.00	8	100.00	0	0.00

Dragan Mektić	7	1.76	0	0.00	7	100.00	0	0.00
SDS	6	1.51	0	0.00	6	100.00	0	0.00
SDA	6	1.51	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Tužilaštvo BiH	6	1.51	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dragan Čović	5	1.26	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ustavni sud BiH	5	1.26	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Branislav Borenović	3	0.76	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SNSD	3	0.76	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mirsada Čola-ković	3	0.76	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Biljana Plavšić	3	0.76	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vukota Govedarica	3	0.76	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ministarstvo odbrane BiH	2	0.50	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova BiH	2	0.50	0	0.00	2	100.00	0	0.00
ostali	92	23.17	0	0.00	82	89.13	10	10.87
total	397	100.00	1	0.25	363	91.44	33	8.31

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 69. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih **inostranih političkih aktera**

Inostrani politički akteri	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Edi Rama	27	6.03	0	0.00	16	59.26	11	40.74
Zoran Zaev	22	4.91	1	4.55	14	63.64	7	31.82
ISIL	20	4.46	0	0.00	13	65.00	7	35.00
Si Činping	19	4.24	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Đorđe Ivanov	16	3.57	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Nikola Gruevski	15	3.35	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Redžep Tajip Erdogan	13	2.90	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Tereza Mej	10	2.23	0	0.00	10	100.00	0	0.00

Viktor Orban	10	2.23	0	0.00	7	70.00	3	30.00
Aleksis Cipras	10	2.23	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Fransoa Oland	9	2.01	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Aleksandar Lukašenko	9	2.01	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Toni Bler	8	1.79	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Li Mačang	8	1.79	0	0.00	8	100.00	0	0.00
“francuske vlasti”	7	1.56	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Bujar Nišani	6	1.34	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Marin le Pen	6	1.34	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Sebastijan Kurc	5	1.12	0	0.00	5	100.00	0	0.00
“kineske vlasti”	5	1.12	0	0.00	5	100.00	0	0.00
SDSM	5	1.12	0	0.00	5	100.00	0	0.00
VMRO-DPMNE	4	0.89	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ali Ahmeti	3	0.67	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Najdžel Faradž	3	0.67	0	0.00	2	66.67	1	33.33
DUI	3	0.67	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Madlen Olbrajt	3	0.67	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Klaus Johannis	3	0.67	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Bašar al Asad	3	0.67	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Petro Porošenko	3	0.67	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mevlüt Čavušoglu	3	0.67	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	190	42.41	1	0.53	179	94.21	10	5.26
total	448	100.00	2	0.45	399	89.06	47	10.49

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 70. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Nemačka**

Nemačka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Angela Merkel	61	52.14	0	0.00	61	100.00	0	0.00
Wolfgang Šojble	8	6.84	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Frank Valter Štajnmajer	7	5.98	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Gerhard Šreder	6	5.13	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Zigmā Gabrijel	5	4.27	0	0.00	5	100.00	0	0.00
“nemačke vlasti”	4	3.42	0	0.00	4	100.00	0	0.00
ostali	26	22.22	0	0.00	26	100.00	0	0.00
total	117	100.00	0	0.00	117	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 71. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Rusija**

Rusija	broj	%	pozi-tivan	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Vladimir Putin ²	145	44.89	10	6.90	130	89.66	5	3.45
“ruske vlasti”	32	9.91	0	0.00	32	100.00	0	0.00
Sergej Lavrov	18	5.57	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Aleksandar Čepurin	16	4.95	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Dmitrij Peskov	12	3.72	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Dmitrij Medvedev	9	2.79	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Sergej Šoju	9	2.79	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova Rusije	9	2.79	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Marija Zaharova	4	1.24	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sergej Železnjak	4	1.24	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ambasada Rusije	3	0.93	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dmitrij Rogozin	3	0.93	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	59	18.27	1	1.69	57	96.61	1	1.69
total	323	100.00	11	3.41	306	94.74	6	1.86

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 72. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: SAD¹²

SAD	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Donald Tramp	214	28.05	4	1.87	190	88.79	20	9.35
Hilari Klinton	55	7.21	0	0.00	48	87.27	7	12.73
Barak Obama	55	7.21	0	0.00	51	92.73	4	7.27
CIA	22	2.88	0	0.00	16	72.73	6	27.27
američka administracija	22	2.88	0	0.00	16	72.73	6	27.27
Kajl Skat	21	2.75	0	0.00	19	90.48	2	9.52
"američke vlasti"	19	2.49	1	5.26	14	73.68	4	21.05
Bil Klinton	19	2.49	0	0.00	17	89.47	2	10.53
Džejms Matis	17	2.23	0	0.00	13	76.47	4	23.53
Džozef Bajden	15	1.97	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Džordž Soros	15	1.97	0	0.00	7	46.67	8	53.33
Reks Tilerson	13	1.70	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Melaniјa Tramp	12	1.57	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Majk Pens	11	1.44	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Majkl Flin	10	1.31	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Mišel Obama	9	1.18	0	0.00	9	100.00	0	0.00
FBI	9	1.18	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Pentagon	9	1.18	0	0.00	7	77.78	2	22.22
Ivana Tramp	7	0.92	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Medlin Olbrajt	7	0.92	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Džordž Buš	6	0.79	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Stejt dipartment	6	0.79	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Kongres SAD	6	0.79	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Hoјt Brajan Ji	6	0.79	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dejvid Petreus	5	0.66	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Demokratska stranka SAD	5	0.66	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Ambasada SAD u Prištini	5	0.66	0	0.00	5	100.00	0	0.00

12 I u ovom, kao i u prethodnom tromeseću primećujemo povećan broj aktera iz SAD (763). U poslednjem tromeseću 2016. godine broj aktera iz SAD je bio višestruko uvećan (871) u odnosu na treće (396) i drugo tromeseće 2016. (222). Iako u ovom kvartalu taj broj lagano opada on je i dalje značajno veći u odnosu na ranije periode.

	Stiven Benon	4	0.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Šon Spajser	4	0.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00	
Greg Delavi	4	0.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00	
Njujork tajms	4	0.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00	
Morin Kormak	4	0.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00	
Vašington post	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Džared Kušner	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Ambasada SAD u Sarajevu	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Rajns Pribus	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Metju Palmer	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Džon Mekejn	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Vilijam Montgomeri	3	0.39	0	0.00	1	33.33	2	66.67	
Republikanska stranka	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Pol Rajan	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
Henri Kisindžer	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00	
ostali	113	14.81	2	1.77	107	94.69	4	3.54	
total	763	100.00	7	0.92	679	88.99	77	10.09	

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 73. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: predstavnici EU institucija i EU institucije

EU	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Federika Mogerini	58	18.01	0	0.00	56	96.55	2	3.45
EU	50	15.53	0	0.00	44	88.00	6	12.00
"evropske vlasti"	33	10.25	0	0.00	24	72.73	9	27.27
Johanes Han	22	6.83	0	0.00	21	95.45	1	4.55
Evropska komisija	20	6.21	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Majkl Davenport	15	4.66	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Maja Kocjančić	13	4.04	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Evropski parlament	13	4.04	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Dejvid Mekalister	12	3.73	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Donald Tusk	11	3.42	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Žan Klod Junker	9	2.80	0	0.00	9	100.00	0	0.00

Martin Šulc	7	2.17	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Natalija Apostolova	3	0.93	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Evrogrupa	3	0.93	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Delegacija EU u Srbiji	2	0.62	0	0.00	2	100.00	0	0.00
ostali	51	15.84	0	0.00	51	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 74. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inosstranih političkih aktera: **predstavnici organizacija za zaštitu ljudskih prava i Saveta Evrope**

Ljudska prava	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Međunarodni sud pravde u Hagu	18	40.91	0	0.00	18	100.00	0	0.00
OEBS	10	22.73	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Savet Europe	6	13.64	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Evropski sud za ljudska prava	5	11.36	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nils Mujžnieks	3	6.82	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	2	4.55	1	50.00	1	50.00	0	0.00
total	44	100.00	1	2.27	43	97.73	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 75. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inosstranih političkih aktera: **predstavnici UN institucija i UN institucije**

UN	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ujedinjene nacije	17	42.50	0	0.00	17	100.00	0	0.00
UNESCO	8	20.00	0	0.00	8	100.00	0	0.00
SB UN	7	17.50	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Svetska zdravstvena organizacija	3	7.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	5	12.50	0	0.00	5	100.00	0	0.00
total	40	100.00	0	0.00	40	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 76. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inosstranih aktera: **NATO**

NATO	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
NATO	102	74.45	0	0.00	70	68.63	32	31.37
Jens Stoltenberg	30	21.90	0	0.00	28	93.33	2	6.67
ostali	5	3.65	0	0.00	5	100.00	0	0.00
total	137	100.00	0	0.00	103	75.18	34	24.82

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 77. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera:
akteri u vezi sa Haškim tribunalom

Haški tribunal	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Haški tribunal	31	27.43	0	0.00	29	93.55	2	6.45
Ratko Mladić	17	15.04	1	5.88	16	94.12	0	0.00
Radovan Karadžić	15	13.27	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Veselin Šlivančanin	12	10.62	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Momčilo Krajišnik	6	5.31	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Jovica Stanišić	5	4.42	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Nikola Šainović	3	2.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	24	21.24	0	0.00	22	91.67	2	8.33
total	113	100.00	1	0.88	105	92.92	7	6.19

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Već i iz ovog letimičnog pregleda frekvencija pojavljivanja pojedinih aktera na naslovnim stranama odabralih štampanih dnevних novina iz našeg uzorka jasno se uočava da mediji sa nejednakim interesovanjem tretiraju pitanja iz domena unutrašnje i spoljne politike. Činjenica da su inostrani akteri na naslovnicama dnevних novina u Srbiji prisutni u značajno manjem procentu (33.52% u odnosu na 66.47% učestalosti pojavljivanja domaćih političkih aktera), govori o fokusiranosti domaćih medija na polje unutrašnje politike, koje u interpretaciji pojedinih dnevnih listova često poprima obrise fikcije, o čemu je bilo više reči u delu analize koji se bavi interpretativnim strategijama u medijskoj obradi određenih tema. Razlozi za primetno odsustvo interesovanja za privredne aktere i njihovo razumevanje društvene, ekonomske i političke situacije u Srbiji i svetu ostaje zagonetno (svega 7.40% od ukupnog uzorka aktera čine privredni akteri), tim pre što se u narativima mnogih političara ekonomska pitanja i privredna konsolidacija zemlje apostrofiraju kao ključni elementi budućih razvojnih strategija društva Srbije (videti **tabelu 49** i **tabele 78-80**).

Tabela 78. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih privrednih/ekonomskih aktera

Privredni akteri - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Miroslav Mišković	30	7.21	0	0.00	24	80.00	6	20.00
Predrag Ranković Peconi	18	4.33	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Ivica Todorić	17	4.09	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Miodrag Kostić	16	3.85	0	0.00	16	100.00	0	0.00

Milorad Grčić	12	2.88	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Zoran Drobnjak	10	2.40	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Dušan Bajatović	9	2.16	0	0.00	6	66.67	3	33.33
Milo Đurašković	8	1.92	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Srđan Milovanović	7	1.68	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Petar Matijević	6	1.44	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Marko Mišković	6	1.44	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Blagoje Spaskovski	6	1.44	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Dmitar Đurović	6	1.44	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Veselin Jevrosimović	4	0.96	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Nikola Petrović	4	0.96	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Marko Čadež	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milija Babović	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Popović	3	0.72	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Milan Beko	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Veroljub Dugalić	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	242	58.17	0	0.00	220	90.91	22	9.09
total	416	100.00	1	0.24	374	89.90	41	9.86

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 79. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja **kolektivnih domaćih privrednih/ekonomskih aktera**

Privredni akteri - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Elektroprivreda Srbije	38	6.24	0	0.00	28	73.68	10	26.32
RTB Bor	30	4.93	0	0.00	28	93.33	2	6.67
Železara Smederevo	19	3.12	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Srbijagas	19	3.12	0	0.00	17	89.47	2	10.53
Agrokor	17	2.79	0	0.00	14	82.35	3	17.65
NIS	17	2.79	0	0.00	14	82.35	3	17.65
Železnice Srbije	14	2.30	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Petrohemija	13	2.13	2	15.38	10	76.92	1	7.69

Tabela 81. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici nezavisnih tela**

Nezavisna tela	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Agencija za borbu protiv korupcije	19	22.62	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Rodoljub Šabić	11	13.10	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Miloš Janković	7	8.33	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Pavle Petrović	5	5.95	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Savet za borbu protiv korupcije	4	4.76	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nacionalni prosvetni savet	4	4.76	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Fiskalni savet	3	3.57	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Aleksandar Lipkovski	3	3.57	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Državna revizorska institucija	3	3.57	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	25	29.76	0	0.00	23	92.00	2	8.00
total	84	100.00	0	0.00	82	97.62	2	2.38

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Posebnu ulogu u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka imaju analitičari (stručnjaci) (videti **tabele 82 i 83**), a mediji ih tretiraju u neutralnom kontekstu u čak 99.70% tekstova. Tokom čitavog prvog kvartala 2017. godine, analizirane dnevne novine su u velikoj meri promovisale stavove ovih stručnjaka, tako da je njihovo mišljenje bilo zastupljeno čak 677 puta. Najveće učešće i broj zastupljenih analitičara zabeležen je u dnevnom listu *Informer* (210 pojavljivanja). Za ostale podatke videti **tabelu 83**.

Tabela 82. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **analitičari**

Analitičari	broj	%	pozi-tivan	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Dragomir Andđelkov-ić	65	9.60	0	0.00	65	100.00	0	0.00
Branko Radun	32	4.73	0	0.00	32	100.00	0	0.00
Dejan Vuk Stan-ković	28	4.14	0	0.00	28	100.00	0	0.00
Bojan Klačar	27	3.99	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Nebojša Krstić	20	2.95	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Vladimir Pejić	20	2.95	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Cvijetin Milivojević	16	2.36	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Dušan Janjić	16	2.36	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Ljubomir Madžar	13	1.92	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Ljubodrag Savić	12	1.77	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Nemanja Nenadić	11	1.62	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Dževad Galijašević	11	1.62	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Vladimir Goati	10	1.48	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Zoran Stojiljković	10	1.48	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Jovo Bakić	10	1.48	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Mlađen Kovačević	9	1.33	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vlade Radulović	9	1.33	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Obrad Kesić	9	1.33	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Đorđe Vuković	9	1.33	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Milan Mijalkovski	9	1.33	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Orhan Dragaš	8	1.18	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Zoran Dragičić	8	1.18	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Toma Fila	8	1.18	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Aleksandar Popov	8	1.18	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Zoran Ivošević	8	1.18	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Aleksandar Radić	8	1.18	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Nenad Gujančić	8	1.18	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Aleksandra Joksimović	7	1.03	0	0.00	7	100.00	0	0.00

Rimokatolička crkva	7	3.63	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Patrijarh Pavle	6	3.11	2	33.33	4	66.67	0	0.00
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	5	2.59	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Irinej, vladika bački	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Islamska zajednica Srbije	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Muhamed Jusufspahić	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Teodosije, vladika	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladika Nikolaj Velimirović	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ruska pravoslavna crkva	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	64	33.16	0	0.00	59	92.19	5	7.81
total	193	100.00	6	3.11	172	89.12	15	7.77

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 85. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	broj	%
<i>Večernje novosti</i>	94	48.70
<i>Politika</i>	35	18.13
<i>Alo!</i>	17	8.81
<i>Kurir</i>	13	6.74
<i>Blic</i>	13	6.74
<i>Danas</i>	12	6.22
<i>Informer</i>	9	4.66
Total	193	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 86. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih

domaćih društvenih aktera iz **medija**¹⁶

Mediji	broj	%	pozitivan	%	neu-tralan	%	negativan	%
Dragan J. Vučićević	11	5.73	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Kurir	10	5.21	0	0.00	6	60.00	4	40.00
KRIK	8	4.17	0	0.00	8	100.00	0	0.00
NIN	8	4.17	0	0.00	8	100.00	0	0.00
RTS	7	3.65	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Olja Bećković	7	3.65	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Milomir Marić	7	3.65	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Informer	6	3.13	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Zoran Kesić	5	2.60	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Danas	5	2.60	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Ljiljana Smajlović	5	2.60	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Nedim Sejdinović	5	2.60	0	0.00	5	100.00	0	0.00
N1	5	2.60	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Aleksandar Rodić	5	2.60	0	0.00	3	60.00	2	40.00
NUNS	5	2.60	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Ratko Dmitrović	5	2.60	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Pink	4	2.08	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Happy	4	2.08	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Željko Cvijanović	4	2.08	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vreme	4	2.08	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Vukašin Obrađović	4	2.08	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Željko Mitrović	3	1.56	1	33.33	2	66.67	0	0.00
RTV	2	1.04	0	0.00	0	0.00	2	100.00
ostali	63	32.81	1	1.59	57	90.48	5	7.94
total	192	100.00	2	1.04	158	82.29	32	16.67

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tokom prikupljanja empirijske građe, na naslovnicama je ponovo primećeno značajno prisustvo aktera u vezi sa aktivnostima pravosudnih i istražnih organa. Akteri iz ove grupacije su prikazani u **tabelama**

¹⁶ Predstavljeni su akteri koji su bili predmet pisanja drugih medija, odnosno medijske kuće o čijem su radu izveštavali drugi mediji.

87–89 kao predstavnici pravosudnih organa (193), advokati (87) i drugi protagonisti aktuelnih ili završenih sudskih/istražnih postupaka (491). U poslednjem kvartalu 2016, kao što je već napomenuto kada je bilo reči o temama, čitaoci su bili upućeni u brojne sudske i istražne postupke, uz predstavljanje svih aktera koji su uhapšeni, bili svedoci ili stradali u međusobnim obračunima. I u ovom tromesečju, različite istrage i postupci prelivali su se iz sudnica, tužilačkih kancelarija, zatvora i policijskih stanica na naslovnice dnevnih novina.

Tabela 87. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici pravosudnih organa**

Pravosuđe	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Više javno tužilaštvo u Beogradu	15	7.77	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Viši sud u Beogradu	12	6.22	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Tužilaštvo za ratne zločine	10	5.18	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Specijalno tužilaštvo za organizovani kriminal	8	4.15	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Vrhovni kasacioni sud	8	4.15	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Milan Petrović	6	3.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Lidija Alagić	6	3.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Apelacioni sud u Beogradu	6	3.11	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Privredni sud u Beogradu	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Visoki savet sudstva	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Prvi osnovni sud u Beogradu	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Specijalni sud u Beogradu	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Tužilaštvo za organizovani kriminal	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Viši sud u Smederevu	3	1.55	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Republičko javno pravobranilaštvo	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tatjana Babić	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nata Mesarović	3	1.55	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Dragana Boljević	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Vukčević	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vida Petrović Škero	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Javnobeležnička komora Srbije	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Slađana Bojković	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	72	37.31	0	0.00	69	95.83	3	4.17
total	193	100.00	0	0.00	187	96.89	6	3.11

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 88. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **advokati**¹⁷

Advokati	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	nega-tivn	%
Vladimir Gajić	6	6.90	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Nebojša Vlajić	5	5.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Borivoje Borović	5	5.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ljubomir Pantović	5	5.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zdenko Tomanović	4	4.60	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Goran Petronijević	4	4.60	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Zora Dobričanin Nikodinović	3	3.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan Krajnović	3	3.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Advokatska komora Srbije	3	3.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	49	56.32	0	0.00	49	100.00	0	0.00
Total	87	100.00	0	0.00	86	98.85	1	1.15

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 89. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **akteri sudskih postupaka i istraga**

17 Pojedini advokati su u tekstovima medija iz uzorka imali ulogu analitičara, te su stoga prikazani u toj grupi aktera.

Protagonisti istražnih i sudskih postupaka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dušan Spasojević Šiptar	27	5.50	0	0.00	22	81.48	5	18.52
Milorad Ulemek Legija	19	3.87	0	0.00	14	73.68	5	26.32
Aleksandar Stanković Sale Mutavi	18	3.67	0	0.00	16	88.89	2	11.11
Luka Bojović	15	3.05	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Slobodan Šaranović	15	3.05	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Veljko Belivuk Velja Nevolja	14	2.85	0	0.00	6	42.86	8	57.14
Željko Rutović	12	2.44	0	0.00	7	58.33	5	41.67
Nikola Bojović	12	2.44	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Ljubiša Buha Čume	11	2.24	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Mile Luković Kum	11	2.24	0	0.00	8	72.73	3	27.27
Željko Ražnatović Arkan	11	2.24	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Vlastimir Milošević	10	2.04	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Dejan Stojanović Keka	9	1.83	0	0.00	4	44.44	5	55.56
Darko Šarić	9	1.83	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Miladin Suvajdžić	8	1.63	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Zvezdan Jovanović	7	1.43	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Milomir Jovanović	7	1.43	0	0.00	2	28.57	5	71.43
Branislav Šaranović	7	1.43	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Dejan Milenković Bagzi	6	1.22	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Sretko Kalinić	5	1.02	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mirko Milošević	5	1.02	0	0.00	1	20.00	4	80.00
Ivan Ćirić Ćira	5	1.02	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Milorad Bracanović	5	1.02	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Rodoljub Radulović Miša Banana	5	1.02	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Željko Maksimović Maka	4	0.81	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Dobrosav Gavrić	4	0.81	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Goran Kovačević Goranac	4	0.81	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Andrija Drašković	3	0.61	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Dragan Ilić Limar	3	0.61	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nenad Ćurčić	3	0.61	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Nebojša Joković	3	0.61	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tomislav Milovanović Toma Hekler	3	0.61	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ratko Romić	3	0.61	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miloš Simović	3	0.61	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	205	41.75	0	0.00	142	69.27	63	30.73
total	491	100.00	0	0.00	370	75.36	121	24.64

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

U tabeli 90 prikazani su svi akteri koje su mediji iz uzorka povezivali sa ubistvom pevačice Jelene Marjanović, kao i članovi njene porodice, poznanici i prijatelji. Ovi akteri su na naslovnim stranama u drugom kvartalu 2016. godine bili su prisutni u 968 pojavljivanja, skoro dvostruko više od inostranih političara ili državnih organa i institucija, na primer. Iako ova medijski konstruisana afera i dalje opstaje na naslovnicama analiziranih dnevnih novina u trećem kvartalu, interesovanje za nju je počelo značajno da opada, pa je tada zabeleženo 166 pojavljivanja, u četvrtom tromesecu taj broj se ponovo uvećao (193), da bismo u prvom kvartalu 2017. prvi put zabeležili značajniji pad interesovanja medija za ovaj slučaj – 83 pojavljivanja aktera u vezi sa ubistvom pevačice Jelene Marjanović.

Tabela 90. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: “**Ubistvo Jelene Marjanović**”

Ubistvo Jelene Marjanović	broj	%	pozi-tivan	%	neutralan	%	negati-van	%
Jelena Marjanović	27	32.53	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Zoran Marjanović	21	25.30	0	0.00	19	90.48	2	9.52
Jana Marjanović	12	14.46	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Vladimir Marjanović	5	6.02	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Zorica Kršmanović	5	6.02	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zorica Marjanović	4	4.82	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Porodica Marjanović	4	4.82	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Miloš Marjanović	3	3.61	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	2	2.41	1	50.00	1	50.00	0	0.00

total	83	100.00	1	1.20	75	90.36	7	8.43
-------	----	--------	---	------	----	-------	---	------

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

U tabeli 91 prikazani su akteri u vezi sa rušenjem objekata u Savamali. O ovoj temi zabeleženo je 25 pojavljivanja, što je gotovo dvostruko manje u odnosu na četvrtu (54) i treće (59) tromesečje 2016. godine.

Tabela 91. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: “**Savamala**”

Savamala	broj	%	pozi-tiv'an	%	neu-tralan	%	nega-tivan	%
Inicijativa Ne davimo Beograd	14	56.00	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Dobrica Veselinović	5	20.00	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ksenija Radovanović	3	12.00	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	3	12.00	0	0.00	3	100.00	0	0.00
total	25	100.00	0	0.00	24	96.00	1	4.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Dešavanja koja pokazuju povezanost politike i sporta i dalje su predmet interesovanja medija, tako da je na naslovnicama zabeleženo 33 pojavljivanja aktera iz oblasti sporta u ovom kontekstu (tabela 92).

Tabela 92. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **Sport**

Sport	broj	%	pozi-tiv'an	%	neutralan	%	nega-tivan	%
Miloš Vazura	7	21.21	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Nebojša Čović	6	18.18	0	0.00	5	83.33	1	16.67
FK Partizan	4	12.12	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Slaviša Kokeza	3	9.09	0	0.00	3	100.00	0	0.00
FK Crvena zvezda	3	9.09	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milorad Vučelić	3	9.09	0	0.00	3	100.00	0	0.00

ostali	7	21.21	0	0.00	6	85.71	1	14.29
total	33	100.00	0	0.00	31	93.94	2	6.06

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 93. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera iz **prošlosti**

Prošlost	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Josip Broz Tito	17	34.69	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Ivo Andrić	8	16.33	3	37.50	5	62.50	0	0.00
Dimitrije Ljotić	5	10.20	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Milan Nedić	5	10.20	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragoljub Mihailović	3	6.12	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	11	22.45	0	0.00	11	100.00	0	0.00
total	49	100.00	3	6.12	46	93.88	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

NEIMENOVANI IZVORI

U izabranim tekstovima sa naslovnih strana medija iz uzorka, neimenovani izvori su drugi akter prema učešću, kao i u svim prethodnim kvartalima. Ovoga puta prisutno je 571 pojavljivanja anonimnih izvora, odnosno 23.76% napisu, što je veoma sličan rezultat nalazu iz proteklog kvartala (24.26%).

Široka upotreba neimenovanih izvora precizno je ustanovljena zahvaljujući načinu kvantifikacije anonimnih izvora, koji primenjujemo od drugog izdanja *Medijametra*, tako što na taj način nisu klasifikovani samo izvori koje je sam medij definisao kao neimenovane, već i svi oni koji obezbeđuju informacije koje nije moguće proveriti, bez obzira na način na koji su uvedeni u tekst. Naravno, ova zastupljenost informacija dobijenih od anonimnih izvora pregovori o maniru prilikom izveštavanja sedam medija iz uzorka, nego o stvarnoj potrebi zaštite identiteta osoba koje obezbeđuju određena saznanja.

Kako Mat Karlson u svojoj knjizi “Pod uslovima anonimnosti” kaže: “Novinarstvo je utkano u okruženje i na njega se oslanja, što znači da nikada ne može biti nezavisni posmatrač, kako se tvrdi... Na ovu vrstu nedoumica može se bolje odgovoriti ukoliko se kulturi neimenovanih izvora pristupi kao *kulturi*. Ovakav stav pomera istraživanje o nezavisnim izvorima dalje od frekventnosti i načina primene ka pitanjima značenja koja delimo i obrazaca kolektivne interpretacije između novinara, izvora i publike. Obezbeđivanje anonimnosti nije samo pitanje tehnika. Zapravo, to je zahtev za određenim načinom

zamišljanja odnosa između ove tri strane.”¹⁸

Novinska forma koja sadrži najveći broj i učešće informacija dobijenih od neimenovanih izvora je izveštaj. Od 1718 tekstova napisanih u ovoj formi, 488 ili 28.41% sadrži anonimne izvore (**tabela 94**).

Tabela 94. – Učešće “neimenovanih izvora” u svim novinskim formama, u sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
izveštaj	1718	488	28.41
članak	274	73	26.64
vest	56	8	14.29
komentar	105	2	1.90
intervju	204	0	0.00
drugo	19	0	0.00
reportaža	27	0	0.00
Total	2403	571	23.76

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Najveće učešće tekstova koji sadrže informacije dobijene od anonimnih izvora u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova u pojedinačnom mediju, zabeleženo je u *Informeru* (40.71%), Međutim, najveći broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora zabeležen je u *Večernjim novostima* (103 – 23.9%). Naredni medij, koji više u od trećine tekstova (37.65% - 96) koristi anonimne izvore je *Kurir*, a slede *Alo!* (32.62%), i *Blic* (22.58%). Nešto manje tekstova koji se oslanjaju na ovaj vid pribavljanja informacija zabeleženo je u *Politici* (15.21% - 73) i *Danasu* (12.36% - 54) (**tabela 95**).

Tabela 95. – Učešće “neimenovanih izvora” prema analiziranim medijima

Medij	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
<i>Informer</i>	226	92	40.71%
<i>Kurir</i>	255	96	37.65%
<i>Alo!</i>	233	76	32.62%

18 M. Carlson, *On the condition of anonymity*, Urbana, Chicago, Springfield, University of Illinois Press, 2011, 7.

<i>Večernje novosti</i>	431	103	23.90%
<i>Blic</i>	341	77	22.58%
<i>Politika</i>	480	73	15.21%
<i>Danas</i>	437	54	12.36%
Total	2403	571	23.76%

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Najveći broj napisa koji sadrže informacije anonimnih izvora zabeležen je u napisima u kojima je prevladajuća tema *politički život u Srbiji* (199 ili 25.58%). Međutim, u tekstovima u kojima su mediji pisali o kriminalu zabeleženo je najveće učešće neimenovanih izvora – 65.26% (62). Uvidom u rezultate istraživanja predstavljene u tabeli 96, može se utvrditi da su informacije dobijene od neimenovanih izvora najčešće korišćene u tekstovima koji su govorili o unutrašnjoj i spoljnoj politici i napisima objavljenim u rubrici *crna hronika* (**tabela 96**).

Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora, prema pet najzastupljenijih tema, u svakom od sedam analiziranih medija, mogu se videti u Apendiksu u **tabelama 118 - 124**.

Tabela 96. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama, u sedam medija iz uzorka¹⁹

Tema/svi mediji	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	778	199	25.58%
kriminal	95	62	65.26%
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	175	52	29.71%
privreda	163	43	26.38%
regionalna saradnja/odnosi u regionu	152	26	17.11%
policija	29	15	51.72%
vojska	60	14	23.33%
Hag /ratni zločini	44	14	31.82%
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	26	13	50.00%
Rusija/odnos prema Rusiji	42	12	28.57%

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

19 Prikazano je deset tema sa najvećim brojem neimenovanih izvora.

Zaključak

Prvi kvartal 2017. godine protekao je u intenzivnoj medijskoj kampanji vezanoj, pre svega, za predsedničke izbore. Broj analiziranih tekstova u sedam dnevnih novina povećan je za četvrtinu u odnosu na isti period prethodne godine. Ono što posebno karakteriše ova tri meseca, u medijskom smislu, je neka vrsta hibridizacije tema, povezivanje raznorodnih događaja i aktera, u tzv. aktuelne priče koje se teško mogu svrstati u "čiste teme" poput: aktuelne politike, kriminala, estrade, društva, privrede... Balansiranost tekstova je i dalje veoma niska. Izvori su često nepoznati i tajnoviti, kao i načini kako se otkrivaju sasvim lični i intimni podaci o raznim ličnostima. Mediji se sve više jasno opredeljuju u svojim političkim i etičkim izborima. Stepen novinarske umešnosti i pridržavanje profesionalnih etičkih standarda beleži dalji pad.

Apendiks**Tabela 97.** – Uzorak: *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	
ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	431
ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	127
ostalo	10832
total	11390

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 98. – Uzorak: *Informer*

<i>Informer</i>	
ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	226
ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	143
ostalo	5255
total	5624

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 99. – Uzorak: *Alo!*

<i>Alo!</i>	
ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	233
ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	203
ostalo	5106
total	5542

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 100. – Uzorak: *Blic*

<i>Blic</i>	
ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	341
ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	148
ostalo	8754
total	9243

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 101. – Uzorak: *Politika*

<i>Politika</i>	
ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	480
ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	148
ostalo	8145
total	8773

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 102. – Uzorak: *Danas*

<i>Danas</i>	
ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	437
ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	54
ostalo	4812
total	5303

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 103. – Uzorak: *Kurir*

<i>Kurir</i>	
ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	255
ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	77
ostalo	6931
total	7263

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 104. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu: *Večernje novosti*

Večernje novosti	broj analitičara	%
ostali	13	26.53
Dejan Vuk Stanković	5	10.20
Srećko Mihailović	3	6.12
Bojan Klačar	3	6.12
Nemanja Nenadić	3	6.12
Čedomir Antić	2	4.08
Dušan Janjić	2	4.08
Dragomir Anđelković	2	4.08
Tibor Varadi	2	4.08
Dragovan Milićević	2	4.08
Ljubomir Madžar	2	4.08
Kaća Lazarević	1	2.04
Ivan Nikolić	1	2.04
Vladimir Pejić	1	2.04
Milan Mijalkovski	1	2.04
Srđan Bogosavljević	1	2.04
Milenko Kreća	1	2.04
Cvijetin Milivojević	1	2.04
Dževad Galijašević	1	2.04
Marko Uljarević	1	2.04
Obrad Kesić	1	2.04
total	49	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, januar - mart 2017.

Tabela 105. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu: *Informer*

Informer	broj analitičara	%
ostali	29	13.81
Dragomir Anđelković	18	8.57
Dejan Vuk Stanković	14	6.67
Branko Radun	11	5.24
Vladimir Pejić	9	4.29

Orhan Dragaš	8	3.81
Milan Mijalkovski	8	3.81
Nebojša Krstić	7	3.33
Miroslav Šutić	7	3.33
Živadin Jovanović	7	3.33
Zlatko Nikolić	6	2.86
Vlade Radulović	6	2.86
Zoran Milivojević	6	2.86
Dževad Galijašević	6	2.86
Marija Đorić	5	2.38
Momir Stojanović	5	2.38
Ljuban Karan	4	1.90
Mario Spasić	4	1.90
Dušan Proroković	4	1.90
Bojan Klačar	3	1.43
Vladimir Goati	3	1.43
Dušan Janjić	3	1.43
Svetozar Vujačić	3	1.43
Sreto Malinović	3	1.43
Milan Kovačević	3	1.43
Zoran Dragičić	2	0.95
Vladimir Vuletić	2	0.95
Dobrivoje Radovanović	2	0.95
Toma Fila	2	0.95
Petar Vojinović	2	0.95
Darko Trifunović	2	0.95
Ljubodrag Savić	2	0.95
Đorđe Vuković	2	0.95
Cvijetin Milivojević	2	0.95
Marko Nicović	2	0.95
Nenad Gujančić	1	0.48
Kaća Lazarević	1	0.48
Jovo Bakić	1	0.48
Dragan Đukanović	1	0.48
Zoran Stojiljković	1	0.48

Igor Avžner	1	0.48
Aleksandar Popov	1	0.48
Ljubomir Madžar	1	0.48
total	210	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 106. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcima u dnevnom listu: *Alo!*

<i>Alo!</i>	Broj analitičara	%
Dragomir Anđelković	19	24.05
Branko Radun	9	11.39
Nebojša Krstić	9	11.39
ostali	5	6.33
Zoran Dragišić	3	3.80
Toma Fila	3	3.80
Mlađen Kovačević	3	3.80
Cvijetin Milivojević	3	3.80
Darko Trifunović	3	3.80
Dejan Vuk Stanković	3	3.80
Bojan Klačar	3	3.80
Dževad Galijašević	2	2.53
Vlade Radulović	2	2.53
Ljubomir Madžar	2	2.53
Vladimir Goati	1	1.27
Milan Kovačević	1	1.27
Zoran Milivojević	1	1.27
Dušan Janjić	1	1.27
Milan Nikolić	1	1.27
Neven Cvetičanin	1	1.27
Ivan Nikolić	1	1.27
Obrad Kesić	1	1.27
Aleksandar Radić	1	1.27
Marko Nicović	1	1.27
total	79	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 107. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcima u dnevnom listu: *Blic*

<i>Blic</i>	Broj analitičara	%
ostali	17	15.89
Bojan Klačar	10	9.35
Cvjetin Milivojević	5	4.67
Aleksandar Radić	5	4.67
Đorđe Vuković	5	4.67
Mlađen Kovačević	4	3.74
Ratko Božović	4	3.74
Obrad Kesić	4	3.74
Zoran Stojiljković	4	3.74
Dušan Janjić	4	3.74
Dragan Đukanović	3	2.80
Vladimir Goati	3	2.80
Aleksandar Popov	3	2.80
Ljubomir Madžar	3	2.80
Zoran Dragišić	2	1.87
Branko Radun	2	1.87
Milan Nikolić	2	1.87
Neven Cvetičanin	2	1.87
Vladimir Pejić	2	1.87
Aleksandra Joksimović	2	1.87
Nemanja Nenadić	2	1.87
Dževad Galijašević	2	1.87
Marko Uljarević	2	1.87
Božidar Prelević	1	0.93
Zlatko Minić	1	0.93
Vladimir Vuletić	1	0.93
Jovo Bakić	1	0.93
Zoran Ivošević	1	0.93
Ljubodrag Savić	1	0.93
Dušan Proroković	1	0.93
Dragovan Milićević	1	0.93
Vojislav Stanković	1	0.93

Petar Vojinović	1	0.93
Milojko Arsić	1	0.93
Čedomir Antić	1	0.93
Dobrivoje Radovanović	1	0.93
Srđan Bogosavljević	1	0.93
Milan Kovačević	1	0.93
total	107	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 108. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu:
Politika

Politika	broj analitičara	%
ostali	27	32.53
Nenad Gujančić	6	7.23
Dragomir Anđelković	6	7.23
Vladimir Pejić	4	4.82
Ljubodrag Savić	4	4.82
Cvijetin Milivojević	3	3.61
Jovo Bakić	3	3.61
Ljubomir Madžar	3	3.61
Zlatko Minić	2	2.41
Dejan Vuk Stanković	2	2.41
Vladimir Goati	2	2.41
Božidar Prelević	2	2.41
Vojislav Stanković	2	2.41
Milenko Kreća	2	2.41
Bojan Klačar	2	2.41
Aleksandra Joksimović	2	2.41
Vladimir Vuletić	1	1.20
Nemanja Nenadić	1	1.20
Nebojša Krstić	1	1.20
Kaća Lazarević	1	1.20
Aleksandar Popov	1	1.20

Neven Cvetičanin	1	1.20
Dušan Janjić	1	1.20
Čedomir Antić	1	1.20
Zoran Ivošević	1	1.20
Toma Fila	1	1.20
Branko Radun	1	1.20
total	83	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 109. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu:
Danas

Danas	Broj	%
ostali	21	20.59
Dragomir Anđelković	8	7.84
Bojan Klačar	6	5.88
Nemanja Nenadić	5	4.90
Zoran Ivošević	5	4.90
Jovo Bakić	5	4.90
Ljubodrag Savić	5	4.90
Dušan Janjić	3	2.94
Nebojša Krstić	3	2.94
Naim Leo Beširi	3	2.94
Aleksandra Joksimović	3	2.94
Dragovan Miličević	3	2.94
Aleksandar Popov	3	2.94
Vladimir Pejić	2	1.96
Božidar Prelević	2	1.96
Aleksandar Radić	2	1.96
Zoran Stojiljković	2	1.96
Branko Radun	2	1.96
Dejan Vuk Stanković	2	1.96
Cvijetin Milivojević	2	1.96
Igor Avžner	2	1.96

Milojko Arsić	2	1.96
Mlađen Kovačević	2	1.96
Milan Nikolić	1	0.98
Vladimir Vuletić	1	0.98
Nenad Gujanović	1	0.98
Ivan Nikolić	1	0.98
Zlatko Minić	1	0.98
Ratko Božović	1	0.98
Đorđe Vuković	1	0.98
Vladimir Goati	1	0.98
Ljubomir Madžar	1	0.98
total	102	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 110. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovcima u dnevnom listu: *Kurir*

Kurir	broj analitičara	%
Dragomir Anđelković	12	25.53
Branko Radun	7	14.89
Obrad Kesić	3	6.38
Zoran Stojiljković	3	6.38
Toma Fila	2	4.26
Ratko Božović	2	4.26
Dejan Vuk Stanković	2	4.26
Vladimir Pejić	2	4.26
Dušan Janjić	2	4.26
ostali	2	4.26
Zoran Dragišić	1	2.13
Vlade Radulović	1	2.13
Božidar Prelević	1	2.13
Srđan Bogosavljević	1	2.13
Đorđe Vuković	1	2.13
Srećko Mihailović	1	2.13
Zoran Ivošević	1	2.13

Tibor Varadi	1	2.13
Ljubomir Madžar	1	2.13
Momir Stojanović	1	2.13
total	47	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 111. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovcima u dnevnom listu: *Večernje novosti*

Večernje novosti	broj	%
ostali	37	39.36
SPC	12	12.77
Alojzije Stepinac	8	8.51
Rimokatolička crkva	6	6.38
Patrijarh Irinej	6	6.38
Papa Franja	4	4.26
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	4	4.26
Porfirije, mitropolit zagrebačko-ljubljanski	4	4.26
Irinej, vladika bački	3	3.19
Patrijarh Pavle	3	3.19
Ruska pravoslavna crkva	3	3.19
Vladika Nikolaj Velimirović	1	1.06
Teodosije, vladika	1	1.06
Islamska zajednica Srbije	1	1.06
Muhamed Jusufspahić	1	1.06
total	94	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 112. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu: *Informer*

<i>Informer</i>	broj	%
Papa Franja	3	33.33
SPC	2	22.22
Alojzije Stepinac	2	22.22
ostali	1	11.11
Patrijarh Irinej	1	11.11
total	9	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 113. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu: *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
ostali	5	29.41
Porfirije, mitropolit zagrebačko ljubljanski	3	17.65
Patrijarh Irinej	3	17.65
Teodosije, vladika	1	5.88
Irinej, vladika bački	1	5.88
SPC	1	5.88
Muhamed Jusufspahić	1	5.88
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	1	5.88
Alojzije Stepinac	1	5.88
total	17	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 114. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu: *Blic*

<i>Blic</i>	Broj	%
ostali	5	38.46
Patrijarh Irinej	5	38.46

SPC	3	23.08
total	13	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 115. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu: *Politika*

<i>Politika</i>	broj	%
ostali	12	34.29
Patrijarh Irinej	7	20.00
SPC	4	11.43
Islamska zajednica Srbije	3	8.57
Alojzije Stepinac	3	8.57
Patrijarh Pavle	2	5.71
Muhamed Jusufspahić	1	2.86
Teodosije, vladika	1	2.86
Porfirije, mitropolit zagrebačko ljubljanski	1	2.86
Papa Franja	1	2.86
total	35	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 116. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u dnevnom listu: *Danas*

<i>Danas</i>	broj	%
SPC	4	33.33
Patrijarh Irinej	2	16.67
ostali	2	16.67
Papa Franja	2	16.67
Alojzije Stepinac	1	8.33
Rimokatolička crkva	1	8.33
total	12	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 117. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovcima u dnevnom listu: *Kurir*

Kurir	broj	%
Alojzije Stepinac	3	23.08
Patrijarh Irinej	3	23.08
Vladika Nikolaj Velimirović	2	15.38
ostali	2	15.38
SPC	1	7.69
Papa Franja	1	7.69
Patrijarh Pavle	1	7.69
total	13	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 118. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu: *Blic*

Tema/Blic	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	139	30	21.58
privreda	29	15	51.72
kriminal	17	8	47.06
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	32	6	18.75
policija	5	5	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 119. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu: *Kurir*

Tema/Kurir	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	118	34	28.81
kriminal	19	14	73.68
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	19	12	63.16
Hag /ratni zločini	16	7	43.75
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	16	7	43.75

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 120. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu: *Večernje novosti*

Tema/Večernje novosti	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	102	20	19.61
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	39	14	35.90
kriminal	16	13	81.25
regionalna saradnja/odnosi u regionu	37	10	27.03
korupcija	5	5	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 121. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu: *Alo!*

Tema/Alo!	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	105	36	34.29
kriminal	27	19	70.37
regionalna saradnja/odnosi u regionu	16	4	25.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	19	3	15.79
socijalna pitanja/socijalna politika	4	2	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 122. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu: *Politika*

Tema/Politika	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
privreda	55	17	30.91
politički život u Srbiji	48	10	20.83
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	38	10	26.32
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	26	6	23.08
policija	9	4	44.44

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 123. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu: *Danas*

Tema/ <i>Danas</i>	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	184	29	15.76
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	8	4	50.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	13	4	30.77
regionalna saradnja/odnosi u regionu	17	3	17.65
aktivnosti Vlade RS	8	2	25.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Tabela 124. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu: *Informer*

Tema/ <i>Informator</i>	ukupan broj tek-stova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	82	40	48.78
Rusija/odnos prema Rusiji	18	10	55.56
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	18	8	44.44
kriminal	8	6	75.00
regionalna saradnja/odnosi u regionu	19	4	21.05

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, januar - mart 2017.

Fusnote iz tabele

1 Velimir Ilić i Nova Srbija uskratili su podršku vladajućoj koaliciji u januaru 2017.

2 U svih prethodnih 8 kvartala predsednik Rusije Vladimir Putin bio je najzastupljeniji akter, što u prvom tromesečju 2017. po prvi put nije slučaj.

4

Diskurzivna
analiza

DEJAN VUK STANKOVIĆ

DISKURZIVNA ANALIZA

Predsednički izbori – žestok polemički naboј i suštinski nedostatak racionalne političke debate

Predsednički izbori, sa nizom dobrih razloga, bili su centralna tema dnevnih novina i nedeljnika u periodu januar-mart 2017 godine. Razlozi su brojni, ali se dva čine najznačajnijim. Politika, čak i van izbornog ciklusa, figurira kao centralna društvena tema u štampanim medijima. Raspisivanje izbora i sama izborna kampanja dodatno podižu nivo praćenja aktivnosti ključnih političkih aktera. Ova okolnost sasvim je normalna u svim demokratskim društvima i u tom pogledu Srbija ne odudara od drugih evropskih i vanevropskih demokratija. Drugi razlog za detaljno i intenzivno praćenje predsedničke trke ogleda se u značaju koji predsednički izbori imaju u političkoj praksi u Srbiji.

Iako po važećem Ustavu Srbije predsednik ima veoma sužen skup pravnih ovlašćenja, dve okolnosti nedvosmisleno potenciraju značaj ove funkcije. Prvo, predsednik je jedina državna funkcija koja se neposredno bira i samim tim, predsednički izbori su ugaoni kamen političkog legitimite u demokratskom smislu. Drugo, pobjede na predsedničkim izborima, pre svega Vojislava Koštunice nad Slobodanom Miloševićem, a kasnije i Tomislava Nikolića nad Borisom Tadićem, uticale su na promenu celokupne političke elite na vlasti i nagovestile koncepcione promene u političkom životu. Odnosno, politički ulog u predsedničkim izborima značajno nadilazi formalno-pravni okvir ovlašćenja u kojima se kreće predsednik u periodu u kome obavlja funkciju. Uzimajući u obzir ove okolnosti, pojedini mediji i prevashodno opozicioni politički akteri još su nakon kraja parlamentarnih izbora u proleće 2016. godine podstakli političko-medijski narativ o sudbinskom značaju predsedničkih izbora u proleće ove godine.

Pisanje štampanih medija tokom predsedničke kampanje pokazalo je gotovo podudarne tendencije sa onima koje postoje i u periodu kada se država i društvo ne nalaze u stanju predizborne kampanje. Slike ključnih političkih aktera, koje se formiraju unutar različitih diskursa u javno-političkom polju, dominantno su negativne, dok su interpretacije svih događaja, uključujući i sam izborni proces shvaćene kao oštro suprotstavljenje i uzajamno isključujuće. Fokus u pisanju je u osporavanju, dovođenju u pitanje, diskreditaciji političkog oponenta, a primetno manje u prikazivanju konkretnih rešenja i drugačijih konceptualnih zamisli.

Isto tako, jasno je da na bazičnoj ravni postoji sloboda mišljenja i govora, budući da je diskurs o predsedničkim izborima takav da nije bilo političkih i vrednosnih stavova koji su eliminisani iz javnog polja. Prisustvo pluralizma političko-vrednosnih stavova, te različitost pristupa akterima, događajima i proces-

ima, takva je ne postoji gotovo nikakva saglasnost o bilo kom političkom akteru, događaju ili procesu. Podele su duboke i konačne, gotovo fatalne. Uprkos jakom polemičkom naboju, te primarnoj nameri da se ubeđuje, a ne racionalno argumentuje, pisanje štampanih medija nije lišeno uobičajene dinamike koja karakteriše političke procese u demokratskom društvu.

Pored polemike među neposrednim učesnicima političkog procesa, to jest među kandidatima, postoji i izrazita sklonost ka polemici između samih medija. U oštem političkom sukobu, mediji nisu izmešteni kao socijalni činilac koji ima sopstvenu svrhu postojanja i način funkcionisanja mimo dnevnapolitičkih sporova. Štaviše, oni nisu ni samo puki prenosnici određenih poruka, već i aktivni učesnici živih i oštreljivih iscrpljujućih društvenih i dnevnapolitičkih debata.

Pored tekstova i kolumni, značajnu ulogu u formiranju diskursa nedeljnika imaju i intervjuji koje su tokom kampanje davali bilo predsednički kandidati, bilo pripadnici politički zainteresovane javnosti, odnosno angažovani intelektualci, koji su u skladu sa lokalnim tradicijama ili sa svetskim trendovima sastavni deo javno-političkog polja u demokratskom poretku.

Uočljivo je i značajno, gotovo potpuno, retoričko-preklapanje u sadržini političko-vrednosnih poruka koje plasiraju novinari i zastupaju politički akteri. Ova konstatacija važi i za medije koji su na političko-vrednosnim pozicijama vlasti, a posebno je prisutna u opozicionim medijsko-političkim krugovima. Medijska i politička opozicija zajedno sa delom nevladinog sektora formirala je svojevrsni politički kontrapunkt vlasti. Sinergija uticaja različitih aktera kontinuirano nastoji da podstakne i obnovi nesumnjivo značajno izgubljeni interes za opozicionu „političku stvar“.

Stoga ne treba posebno da čudi što medijska scena posmatrana iz perspektive naslovnih strana nedeljnih novina, tekstova koji su povezani sa naslovnim stranama, intervjuji, komentari i uredničke kolumnе svedoče o visokom stepenu intelektualne dinamike, izrazitoj političnosti angažovanih intelektualaca, ali i propagandističkom maniru novinarstva koje u osnovi mnogo ima više za cilj da dnevnapolitički ubeđuje, nego da istražuje teme, preispituje argumentativne zaplete u javno-političkom polju.

Rečju, nedeljničko novinarstvo nosi u sebi značajan nivo dnevne politike, ali ne one koja je legitimna tema medijske obrade, već aktivističke politike, onog tipa politike koji angažuje, tačnije pokreće na akciju. Utoliko je razumljiv duh i slovo naslovnih strana, oštrelja političke poruke, sugestivnost slike, ili propagandno-politička dimenzija karikature. Uz navedeno, postoji snažna tendencija preklapanja vrednosno-političkih stavova novinara, sagovornika iz intervjuja koji ne dolaze direktno iz sfere stranačke politike i stavova koje eksplicitno zagovaraju političari. Model kritičkog pisanja neretko ima karakter negativne personifikovane kampanje, tačnije medijskog obrasca koji se fokusira na aktuelnog premijera Srbije, Aleksandra Vučića, koji se posmatra kao glavni protagonist politike u Srbiji. Negativna opsensija Vučićevom ličnošću i njegovom politikom, spaja različite novinarske žanrove, novinare, učesnike intervjuja, karikaturiste i političare koji ostvaruju relevantno prisustvo u štampanim medijima.

Kao i u prethodnim periodima koji su obuhvaćeni istraživanjem, i u periodu predizborne kampanje za predsedničke izbore posebno je istaknuta uloga intervjuja kao novinarskog žanra. Reč je kontinuiranom procesu razgovora sa dominantno kritički nastrojenim intelektualcima, aktivistima iz nevladinog sektora, ali predstavnicima nezavisnih pravnih institucija, poput poverenika za zaštitu informacija ili poverenika za zaštitu građana. Potenciranje intervjuja ide uporedno sa koncipiranjem naslovnih strana, na kojima

se neretko intervjuisani sagovornik nalazi u krupnom planu. Na taj način potencira se politička poruka i sugestivno upućuje na prihvatanje njegovog načina mišljenjima. Vizuelno, naslovne strane nedeljnika podsećaju na plakate političkih partija onda kada one nastoje da potenciraju značaj određenu ličnost. U prilog navedenom, može da posluži kratka poruka koja je uvek najava naslova intervjuja. Insistiranje na sagovorniku i njegovom stavu direktno nastoji da ga učini nekom vrstom političkog brenda, zaštitnog znaka neke političke grupacije. Isto tako, uočljiva je kontinuirana težnja da se određeni deo kapilarne javnosti postavi kao vrhunski autoritet u oblasti analize društveno istorijskih procesa, događaja i odluka i postupaka centralnih aktera.

Opozicija, posebno ona evroreformska, u najvećem broju nedeljnika, preciznije, gotovo svim izuzev Pečata, nedvosmisleno je podržana. Njeni stavovi se ili opravdaju ili još preciznije, direktno ili indirektno brane, dok je vlast isključena kao akter za razgovor (Vreme i NIN) ili svedena na poziciju da sama pozitivno govori o sebi.

Kontrastiran sa solilokvijumom vlasti, kritički opozicioni diskurs je detaljno i konkretno razvijen. Počev od opštih i stalno prisutnih političkih tema koje se odnose na glavne principe, strukturu i način funkcionalisanja vlasti, preko konkretnih tema koje se ili stalno ponavljaju, kao što su afera „Savamala“, zaključno sa temama koje imaju neposredne događaje ili političke i šire društvene procese kao povod.

Važna karakteristika opozicionog diskursa je fiksiranje slike političkog aktera koji je predmet kritičke analize. Fiksiranje slike o akteru ili događaju jedno je od najčešćih „oružja“ u političko-propagandnom ratu. Fiksiranje slike (imidža) predstavlja proces u kome i zahvaljujući kome jedan akter uvek ostaje isti kakav je oduvek, tačnije u bližoj i daljoj prošlosti bio, bez obzira na njegove moguće i stvarne transformacije i bitno promenjene političke, ekonomske, i šire socijalno-istorijske okolnosti. Ova pseudo-intelektualna matrica funkcioniše po principu dodeljenih uloga. Akteri su postavljeni u javni prostor po modelu „dobrih“ i „loših“ momaka.

„Ekskluzivno“ pravo na „imidž“ negativca dodeljeno je vlasti, tačnije, njenom prvom čoveku. Opozicija nije predstavljena kao „otelotvorene individualne ili političke vrline“, ali je stil pisanja o njoj mnogo manje oštar i politički optužujući, uz primetan žal što opozicija „ne stoji bolje“ na političkom tržištu u Srbiji. U sklopu poslednje navedene tendencije u pisanju, neretko su moralno i politički pozitivni atributi prisigni određenoj grupi političkih ličnosti i organizacija, dok su negativni neopozitivo i neupitno dodeljeni suprotnoj strani. Manjejska podela u političko-medijskoj eliti u središtu je sukoba u javno-političkom polju. Posledično, nedeljnici su pristrasni i u svojoj pristrasnosti vrlo jasni. Ova konstatacija važni kako evroreformske-građanske nedeljnike koji radikalno kritikuju vlast, ali i za nacionalno-antiglobalističke medije, koji poput, nedeljnika Pečat bespōštevno kritikuju globalizaciju, hegemoniju liberalizma u politici i ekonomiji, geopolitičku premoć SAD, ali i neuspešne prozapadno orijentisane stranke i intelektualce koji su vodili Srbiju do 2012. godine.

Nedeljnike možemo podeliti na dva načina. Prema kriterijumu podele koji je uobičajen u demokratskom društvu, oni bi trebalo da budu podeljeni na bliske stanovištu vlasti ili pak na nedeljnike koji su umereno ili radikalno kritični prema istoj. U Srbiji navedeni kriterijum podele ne može dosledno da se razvije, iz prostog razloga što su svi nedeljnici u Srbiji ili delimično ili potpuno kritični prema vlasti. Među delimično kritične prema vlasti treba ubrojati nedeljnik Pečat koji krajnje otvoreno kritikuje evropsku spoljnop-

političku orientaciju sadašnje Vučićeve Vlade. Ipak, ovaj nedeljnik pokazuje snažnu kritičku instancu prema moralnom kredibilitetu, aksioškom opredeljenju i političkim stavovima postpetotbarskih pobednika.

S druge strane, nedeljnici, poput NIN-a, Vremena, Novog Magazina i Nedeljnika potpuno su kritični prema vlasti. Razlika postoji u intonaciji kritike. I dok Vremenu, i donekle NIN-u (posebno domen unutrašnje politike i ekonomije) postoji potpuna, konkretizovana i žestoka kritika vlasti, dotle nedeljnici, poput Novog Magazina i Nedeljnika ističu umereniji ton u izražavanju kritičkih stavova. Oni daleko manje optužuju i vrše etiketiranje nego što je slučaj sa najuticajnija srpska nedeljnika Vremenom i NIN-om.

Isto tako, nedeljnike možemo razvrstati prema spoljnopoličkoj orientaciji. Vreme, NIN, Novi Magazin i Nedeljnik su manje-više proevropski orientisani. S druge strane, nedeljnik Pečat više nego jasno ističe antizapadni i posledično proruski stav koji treba da podupre nacionalistički diskurs koji je relevantno sličan dominantnom diskursu iz ratnih devedesetih.

Slika predsedničkog kandidata vlasti Aleksandra Vučića – autokrata sa diktatorskim ambicijama, opsednut voljom za moć, iskonski nedemokrata, netolerantan prema medijima, psihološki labilna ličnost, bezočan, demagog, majstor skandala i afera, izraz duboke dekadencije u društvu.

Slika vlasti, tačnije njenog glavnog protagoniste Aleksandra Vučića, koji je bio i kandidat vladajuće koalicije na predsedničkim izborima sadržinski nije različita od slike koja se formira već nekoliko poslednjih godina u najvećem broju srpskih nedeljnika. Treba dodati da je zbog potreba kampanje, oština u izrazu negativnog stava znatno pojačana, pre svega zbog podsticanja negativnih stavova kod velikog broja građana. Stil pisanja koji je pre svega, podsticao indignaciju, bes i protest, trebalo da posluži kao medijska priprema za protesno glasanje širih slojeva stanovništva.

Aleksandar Vučić, lider SNS-a i čovek od najvišeg poverenja u biračkom telu, prikazan je kao političar visokog stepena autoritarnosti koji poseduje nedvosmislenu tendenciju ka diktatorskom vođenju politike. Uporedo sa političkim sklonostima, prikazan je i njegov izrazito negativan portret u moralno-psihološkom smislu. Vodeći političar u Srbiji opisan je kao nemoralna i iracionalna ličnost u tekstovima brojnih autora i u nemalom broju intervjuja što opozicionih kandidata, što javnih ličnosti. Stapanje političkog i moralno-psihološkog opisa Vučićeve ličnosti i političke prakse pratila je i nedvosmislena tendencija ka potkopavanju svih aspekta njegove politike: od ekonomske, gde su potencirali neuspesi ili pak relativizovali uspesi, sve do unutrašnjepoličkog konteksta i spoljnopoličke orientacije države. Na unutrašnjem planu, Vučić je prikazan kao neprijatelj slobode i demokratije, netolerantan prema medijima i političkim protivnicima i vešt kreator brojnih afera i skandala posredstvom kojih se prikriva neuspeh koji njegova politika doživljava na svakom polju. Mogućnost za ovakav sistem i praksu vlasti čedo je duhovne konstelacije i društvenih, prevashodno političkih okolnosti. Ključna među njima je istorijsko-političko demisioniranje petootbarskih pobednika, stranaka koje su bile opozicija Slobodanu Mi-

loševiću i koje su deklarativno baštinile liberalno-demokratske vrednosti i okret ka Zapadu kao uporišnoj tački srpske politike. Njihov istorijski neuspeh bio je „majka uspeha“ SNS-a i Vučića. Ipak, Vučićev uspeh je primer opšteg društveno-istorijskog posrtanja velikih razmera, kako to konstatiše književnik i politički aktivista Dragan Velikić: „Nakon petog oktobra 2000. godine, pojavilo se svetlo na kraju tunela. Činilo se da počinje proces ozdravljenja srpskog društva, i da perjanice propasti Srbije – Miloševičevi socijalisti i Šešeljevi radikali – odlaze na đubrište istorije. Malo ko je tada slutio da je moguće da Srbija ponovo oboli od iste bolesti. S obzirom na to da posle petog oktobra nije sprovedena lustracija, bolest se samo pritajila, i čekala svoj trenutak. A kada je osam godina nakon oktobarskih promena Virus SRS mutirao u Virus SNS, mnogi su poverovali da cepanje radikalaca, sa Šešeljem u Hagu, uvodi Srbiju u red normalnih zemalja u kojima se remetilački faktor drži na deset odsto. Nažalost, umesto nepokolebljivog zaleta u obnavljanje nedvosmislenih civilnih vrednosti, usledilo je staračko bauljanje i neznalačko opipavanje terena, krenule su pogubne kohabitacije, i time prebrisani osnovni etički parametri, bez kojih se definitivno više nije znalo šta je desno a šta levo, šta dobro a šta loše. Dno se opet uspentralo na vrh ... Nedovršeni ljudi nastavili su da grade nedovršenu državu. Aveti deveadesetih u punom sastavu, ojačane petokolonaškim otpadom demokratskih stranaka, ponovo su došle na vlast zahvaljujući i katastrofalnoj zabludi belih listića. Jer, beli listići nakon izbora nisu ostali beli. Postali su jedna od nebrojenih nijansi ljudske gluposti. Zalud danas javno pokajanje nekih zagovornika tog političkog samoubistva. Kako je naivno bilo verovanje da se belim listićima kažnjavaju demokrate, i da ni naprednjaci na vlasti ne mogu biti gori. Vreme je ubrzo pokazalo da dno nema dna.“¹

Velikićev tekst pokazuje više uzajamno povezanih motiva u radikalno-kritičkom narativu koji se kontinuirano ponavljaju. SNS je stranka nalik agresivnoj i nacionalističkoj SRS koja je propagirala antievropsku politiku i tražila istorijsko-političko opravdanje ratne politike, reč o ljudima niskih moralnih kvaliteta, bez profesionalne kompetencije, nesposobnih da prihvate demokratiju i civilizovan savremeni život. Između prosvećene Srbije i neprosvećenih naprednjaka postoji konačna i neopoziva razlika. Etos distance ključan je politički stav. Pokazati razliku naspram SNS-a i njegovog kandidata predstavlja moralni imperativ svakog ko želi i stremi demokratski uređenoj državi i civilizovanom životu.

Iz užvišene pozicije kritičara SNS-om predvođene Srbije sledi i nastavak priče u kojoj se neprekidno stigmatizuje Aleksandar Vučić kao vodeći srpski političar. Vučić je antidemokratski, autoritarni političar koji klizi ka diktaturi. Iako na površini izgleda da ima podršku građanstva, Vučić svoju moć bazira na strahu i medijskim manipulacijama. Ovi i ovakvi stavovi uporište nalaze u svojevrsnom medijskom „udruženom radu“ angažovanih intelektualaca i predsedničkih kandidata. Primeri ove političke optike i pripadajuće retorike mogu se prepoznati na sledećim mestima. Tako nekadašnji lider Demokratske stranke, narodni poslanik i univerzitetski profesor sociologije na Filozofskom Fakultetu u Beogradu, Dragoljub Mićunović kaže: „Kod nas nema demokratije, Srbija nije demokratska zemlja. Suspendovanjem rada parlamenta izvršen je državni udar kako se u izbornoj kampanji ne bi čule reči koje se premijeru ne svidiđaju. Uz niz pravnih prekršaja i zanemarivanja dobrih običaja, suspenziju Narodne skupštine, zadržavanje funkcije premijera u kampanji za predsednika, uz mobilizaciju svih državnih resursa u kampanji, blokadu skoro svih štampanih i digitalnih medija za druge kandidate, uz populističku, agresivnu retoriku punu mržnje, neosnovanih optužbi, zastrašivanja i pretnji, premijerova kampanja podelila je biračko telo na 'narod', gde spadaju oni koji njega vole i one 'izrode', koji njega ne vole, 'mrze ga', 'zavide mu', koji su se 'prodali',

¹ Dragan Velikić, „Pedeset nijansi bele,” *NIN*, br. 3455, str. 29

NIN, 09. 03. 2017.

'izdajnici i plaćenici'. Slušaćemo davno poznatu muziku na poznate reči: 'Ja sam narod, vi ste izdajnici i plaćenici, ja sam patriota, vi ste tuđe sluge'. Sve je dobro i poznato, i pesme i pevači, ostaje da vidimo da li je publika gluva... Autokratija može da bude žestoka, kao tiranija, despotija, diktatura. Može da bude surova i mnogo blaža, ali 'vođa' drži svu vlast. Nastaje obično tiho, ljudi i ne primete, kao kada ulaze u mlaku vodu. Malo pomalo se privikavaju. I, kada se samovlasno preuzimaju ovlašćenja, malo prekorače prava, malo prekrše zakoni, malo ignorisu i zanemare institucije, sve više ljudi ostaje obespravljeni. Dok se otreznite, u vlasti ste jednog čoveka koji odlučuje o svemu. Vladavina jednog čoveka je zato prvi neprijatelj demokratije.'²

Sa istom porukom o nedemokratskom karakteru vlasti, javnosti se obraća i politički angažovani reditelj Stevan Filipović, koji vrlo kategorično i krajne optužujuće posmatra aktuelnu vlast predvođenu Aleksandrom Vučićem: "Situacija može da postane samo još gora – vidimo da nešto, što je autoritarni oblik vladavine, ozbiljno klizi u diktaturu, prilično ogoljenu i otvorenu diktaturu, koja se pre svega ogleda u nefunkcionalanju institucija."³

U kandidaturi Aleksandra Vučića za mesto predsednika Srbije, narodni poslanik i univerzitetski profesor psihologije u penziji, Žarko Korać, ne vidi ništa drugo do ogoljenu volju za moć i taktički manevr koja ga odvaja od odgovornosti za ono što je obećavao, a nije ispunio. Predstava o Vučiću kao o sebičnom politikantu koji isključivo misli o svom hipertrofiranom ja lišenom bilo kakve političke odgovornosti, može se pročitati u sledećim delovima Koraćevog intervjua: "Rekao bih da su dva uzroka za to, prvo što ni sam Vučić ne veruje da će imati ovakvu količinu vlasti i da će njegov SNS suvereno vladati i sledećih pet godina. Predsednik se bira na pet godina i on će neuznemireno imati još pet godina vlasti, koja mu veoma prija. To radi predostrožnosti radi i misli da time osigurava poziciju koju je sam sebi dodelio, da je neka vrsta srpskog Prometeja koji Srbiju vodi u svetlu budućnost i tako govorи o sebi bez ikakve kritičnosti, uz one poučne rečenice tipa 'nije važno, platiću cenu, ako treba i glavom'. Drugi razlog je malo složeniji; kao predsednik Vlade dao je mnogo obećanja o investicijama, rastu standarda, platama i jasno je da to ne može da ispunii. Zasada je ogromnom medijskom bukom i propagandom postizao da ljudi ne traže odgovore na ta pitanja, ali mislim da će polako početi da traže, a ako on nije predsednik Vlade, taj (novi) predsednik Vlade će na to odgovarati. A onda Vučić može da smenuje predsednika Vlade, ministre. Sklanja se, kako bih rekao, na poziciju na kojoj ga ljudi neće toliko pitati zašto nama nije porastao standard. Zadržava vlast, a na neki način se sklanja od direktnе odgovornost."⁴

Da pseudopsihološka analiza može imati jasne dnevnapoličke učinke, pokazuje Koraćeva upotreba pojma autoritarnog sistema i ličnosti. Koraćeve želje da ospori bilo kakvu Vučićevu demokratsku orientaciju i autentično utemeljenje stranci i biračkom telu, kulminira u sledećem citatu: "Ono što mene brine jesu sledeće dve karakteristike autoritarnog društva i ličnosti. Prva je tzv. autoritarna submisija. Vučić je taj sistem submisije doveo do krajnjih granica. Nisam mogao da verujem da sem Severne Koreje postoji zemlja u kojoj svi odbori jednoglasno podrže jednog čoveka i svi članovi Glavnog odbora. Objektivno, on jeste njihov najbolji kandidat, ali da niko ne kaže bar da bi bilo dobro da ostane premijer, to je gotovo neverovatno. I Brozu, koji je imao mnogo više realne moći i vlasti i, naravno, realne istorijske zasluge,

2 Dragoljub Mićunović, „Vučić je postao država,” intervju sa Tanjom Nikolić Đaković, *NIN*, br. 3454, str. 10

3 Stevan Filipović, „Kako da ga što brže sklonimo,” intervju sa Radmilom Markovićem, *Vreme*, br. 1366

4 Žarko Korać, „Vučiću treba još pet godina vlasti,” intervju sa Nadeždom Gaće, *Novi magazin*, br. 304, str. 18

neko se suprotstavlja; ovde nije, i to je prošlo bez mnogo komentara. Uz tu autoritarnu submisiju ide i autoritarna agresija, usmerena protiv svih koji su politički različiti od vas, što politički život u Srbiji čini nepodnošljivim.”⁵

U mnoštu natpisa o Vučićevoj ulozi u predizbornoj kampanji, posebno se ističu paralele Vučića sa različitim političkim liderima nesklonim liberalnoj demokratiji i sklonim autoritarnoj praksi. U tom pogledu je jezgrovitu analogiju ponudio glavni urednik *Vremena*, Dragoljub Žarković, koji je u prepoznatljivo ironično-politikantskom maniru s oreolom „dubokoumnosti”, zaključio: "...već sada javljaju glasovi kako bi Vučić trebalo da bude novi Putin ili Erdogan, političari koji su ličnu popularnost pretvorili u ličnu moć, bilo prečutno, bilo kroz pokušaje da se referendumom obezbedi veo legalnosti za takvu politiku.”⁶

Žarkovićeva kritička analiza aktuelnog političkog trenutka relevantno je slična sa zaključcima o političkoj situaciji koje nudi evroreformski predsednički kandidat, bivši ombudsman Saša Janković, koji tvrdi: "Problem je oličen, izuzetno oštrot, u jednom čoveku, koji je usurpirao sve grane vlasti i ponaša se kao vlasnik Srbije. Vlada strahom, lažu i propagandom. Gazi institucije, Ustav, zakone, kruni temelje na kojima počiva civilizovana država. Ipak, ne radi se o njemu, već o autokratskom sistemu koji je decenijama samo menjao glavnog izvođača radova, a ovaj poslednji je najbrutalniji. Zalažem se za promenu sistema arbitrarne, neograničene vlasti i za uređenje u kome niko više neće moći da zloupotrebi nijednu od institucija, jer će ostale reagovati ... Destruktivna samovolja nije politika. Vučić pokušava da nas baš sve potčini, snažno deli Srbiju i svađa nas međusobno. Simulira politiku kroz svakodnevne konferencije za štampu. Uz neizbežno hvalisanje i patetiku zatrپava nas nebitnim podacima, dnevним spletkama i fantastičnim pričama, od skrivenog oružja, preko ambasadorskih zavera, do miliona dolara za državne udare koje vide samo on i njegovi kućni tabloidi. Kada se ova istorijska faza završi, ostaće poražavajuća činjenica da je toliko ljudi veoma dugo ozbiljno shvatalo čoveka koji sam sebe nikada nije ozbiljno shvatao.”⁷

Vučićeva politička agenda i medijska strategija endemski se nadovezuje ne samo na političke i medijske okolnosti prisutne u sadašnjem trenutku, već ima šire psihosocijalne i kulurno-tradicione osnove. Vučić svoju medijsku poruku bazira na upravljanju strahovima i kontroli očekivanja, ali i na patrijarhalnom mentalnom sklopu i običajnosnoj praksi koja istorijski sedimentirana u kolektivno nesvesno srpskog građanstva. Ovu poruku o manipulativno-neemancipovanom karakteru Vučićeve političke prakse i komunikacijske strategije, iznosi marketinška ekspertkinja Nadežda Milenković, inače autor predizbornih spotova Vučićevog protivkandidata Saše Jankovića i dugogodišnji opozicioni aktivista.

U intervju za *Vreme*, ona kaže: "Stalna poruka od kada se Vučić ustoličio na vlasti glasi – ili ja ili neće biti ničeg. Ako ja ne budem, gotovi ste, srušiće se avion i neće biti ni hrana ni igara. Dobro, to nije čak ni originalno, jer jedna ista agencija prodaje slične ideje po raznim državama ne baš razvijenih demokratija, ali činjenica je da vi time šaljete poruku da može biti samo jedan. I ja ne znam šta bi bio cilj takve kampanje, osim da ga krunišemo za vjeki vjekova i da za sto godina, ako ništa drugo, njegova bista vlasta. To se, naravno, naslanja i na tu priču o srpskom domaćinu, kako nam treba čvrsta ruka. U stvari, mi pričamo o

5 Isto, str. 20

6 Dragoljub Žarković, „Junačka izborna predanja – njih deset, a ja i mojih deset kompanjona sami,” *Vreme*, br. 1367, str. 7

7 Saša Janković, „Okončaćemo vladavinu straha, laži i nasilja,” intervju sa Tamarom Skrozom, *Vreme*, br. 1362

jednom dubokom patrijarhatu gde su podrazumevane uloge i u porodici i u društvu. Ima jedan baja koji lupa šakom o sto, koji sve zna i koji donosi odluke o svemu. Vučić se uklapa u to, i onda prirodno, budući da jesmo u patrijarhatu, ima svoju publiku koja to odobrava i kaže tako i treba.⁸

Pored, psihološko-kulturološkog profila, Vučićeva biračka baza neguje i osobeni moralni, reklo bi se i ekonomsko-socijalni model, koji najčešće naziva klijentelizam. Reč je o prečutnoj pogodbi između nosioca političke moći, u ovom slučaju Aleksandra Vučića, i biračkog tela koje mu lojalnost pokazuje isključivo i sebičnih, pre svega materijalnih razloga.

Prepostavka ove „političko-ekonomske razmene“ je u političkom rezonu birača koji je lišen bilo kakvog vrednog prosuđivanja politike. Ovu tezu zastupa, već pominjan reditelj Stevan Filipović, koji eksplisitno kaže: „SPS ili Vučić mogu da pričaju šta hoće jer se njihovi glasači vode klijentelističkim principom: meni će biti dobro, ili ču nešto da ukradem, ućarim, ili se plašim. Njima je svejedno, ti ljudi će uvek glasati za SPS i Vučića... meni se čini da kod njih vrednosti ne postoje. Ako nema vrednosti, onda preostaje lažni osećaj sigurnosti, što je roba koju svaki populista prodaje. Drugo, pitanje je i kako se formatiraju ti ljudi, i tu se vraćamo na moj teren. Novi populisti znaju procese, ne izmišljaju toplu vodu. Njima je veoma važno oružje sve ono što im daje mogućnost da formatiraju ljude da budu još više izbezumljeni, uplašeni, neobrazovani, divlji i agresivni. I kad imаш takvog građanina, to onda više nije građanin u klasičnom smislu demokratskog procesa, nego je neko ko će da reaguje na te spinove.“

Pored svojevrsnog klijentelističkog odnosa između „vođe“ i „podanika“, koji odlučno i besno plasiran, a nigde racionalno obrazložen i činjenički dokumentovan, pojavljuje se i dubinski istraživački „nalaz“ o specifično „autoritarnom karakteru srpske političke javne kulture“. Ovo „duboko“ misaona figura predstavlja deo šireg društvenog konteksta koji objašnjava primat Vučića u odnosu na druge kandidate. Propagiranje ovog stava svojevrsno je „medijsko zaduženje“, sociologa Srećka Mihailovića, istraživača Demostata, sindikalnog aktiviste, naučnog radnika i javnog intelektualca leve orientacije koji u borbenom duhu kaže: „Naša politička kultura ima podanički karakter, građani su autoritarni, malo demokratski orientisani, faktički antipolitički i apolitični. Shodno ovome treba reći da autoritarnom karakteru političke kulture odgovara kandidat A. Vučić.“⁹

Opsesija unutrašnjom struktrom i načinom funkcionisanja Srpske napredne stranke, sastavni je deo opozicionog narativa. Tako glumac Sergej Trifunović smatra krajne moralno problematičnim odnose u SNS-u, a same saradnike premijera Vučića degradira u smislu kompetencije i podobnosti za obavljanje javne funkcije: „Najveći problem Aleksandra Vučića jeste to što je on inteligentan čovek, a okružio se debilima. Vučić voli da bude autoritet i bira ljudе kojima to može da bude. On za razliku od svojih prethodnika priznaje postojanje elite, ali zazire od nje i ne obraćа joj se za pomoć. Ne znam kako bi mogao da bude autoritet kada bi za savetnika imao nekog poput profesora Božovića, akademika Simovića, ili bilo koga ko je intelektualno malo veći baja od njega. On je sebe oslobođio svakog autoriteta koga bi poslušao i pred kime bi se povukao. U tom obrtaju ka evropskom putu, šta god to značilo, izmislio je sebi jedini autoritet u Angeli Merkel... Znaš šta je najstrašnije - nije više u pitanju samo trula državna struktura, nego se trulež proširila po glavama ljudi. Mi smo sada u feudalnom mentalnom stanju, razne sluge

⁸ Nadežda Milenković, „Srbija pod okupacijom vlasti“, razgovor sa Ivanom Milanović Hrašovec, *Vreme*, br. 1367

⁹ Srećko Mihailović, „Mi smo izmislili trampizam, pre Trampa“, *Nedeljnik*, br. 271, str. 22

Novi Magazin, 23. 02. 2017.

povlače sumanute poteze da se dodvore Knjazu. Neki Bata Gašić zabranjuje predstave, drugi baja reši da otkaže Vladi Georgievu koncert u Smederevu, jer je napisao na Triteru da je Saša Janković O. K. (!), treći badža ucenjuje roditelje dece u džudo klubu, pa to je pakao. Srbijom vladaju Budža i Radiša. Doma-novićevi i Nušićevi likovi. Poodavno već. Nisam siguran da je Vučić zvao tog trenera u Vršcu, ili predsednika opštine Smederevo da mu naredi da otkaže Vladin koncert, niti da je svojevremeno izbacivao glumce iz Zaječarskog pozorišta, to su radili dvorani da bi se dodvorili. Njegova je greška, međutim, to što on odobrava i podstiče takav način razmišljanja, delovanja i ophođenja, te tako nikad ne saznašmo ko je 'idiot' iz Savamale koji je poslao fantome u noći, a obećano nam je. Vi ste pokazali na ministra policije, čiji je propust eklatantan, a on vas je dobio na sudu!? Pravosuđe? Policija? Postali smo robovska nacija i to je najstrašnije. Postali smo nacija dezorientisanih robova na feudu."¹⁰

Svojevrsnu tačku na unutrašnje odnose u SNS-u i uopšte na odnose između Aleksandra Vučića i njegovih saradnika, dao je reditelj Puriša Đordjević. Filmski umetnik je ironično zaključio, razume se bez i jednog vidljivog dokaza, da aktuelni premijer prezire svoje saradnike, štaviše da im se ruga: "Meni se baš dopada kako 'mali' vlada, izuzetno sposoban dečko - otvara fabrike, ide ovamo, ide onamo, ljudi ga dočekuju, tapšu, on im se ruga..."¹¹

Negativnu sliku o vlasti, posebno Aleksandru Vučiću, na sebi svojstven način prikazao je Slobodan Georgijev, novinar Vremena i šef beogradske centrale BIRN-a, jedne u nizu novinarskih mreža koje se poslednjih godina bavi kontroverznim temama iz političke i šire društvene svakodnevice. Pišući o predizbornoj kampanji, Georgijev razvija tezu o radikalnoj neravnopravnosti kandidata u predsedničkoj trci. Ova neravnopravnost je posledica zloupotrebe javnih resursa od strane vlasti predvođene SNS-om, koja je konkretno političko „nepočinstvo“ činila u ime i za račun pobede na predsedničkim izborima njihovog kandidata... O izbornim uslovima, tačnije upotrebi državnih resursa u kampanji, Slobodan Georgijev otvoreno kritički piše: "Razlika u ponašanju ove vlasti, koju poslednjih pet godina oličava Aleksandar Vučić kao prvi čovek Srpske napredne stranke, izgleda je u tome što sve deluje daleko ogoljenije, pa nam se čini opravdano da ono što pripada državi pripada zapravo onima koji upravljaju državom i da se na tom mestu dogodilo potpuno jedinstvo. Godinama unazad, od trenutka kada je SNS preuzeo vlast u Srbiji na letu 2012. godine, ova vlast je jačala svoju privatnu, partijsku mrežu kroz institucije države: partijsko zapošljavanje i zloupotreba moći da bi se nahranila partijska vojska nije SNS izum – oni su ga samo prigrili i nastavili da koriste sa mnogo više snage i entuzijazma od svojih prethodnika."¹²

Pomenute opservacije novinara Vremena uklapaju se u sliku Vučića kao endemski nedemokratskog političkog lidera, čoveka spremnog da učini sve u ime i za račun svoje političke pobeđe. Istovremeno saga o neravnopravnim izbornim uslovima predstavlja pripremu za delegitimizaciju njihovih rezultata u slučaju da oni ne budu u skladu sa očekivanjima i nadanjima antivučićevske koalicije.

Ipak najpregnantniji, a ujedno i paradigmatičan izraz radikalno kritičkog stava iskazan je u jednom intervjusu sociološkinje Vesne Pešić. Ova bivša političarka i „večiti“ građanski aktivista, sintetizovala je političku „mudrost“ građanske opozicije Vučiću, pokazujući ne samo političko oponiranje Vučiću, već svojevrsni

10 Sergej Trifunović, „Čvrstoruki knez i njegovi dvorjani“, intervju sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3451, str. 21

11 Puriša Đordjević, „Vučić se ruga onima koji kliču“, intervju sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3455, str. 21

12 Slobodan Georgijev, „Danju premijer, noću kandidat“, *Vreme*, br. 1366

kulturno-politički rasizam koji je upotpunjeno diskursom uvreda i kleveta, a ovičen ličnom iracionalnošću i pratećim neminovnim javnim nemoralom, temeljno i fatalno uspostavlja atmosferu „duhovnog i verbalnog građanskog rata“, kao određujući princip javnog diskursa u Srbiji. Neskrivena indiginacija, netolerancija, pseudonaučne konstrukcije, bučni moralizam, lično vređanje političkih neistomišljenika pokazaće značajnu karakteristiku navodno „prosvećene liberalno-demokratske kritike“ Vučićeve autoritarne vlasti. Reč je transformacijom navodno racionalno u tabloidni žanr žestokih političkih diskvalifikacija i pratećih moralističkih stigmi koje imaju duboko kulurno rasističko političko-medijsko uzemljenje.

U intervjuu za nedeljnju *Vreme* koji ima „radni naslov“ „Zulum krimosa na vlasti“, Vesna Pešić daje oštru ocenu političkog poretka Aleksandra Vučića, njegove ideoške matrice i ekonomsko-socijalne prakse. No pre nego što se ukaže na uporišne tačke kritičke analize Vesne Pešić, treba protumačiti sam naslov intervjuja, koji pokazuje nedvosmislenu tendenciju ka tabloidizaciji prosvećenog kritičkog diskursa usmerenog prema Vučićevu vlasti. Upotreba reči „zulum“ i reči „krimosi“ sračunata je sa ciljem da se najpre vlast prikaže kao nešto nasilno i tuđe narodu kojim upravlja, budući da termin „zulum“ označava prinudni i surovi porez koji Turci tokom svoje vladavine nemilice nametali Srbima i drugim potčinjenim narodima u Otomanskoj imperiji. Isto tako, reč „krimosi“, predstavlja žargonski, ulični naziv za kriminalce, tačnije ljudi koji se nalaze strane zakona. Prema prepostavci, obični građani, vođeni konvencionalnim moralom, preziru i osuđuju kriminalce. Dakle, od samog početka kod čitaoca treba ubediti da je vlast nešto strašno i čoveku strano, moralno sablasno i politički neprihvatljivo, treba podstići bes, aktivno protivljenje i njega eksplorativati u za „opozicionu stvar“.

Bilo kakvi obziri objektivnosti i racionalnosti zanemareni su u korist političkog, tačnije uskostranačkog interesa. Koristi se termin sa jakim, u ovom slučaju repulzivnim emotivnim osećajem, da bi se posve proizvoljno menjalo njegovo deskriptivno značenje, ili preciznije rečeno, da bi se ono dovelo u korelaciju sa trenutnim ili dugoročnim interesom govornika. Javni govor svodi se na strategiju ubedivanja, a u skladu sa takvom postavkom ide i karakterizacija političkog poretka i njemu pripadajuće prakse. U oceni „političkog stanja stvari“ dominira kulturno-rasistička postavka o „radikalskom“ moralno-psihološkom mentalnom sklopu koji determiniše vlast. Iako je ovaj pojam „radikalne izopačenosti“ vladajući pojam u čitavom intervjuu, on ostaje nerazjašnjen i neeksplicitan, ali ima ključnu ulogu u kritičkoj fabuli koji akter intervjuja detaljno i bučno razvija: "U skladu sa radikalskom izopačenošću zaveli su autokratski nacionalizam, najcrnju eksploraciju radnika i radnica i sveopštu pljačku građana, dramatično oslabili kapacitete ovog društva."¹³

Razume se, kao to navodi citirana sociološkinja, „prepakovani radikali“ (termin koji za SNS koristi Vesna Pešić – prim. D.V.S) uništavaju sve što kulturno i civilizovano. Vlast SNS više je od političkog problema rešivog u okvirima parlamentarizma, reč je o maltene demonskoj istorijskoj sili koja ima nemerljiv destruktivni potencijal, nalik amoralnom političkom cunamiju koji vodi u istorijski regres, o društvu i državi koje valja posmatrati s onu stranu normalnog. Simbioza kolokvijalne pseudopsihijatrijske i političke analize vidljiva je u sledećim rečenicama iz Pešićkinog intervjuja ultra-opozicionom nedeljnju *Vreme*: "Dijagnoza je prava reč, jer upućuje na medicinski smisao. Od napuštanja socijalizma, u Srbiji prvi put samostalno vladaju prepakovani radikali. Iako dosta znamo o njihovim mutnim poslovima u kojima se okreće veliki novac i sa stranim i domaćim tajkunima i vidimo kako se svako mestašce u državi i jav-

13 Vesna Pešić, „Zulum krimosa na vlasti“, razgovor sa Tatjanom Tagirov, *Vreme*, br. 1361, str. 16

nosti sistematski popunjava njihovim ljudima, mislim da je sve kako oni rade nekako iritantno, lažljivo i amoralno. Oni tim radikalnim mentalitetom udaraju u zdrav mozak ljudi, pa je najtačnije reći da su oni više patološki nego politički fenomen. Živimo u vanrednom stanju koje svakodnevno proizvodi bolesna opsesija vlašću jednog čoveka koji ne podnosi ograničenja. Njegova mašta i rezon su uvrnuti, ni na koga ne liče, nego samo na radikale. Neki kažu da se ne zavaravamo 'bolešcu', da je i ona, kao i sve drugo, fingirana. Dobro, i to je laž, ali činjenica da to što on smišljeno i stručno laže, neprekidno izmišlja čitave događaje sa mnogo lica, samo pojačava osećaj da živimo u abnormalnom ambijentu. Suština tog ambijenta je destrukcija svega civilizovanog, uobičajenog, nekakvog normalnog i rutinskog života ljudi i institucija... Naravno da znam i da Srbija nikada nije bila zatucanija nego danas, za 'udaranje po mozgu' su radikali najveći majstori..."¹⁴

Uprkos činjenici da nijedna opoziciona stranka nije zabranjena, niti su njeni aktivisti politički proganjani ili pak lišavani slobode bez pravnog osnova, Vesna Pešić uporno insistira na destrukciji političkog života koju sprovodi SNS na čelu sa Aleksandrom Vučićem: "Za njih je Peti oktobar državni udar, kontrarevolucija, koja je nasilnički skinula s vlasti radikale i Miloševića. Umesto tih divnih ljudi došao je DOS, koji je opasniji od Huna i Avra zajedno! Sve što je bilo za vreme petooktobarskih vlasti treba zaboraviti i likvidirati, jer su ti ne-ljudi uništili Srbiju... To je bio sve sam go lopov, korumpirani političari i tajkuni koji su oterali narod u bedu i Srbiju prodali. Sebe su predstavili kao bogomdane spasioce, poštene i marljive ljudi, koji ne kradu, samo im je tobože stalo do naroda i Srbije. Takoreći ne znaju za lični i privatni interes! E, ta najveća laž je uspela, jer je ponavljana svakom prilikom, na svakom mestu. Istina je potpuno suprotna radikalnoj prići. Srbiju su do gole daske uništile devedesete godine i to baš ti isti radikali na čelu sa Miloševićem. Laž je pred svetom trebalo da opere biografije radikala i da ih pretvorи u svece-pokajnike, dok demokratsku opoziciju i svaku opoziciju treba uništiti. Opozicija se rasturila pod svim tim pritiscima i sopstvenom neozbiljnošću. Siromašni deo Srbije, koji je i bio radikalni, prihvatio je laž, iako su i oni do sada mogli da vide da su radikali profesionalni prevaranti."¹⁵

Opstanak Vučića na vlasti nije samo posledica nemoći opozicije i nezainteresovanosti jednog dela biračkog tela da se aktivno uključi u politiku, već je proizvod prečutnog pakta između opozicije i EU. Ovu činjenicu pocrtava Vesna Pešić vrlo eksplisitno, ne krijući svoju nelagodu zbog takvog toka događaja: "Žmure iz dva razloga. Imaju svoje probleme i nemaju snage da se bore sa problemima zaostalih, nacionalističkih društava i zlim balkanskim duhom. I drugo, meni se čini da su oni otpisali Srbiju, kao da kažu – neka je uzme Rusija, ako hoće, prijema u EU neće biti dugo. Sve zemlje zapadnog Balkana su manje-više prepustene same sebi. Ovi dijalozi oko Kosova postoje zbog utiska da EU nešto radi. I da podsetim, kad postaneš i politički siromašan, onda se i oni tamo uhvate nekog autokrata koji im čini usluge i garantuje mir (nema veze i boli ih uvo šta on priča za 'unutrašnju upotrebu'), bar neće ratovati, a nemaju ni zamenu za njega. Zato je Vučiću važno da se ne pojavi nikakva alternativa, da uguši opoziciju, da ga oni tamo ne otkače."¹⁶

Potpuno semantičko i značajno retoričko preklapanje između aktivističke sociološkinje Vesne Pešić i predsedničkog kandidata opozicije Vuka Jeremića vidljivo je po pitanju odnos EU i Vučića. I kod Jer-

14 Isto, str. 18

15 Isto, str. 19

16 Isto, str. 19

Nedeljnik, 23. 02. 2017.

emića i Vesne Pešić, postoji nostalгија за „dobrim starim vremenima“ kada je njegova opcija bila politički miljenik Zapada: „Odnos Zapada prema Srbiji podseća na ono čuveno Čerčilovo pitanje svojim saradnicima koji su ga upozorili da će imati komunističku Jugoslaviju ukoliko u Drugom svetskom ratu podrži Tita. Čerčil im je odgovorio: ‘Hoćete li vi da živate u toj zemlji?’ I kada su mu odgovorili da neće, rekao im je da onda treba da ih zanima jedino ko ubija više Nemaca. Nažalost, na sličan način Zapad danas gleda na Srbiju. Vučić teži izgradnji autokratskog društva, što svakako nije po njihovim standardima, ali s obzirom na to da ne nameravaju ovde da žive, oni ga tapšu po leđima, dozvoljavaju mu da vrši represiju, okreću glavu od njegovih ekscesa. Zauzvrat dobijaju ustupke, pre svega u briselskom dijalogu, ali i na mnogim drugim poljima.”¹⁷

Još jedna tačka preklapanja u diskursu liberalne levičarke Vesne Pešić i umerenog nacionaliste Vuka Jeremića ogleda su njegovom poistovećivanju sadašnjeg stanja u društvu sa „nenormalnim“. Ovu konstataciju, predsednički kandidat Vuk Jeremić, iznosi povodom polemika sa političkim oponentima iz Srpske napredne stranke: „Mnoge dezinformacije koje se plasiraju su prilično kontradiktorne. Zajednički imenitelj im je isti – pokušaj da se oklevetam i diskreditujem po svim pitanjima, ali hajde da vidimo kako će se to odraziti na izborne rezultate. Imam utisak da su ovaj put, naročito kad sam ja u pitanju – dozvolite mi da budem subjektivan – zaista prešli preko svake granice normalnosti. Optužba izneta u zvaničnom saopštenju vladajuće stranke pod logom kandidata Aleksandra Vučića da je moja supruga Nataša na čelu najmoćnijeg narko-kartela u Srbiji vam je najbolji primer.“¹⁸

Iako je stigmatizacija Jeremićeve supruge moralno neprimereni gest, čak i za vrlo visok nivo negativne kampanje koji postoji u Srbiji, ali u savremenoj demokratiji, razume se da Jeremić propušta priliku da primeti da je pomenutom intervju izneo niz neproverenih optužbi na račun okruženja premijera Vučića. Pomenute optužbe figuriraju kao svojevrsne političko-medijičke konstante koje su u srži opozicionog političkog diskursa. Njih Jeremić revnosno reprodukuje i bez ikakvog razora iznosi u javnost: „Mislim da nikada država nije bila u čvršćem zagrljaju sa organizovanim kriminalom, pogotovo u nekim delovima Srbije, recimo u Vojvodini ili na severu Kosova. Ne možete više imati iole ozbiljnu preduzetničku aktivnost, a da za to niste dobili zeleno svetlo ili praktično platili reket određenim ljudima, koji su teritorijalno raspoređeni, i od kojih je značajan broj u direktnoj sferi uticaja Andreja Vučića, brata premijera. On je, naravno, najmoćniji od njih, ali postoje i drugi. Jedan je Nikola Petrović, isto tako blizak saradnik i kum premijera, a treći je Beba Popović, koji u medijskom prostoru danas u Srbiji vedri i oblači.“¹⁹

Pored optužbi da je autoritarac okružen kadrovima koje prezire, ili pak „moralno sumnjivim“, tačnije kontroverznim ličnostima, Aleksandar Vučić se opisuje i kao ideološki bezbojni ličnost, vešt, neprincipijelni makijavelista čija politika zavisi isključivo zavisi od trenutnog raspoloženja javnog mnjenja. Vučićeva politička „bezbojnost“ prikazana je na sledećem mestu iz kolumnе Zorana Panovića: „Šešelj može da bude deo Vučićeve skalamerije vlasti i podrške, ali Vučić ne bi bio nepriskosnoven ako bi se vratio na bilo čije ‘izvorne principe’, bilo kog političkog oca – ni Šešeljeve radikalske ‘izvorne principe’ (koji još važe), ni Nikolićeve naprednjačke ‘izvorne principe’ koji više ne važe. A ovi drugi uglavnom ne važe zato što i

17 Vuk Jeremić, „Oni vas gaze dok ne pokažete zube,” intervju sa Veljkom Lalićem i Nenadom Čalukovićem, *Nedeljnik*, br. 268, str. 42.

18 Vuk Jeremić, „Prešli su sve granice normalnosti,” intervju sa Momirom Turudićem, *Vreme*, br. 1368, str. 13

19 Isto, str. 12

dalje ne znamo šta su tu ‘principi’, kao što je i Vučićeva ‘principijelnost’ vrlo uslovna (makijavelistička) kategorija, pogotovo u situaciji kad presudni ideolozi projektovane Vučićeve istorijske pozicije i bilansa nisu u tom monoteističkom univerzumu ni Sonja Liht, ni Željko Cvijanović, ni Nikola Samardžić, ni Dragomir Andželković, već možda najpre Srđan Bogosavljević (misli se direktora Ipsos Stratedžik Marketinga u Srbiji – prim. D.V.S.)“²⁰

Kao „ideološki bezbojni autoritarac“, Aleksandar Vučić je po nepodeljenom mišljenju njegovih kritičara fatalno nesklon bilo kakvoj slobodi medija, tačnije prihvatanju kritičkog modela novinarskog izveštavanja. Vučića isključivo zanima propaganda i to afirmacija njegove vlastite politike i defaminacija opozicije koja sprovodi posredstvom medija po Vučićevom kontrolom. Kontrola nad medijima omogućava nesumnjiv primat u predstavljanju Vučićeve propagande nad propagandom bilo kog drugog kandidata. Ovakva konstelacija omogućena je posebno u odnosu na elektronske medije koji su najuticajniji, dok drugi oblici informisanja mogu biti oslobođeni pritiska vlasti, ali i prepušteni surovim zakonima tržišta. Izostanak institucionalne kontrole rada elektronskih medija u izbornoj kampanji svesno je „nepočinstvo“ vlasti s ciljem da se pospeši dominacija vlasti u elektronskim medijima: „Zahvaljujući slobodnom tumačenju zakona i nevešto konstruisanim obrazloženjima, Regulatorno telo za elektronske medije ove godine ne prati ponašanje emitera u predizbornoj kampanji. Pošto, u međuvremenu, nije formiran ni Nadzorni odbor koji imenuje Skupština Srbije, a koji je nadležan da prati postupke političkih stranka i kandidata, pa i izveštavanje medija u kampanji, u ovom trenutku ne postoji nikakva državna, zvanična kontrola onoga što se dešava u etru. I u tom smislu – bez institucionalne kontrole medija u predizbornoj kampanji, bez državnog tela koje bi nadgledalo ponašanje stranaka, u apsolutnoj medijskoj strahovladi – već je sada jasno da u Srbiji 2017. neće i ne može biti slobodnih demokratskih izbora“²¹

Radna pretpostavka iza svih ovih tvrdjenja o sistemski kreiranom haosu, odnosno nedostatku delotvornih regula u medijskoj sferi, koja omogućava intenzivni diskurs uvreda i kleveta u javnom polju, je da iza njega stoji Aleksandar Vučić. U predsedničkoj kampanji neretko je potenciran Vučićev navodno netolerantan i represivan odnos prema medijima, kao i smišljeno kreiranje sistema u kome se vrši tabloidizacija ne samo medija već i celokupnog društva i države. Ovo gledište posebno ističe novi predsednik NUNS-a (Nezavisno udruženje novinara Srbije) Slaviša Lekić: „Medijski sistem u Srbiji, ovakav kakav je, jedan je od najneodgovornijih društvenih entiteta, a politička arena, ovakva kakva je sada, fenomenalan je ambijent za ‘žutare’ koji su u stigmatizovanju toliko ekstremno surovi da se čak i ja zapanjam, a mene je teško šokirati. Pazite, nije samo u Srbiji zaživila tabloidna kultura koja promoviše tračeve, glasine, afere i skandale. Ali, nigde kao u Srbiji nije tako zaživeo jedan gotovo savršen koncept linčovanja i medijskog čerečenja onih koji ne misle isto kao vladajuća nomenklatura. Ovde više uopšte nisu u pitanju trka za senzacijom i diktat profit: iza skoro svake priče u tim tabloidnim kontejnerima krije se politička pozadina. Samo očekujem da jednog jutra, umesto fotografija raznih svetaca, uz primerak tog smeća ne počnu da poklanjaju i noževe. Plastične, nema veze, duže traje kad kolješ. Više nije u pitanju tabloidizacija medija, već tabloidizacija Srbije, a to prevazilazi ingerencije novinarskih i medijskih udruženja: ti ‘mediji’ ne reaguju na kolegijalne kritike, ne obavezuju ih stavovi Saveta za štampu, ignorušu sudske postupke. Vreme je za akciju države i, za početak – porez na šund. Ali kako, kad država sve to ohrabruje!“²²

20 Zoran Panović, „Nove i stare demokrate,” *Nedeljnik*, br. 268, str. 30

21 Tamara Skroza, „Bahatost, laži i divlji programi,” *Vreme*, br. 1368

22 Slaviša Lekić, „Protiv straha se ne bori u četiri zida,” *Vreme*, br. 1369

Zajedno sa tabloidizacijom Srbije ide i odsustvo debate kao važnog dela medijsko-političkog sadržaja primerenog demokratiji. Politički hermetizam vlasti, posebno njenog prvog čoveka otvara prostor za agresivne modele komunikacije sa političkim suparnicima i biračkim telom, o čemu govori prof. dr Snejana Milivojević: "Odsustvo debatnih programa je baš pogodilo našu kulturu i uopšte mogućnost da se u zajedničkom javnom prostoru razgovara o različitim idejama. Ovo društvo se muči evo od 2000. do danas da nađe forme u kojima taj javni razgovor može da se vodi. Sada je na vlasti garnitura koja je politički odrasla u devedesetim, koja je vrlo nesklona demokratiji i liberalnim idejama. Ne samo da je vlast autokratska nego je politički ukus tih ljudi isključiv i netolerantan. Oni aktivno i sistematski zatvaraju prostor da se bilo koji drugi glas čuje od medija do Skupštine. Čak i kad postoji neki razgovor, kao što ste malopre rekli, sve je lažno, lažne su njihove činjenice, lažna je njihova istina."

Život u svetu „lažnih činjenica“, kako opisuje profesorka Milivojević, ukida duh razložne skepse i argumentovane rasprave i omogućava Aleksandru Vučiću da razvija svoje optimistične fabule. U očima Dragoljuba Žarkovića, po pitanju odnosa prema medijima, Vučić je kombinacija netolerantnog i agresivnog političara i fantazmagoričnog opsenara: "Umesto razložne skepse i ozbiljne rasprave, naš glavni pretendent na svu moć širi raskalašan optimizam i izbegava svaki razgovor u kome bi neko mogao da ga suoči s pomenutim činjenicama. Tako teče kampanja u kojoj se Vučić takmiči sam sa sobom u izmišljanju boljeg života."²³

Uzimajući u obzir „kritički obrazac“ koji je analiziran u prethodnim stranicama, kao „logičan“ nameće se političko-apokaliptični zaključak profesora Fakulteta političkih nauka i opozicionog poslanika, Dušana Pavlovića. Analizirajući mogućnost pobjede, fanatično antivučićevski opredeljeni Pavlović, nekadašnji član administracije Aleksandra Vučića u vreme kada je ministar privrede bio lider pokreta DŽB Saša Radulović, eksplicitno kaže: "U tom slučaju nas čeka pet godina mraka. Srbija već dramatično klizi nadole u smislu demokratskih vrednosti, ugrožena je vladavina prava, medijske slobode su u katastrofalnom stanju, padamo na svim listama koje komparativno mere domete demokratije u svetu. Sa Vučićem nas očekuje dalje urušavanje demokratije, namera da to sprecim je razlog zašto sam se politički angažovao."²⁴

Pisanje srpskih nedeljnika o vlasti, tačnije Aleksandru Vučiću, tokom aktuelne kampanje za predsedničke izbore, nije se suštinski razlikovalo od prethodnih perioda. Aleksandar Vučić prikazan je izrazito negativno kao politička ličnost. „Antidemokratski i liberalno nastrojen“, „vladar koji se služi demagogijom i manipuliše strahom“, „nesklon različitom mišljenju“, „zatvoren za bilo kakvu demokratsku raspravu“, „političar koji ustupcima prema Zapadu na planu Kosova i regionalne politike dobija prečutnu podršku za sprovođenje ‘meke diktature’ koja dobija neretko totalitarne elemente“, „kreator duboko kriminalizovanog klijentelističkog poretka koji koristi javne resurse zarad opstanka na vlasti“. Tako prikazan, Vučić nije dobio ni centimetar medijskog prostora u štampanim nedeljniciima da predstavi i obrazloži svoju predsedničku agendu. Između Vučića i kritičke javnosti, pokazala je prethodna kampanja, postoji nepremostiv i konačan, gotovo fatalan jaz.

²³ Dragoljub Žarković, „Hod po tankom ledu- Vučić u totalnoj kampanji, koga zavaravamo kad govorimo o ekonomskoj stabilnosti i šta su vikali pod prozorom profesora Slobodana Antonića,“ *Vreme*, br. 1366, str. 6

²⁴ Dušan Pavlović, „Dobri su nam i Jeremić i Janković“ razgovor sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3449, str. 12

Slika opozicije u predsedničkoj kampanji – moralno, politički i patriotski sporna, neophodna na teškom putu političkog oporavka

Imidž predsedničkih kandidata opozicije u nedeljnicima i uredničkim kolumnama dnevnih novina daleko je složeniji i prikazan je na više različitim ravnim. Kod dnevnih novina i nedeljnika koji su kritični prema petookotbarskim pobednicima, poput Informera i Pečata, slika o kandidatima opozicije, posebno onim evoreformskim, poput Jankovića i Jeremića, izrazito je negativna. U pomenutim štampanim medijima nema intervjuva pripadnika evoreformske opozicije, a jako mali prostor se otvara za antievropsku opoziciju Vučiću koju čine DSS i Dveri, tačnije njihovih predsedničkih kandidata. Doduše, list Pečat je objavio dva intervjuva sa predstvincima DSS-a tokom predsedničke kampanje. Ova dva intervjuva bila su jedina duža predstavljanja ove političke partije, to jest njihovog kandidata tokom kampanje.

Šešelj i SRS nemaju isti status, ali nikako nisu i ne mogu biti miljenici ovih medija. Doduše, za razliku od petookotbarskih pobednika, radikalni nisu politički stigmatizovani. Isto tako slika o opoziciji je izrazito negativna po gotovo svim političkim pitanjima, uključujući tu pitanje političkog i svakog drugog kredibiliteta opozicionih lidera podsećanjem na period kada su bili vlast ili pak polemikom sa njihovim stavovima, otvorenim ili prikrivenim namerama.

S druge strane, nedeljnici poput Vremena, NIN-a, Novog Magazina i Nedeljnika, daju nedvosmislenu podršku koja ne varira po sadržini, već prema intenzitetu. Kod radikalno kritičkih nedeljnika, intenzitet podrške opoziciji je veći i on se ne meri samo otvaranjem prostora za stavove i interpretacije opozicionih lidera, već i snagom i radikalnošću negativne kampanje koja se vodi protiv Aleksandra Vučića i Srpske napredne stranke.

Za razliku od Informera i Pečata, opozicioni lideri dobijaju ogroman prostor za izlaganje i obrazlaganje svojih stavova, čime politički i medijski zatvaraju mogućnost uticaja argumentacije i retorike vlasti, ne samo kod nevelike čitalačke publike nedeljnih novina, već pre svega, sužavaju uticaj vlasti na kapilarnu javnost. Iz ove i ovakve medijsko-političke konstellacije, delimično proističe sukob između Vučića i „elite“.

Kompleksnost imidža opozicije ogleda se u različitom pristupu problematici njenog delovanja i potencijala. Provladini štampani mediji, pre svih dnevni list Informer i donekle Pečat, spornim vide njeno delovanje i potencijale. Istovremeno, opozicioni nedeljnici, posebno oni radikalno kritični prema vlasti poput Vremena i NIN-a, najčešće konstatuju javnomnjensku, odnosno političku nemoć, ali i razvijaju diskurs koji pokazuje demokratske deficite poretka, povremeno heroizujući njeno delovanje. Upadljivo je da u ovim detaljima sklonim nedeljnim novinama ne postoji gotovo nikakav kritički osrvt na delovanje evoreformske opozicije iz ne tako davnog vremena kada je bila vlast. Ova vrsta „zaborava“ nije slučajna, već svesno izabrana, budući da su kritički nedeljnici aktivan činilac u stranačkim polemikama, svojevrsni intelektualni suplement u teškoj i iscrpljujućoj borbi političkih aktera u Srbiji.

Formiranje negativnih imidža predsedničkih kandidata opozicije išlo je u više različitih pravaca koji su uzajamno povezani i čine smisaonu propagandnu celinu. No pre nego što se celina razloži i razjasni,

treba istaći da je oštrica kritičara opozicije bila usmerena na Sašu Jankovića i Vuka Jeremića, koji su u biračkom telu, a i politički, bili najjači konkurenti kandidatu vlasti Aleksandru Vučiću.

Osporavanje opozicionih kandidata obuhvatilo je dinamično jedinstvo više momenata: osporavanje njihove kompetencije – uvidom u rezultate iz periode dok su njihove stranke bile na vlasti, osporavanje moralnog kredibiliteta, osporavanje stepena političke podrške u javnosti, osporavanje odnosa prema demokratiji, kao i osporavanje patriotizma.

Posebnu ulogu u pridavanju negativne vrednosne komponente opozicionim predsedničkim kandidatima i strankama ima list *Informer*, kako u odnosu na tekstove koji se pojavljuju u dnevnom izdanju, tako i na uredničke kolumnе Dragana J. Vučićevića. Vučićevićeve kolumnе u moralno-političkom smislu problematizuju aktere na opozicionoj sceni, kao što kritički tretiraju i opozicione medije i nevladine organizacije, uz gotovo nezaobilaznu refleksiju na period vlasti petooktobarskih pobednika. Osnovne teze ovih teza mogle bi se sažeti u sledeća tri uzajamno povezana momenta koji tvore pristup ovog autora: 1) sadašnja opozicija i njeni kandidati nemaju moralni kredibilitet (zbog visoko korumpirane političke klase koja je čini) i politički kapacitet da predvodi državu zbog neuspeha tranzicije u Srbiji, 2) u opoziciono nastrojenim medijima, a među štampanim medijima je to većina, aktuelna Vlada se napada bez ozbiljnog racionalnog obrazloženja i sa jednim jedinim ciljem da se što pre obori, 3) u medijima koji su podrška aktuelnoj opoziciji postoji nesumnjiva diskriminacija svih koji nisu direktni protivnici Vučićeve vlasti. Vučićevićeva kritika srpske opozicione scene podjednako je usmerena ka opoziciji i njenim predsedničkim kao činiocu političkog života, ali i medijima koji su izrazito kritični prema vlasti. Njegova kritika je uvek po principu ad hominem, strogo personalizovana, da bi bila ubedljivija. Zato se stigmatizuje određena ličnost, pocrtava se njeno moralno psihološki profil koji tu osobu čini nedostojnom bilo kakve funkcije u javnom životu. Ovakav pristup posebno je učinkovit u predsedničkoj kampanji koja je po prirodi stvari strogo personalizovana, budući da se građani opredeljuju za određenu ličnost koja je nosilac određene političke opcije i šireg vrednosnog opredeljenja.

Za razumevanje medijsko-političke scene u Srbiji, pisanje glavnog i odgovornog urednika *Informer* relevantno je iz tri međusobno povezana razloga. Najpre, stil pisanja i sadržina poruka iz njegovih tekstova takva je da održava interes za politiku kod niže obrazovanih slojeva koji uglavnom kupuju i čitaju tabloide i predstavljaju veoma lojalne birače u izbornom procesu. Drugo, *Informer* je za sadašnju vladu bitan jer se iz nedelje u nedelju, iz dana u dan bavi preispitivanjem negativnih stavova i medijsko-političkih slika koje o njoj stvaraju i kontinuirano reprodukuju kritički nastrojeni mediji. I najzad, *Informer* je lider u oblasti dnevne štampe u stvaranju vrednosno negativnog imidža sadašnje opozicije kao političkog aktera.

Jedna od polaznih prepostavki Vučićevićevog pisanja je da se pojam političke opozicije ne vezuje strogo za političke partije koje u Parlamentu glasaju protiv vladinih političkih odluka, zakona i druge vrste inicijativa i predloga, već je opozicija mreža različitih povezanih organizacija i javnih ličnosti. Reč je o savetu stranaka, NVO sektora, medija i javnih intelektualaca. Druga prepostavka je specifično shvatanje politike koje Vučićević pripisuje opozicionim liderima i njihovim političko medijskim saveznicima. U Vučićevićevoj vizuri, politika je za opozicione lidere instrument za bogaćenje nekadašnje političke elite. U uslovima visokog siromaštva i objektivno oskudnih životnih šansi, ovakvo poimanje opozicije predstavlja pogonsko gorivo kampanje aktuelne vlasti i njihovih bliskih medija. Upravo te kampanje proizvode ili bes ili razočaranje ili indiferentnost kod opozicionih birača,

a mogu da motivišu birače vlasti da spreče restauraciju korumpirane političke elite sastavljene od petooktobarskih pobednika.

Treća prepostavka Vučićevićeve interpretacije opozicija kao aktera politike je suficit njenog patriotism, antiruski stav i bespogovorna lojalnost zapadnim silama. U ime dolaska na vlast i pokazivanja lojalnosti zapadnim državama, prema mišljenju glavnog i odgovornog urednika *Informer*, opozicione stranke su spremne da učine sve što je u datom političkom trenutku neophodno od pokretanja različitih medijskih kampanja sve do akata koji idu pravcu destabilizacije Srbije kao države.

U sklopu sage o lojalnosti Zapadu variraju se dva uzajamno povezana momenta: odsustvo bilo kakve koherentne nacionalno odgovorne politike i distanca prema Rusiji, koja figurira kao saveznik Srbije u svakom smislu.

Nekoliko primera iz tekstova objavljenih u *Informeru* mogu prikazati sve nabrojane karakteristike antiopozicionog diskursa. Ekstenzivno tumačenje pojma opozicije i njegova kontekstualizacija stranačke borbe, bez obzira da li je reč o strankama ili drugim stvarnim ili potencijalnim rivalima vlasti, shvatanje politike kao instrumenta za lično bogaćenje, teške optužbe s one strane konvencionalne javne pristojnosti, isključiv ton u moralnoj osudi, personalno moralističko preispitivanje svakog opozicionog aktera – svi ovi elementi diskursa sklopljeni su u snažnu celinu, koja ima za cilj da ostane duboko utisнутa u svesti čitaoca koga treba neposredno i kontinuitetu podsticati na političko opredeljivanje.

Sadržinski gledano, Vučićevićev diskurs sastavljen je iz uzajamno povezanih elemenata koji označavaju u određenom kontekstu, političke aktere, događaje i procese. Opoziciji je dodeljena izrazito negativna uloga. Najpre, ona nije demokratska jer hoće „vlast bez izbora“, zatim ona je „faktor političke nestabilnosti“, potencijalni generator „nasilja na ulicama, nalik Makedoniji, Ukrajini i slično“, ima sumnjivu „patriotsku opredeljenost“, moralna nesavršenost opozicionih lidera je nesumnjiva i radikalna. Srbiju tretira kao „zapadnu koloniju ili vazala“, finansijski je podržana novcem Rokfeler fondacije i novcem američkog milijardera mađarskog porekla Đordža Soroša... Istovremeno, kolumnе glavnog i odgovornog urednika lista *Informer* nedvosmisleno podržavaju određene aspekte političkog programa i delovanja vlade Aleksandra Vučića, bilo da je reč o njenom spoljnopoličkom kursu balansa između Istoka i Zapada, ili pak o političkom pokroviteljstvu borbe protiv kriminala i korupcije. Razume se, sastavni deo Vučićevićevog pisanja je oštra polemika sa opozicionim medijima, tačnije medijima koji su kritički senzibilisani prema vlasti ili su otvoreno kritični prema Rusiji. Čitava tematika, pristup, retoričko-argumentativni zapleti i zaključci ovičeni su atmosferom moralne panike i visoke tenzije na mikro, makro, pa čak globalnom nivou.

Političke suprotnosti između konkretnih ličnosti, stanovišta ili pak rivaliteti velikih sila na lokalnom ili svetskom nivou prikazani su fatalistički tenzično, sa određenom, ne baš malom, dozom ostrašćenosti i kategoričnosti u zaključivanju. Prvi moment u konstruisanju negativne slike opozicije je stav da opozicija ne predstavlja autentičnu političku alternativu, već je proizvod koalicije „interesa“ stranog, pre svega zapadnog, naglašeno američkog faktora, domaćih tajkuna i političara koji rade bilo u sopstvenom, bilo u interesu dve pomenute moralno problematične grupe. Ovu karakterizaciju opozicije daje Dragan J. Vučićević: „U zemlji koja, svidelo se to nekome ili ne, postaje sve ozbiljnija država, oni koji bi da je vratre u stanje dosišćkog provizorijuma neće žaliti milione u pokušaju da izazovu haos. Domaći tajkuni, kojima nikako nije u interesu Srbija u kojoj više nema burazerskih kombinacija i lakov bogaćenja na pljački državnih fondova, i EU-NATO

zločinci, koji žarko žele da Srbiju vrate u vreme kad se njome komandovalo pritiskom na briselsko dugme, zaigraće na ovim izborima na sve ili ništa.”²⁵

Posebno mesto u prikazu opozicije predstavlja teza o kulturno-političkom rasizmu koji se što direktno ili indirektno vezuje za način na koji opozicioni lideri i kritički deo javnosti tretira pripadnike vladajuće koalicije i njihove pripadnike. Ova matrica u opozicionom zaključivanju i vrednosnom procenjivanju dodeljuje različite, najčešće dve uloge političkim akterima, njihovim pristalicama i glasačima. Pripadnici građansko-evropske opozicije uvek su shvaćeni kao slobodoumni, progresivni, emancipovani, okrenuti ka Evropi i modernizaciji, ali i intelektualno i moralno izuzetni. S druge strane, politički lideri vlasti, pre svih Aleksandar Vučić, označeni su kao anti demokrati, lažni evropeji, moralno i intelektualno nedorasli. Rečju, postoje dve Srbije: jedna moralno i intelektualno „viša“, a druga je moralno i intelektualno „niža“. Jedna je evropska i građanska, druga je primitivna i duboko antievropska. Razume se, ova prepostavka u mišljenju i vrednosno procenjivanju stvarnosti, kakvu prihvataju i dosledno sprovode pripadnici građanske elite, podvrgнутa je žestokoj kritici. Tako, već citirani Dragan J. Vučićević kaže: „Žuta ološ-elite i u ovoj predizbornoj kampanji pokušava da na silu Srbiji nametne kastinsku podelu. Dotični video-uradak snimljen po ideji ukradenoj iz Obamine kampanje treba da ovdasnjem javnom mnenju nametne zaključak kako elita danas u Srbiji većinski, gotovo jednoglasno, podržava Jankovića i kako su svi oni drugi, oni koji se usuđuju da javno podrže Aleksandra Vučića, zapravo plaćenici, botovi, sendvičari, jednom rečju – pripadnici najniže kaste koja nikako ne bi smela da odlučuje o budućnosti ove zemlje. Da vidimo ko nas sve u tom njegovom spotu uči poštenju i političkom moralu. Da se zapitamo, na primer, kako je moguće da nam o poljoprivredi govori bivši pevač, a sada karijerni pijanac Vlado Georgiev? Gde se to on, kada i kako bavio poljoprivredom? Osim ako pod poljoprivredom ne podrazumeva mužu budžetskih miliona preko burazersko-tajkunskih kombinacija na račun svoje privatne firme?! Ili otkud to da nas slobodi i nezavisnosti medija u Prangijinom spotu podučava Tanja Vojtehovski? To je, da vas podsetim, ona ‘novinarka’ koja je u svojoj emisiji devojku, žrtvu strašnog porodičnog nasilja, pitala da li je svršila dok ju je otac silovao?! I kako smo došli dotele da nas braća Trifunović, Sergej i Branislav, podučavaju preživljavanju? Da možda ne misle na preživljavanje pod dejstvom opojnih supstanci? U tome su, zna to ceo Beograd, vrhunski stručnjaci... Predsednički izbori 2. aprila su poslednja dobra prilika dosovske žute ološ-elite da ponovo uzjaše, da ponovo nekažnjeno laže, vara i krade. I zato će oni u naredne tri nedelje da vode najprljaviju moguću kampanju. I zato će u izbornoj noći pokušati da izazovu krvave sukobe. Mislite o tome.“²⁶ Da je ovakav pristup generator podele, potvrдиće i kolumnista Večernjih novosti Ratko Dmitrović, koji tendencije ka hipostatiziranju opozicionog moralnog i političkog pretencioznog držanja, vidi ka otisku adlerovski shvaćenog kompleksa više vrednosti. Reč je o dubinskoj strukturi u mišljenju i delanju koja je unazad tradirana već dvadesetak godina. Isključivost i podela, inherentne opozicionom diskursu, izazivaju zgražanje i osudu Ratka Dmitrovića: „Ta dvoličnost nije od juče – smrdi Srbijom već decenijama – i nije razlog ovih redova. U pitanju je društveni i politički elitizam, nipođaštavanje svih koji misle drugačije. Ta konstanta u srpskoj politici, rođena istog dana kad i višestranačje, nikada, izgleda, neće moći da se iskorenii. Pojava o kojoj je reč zasnovana je na totalnoj isključivosti, osećaju superiornosti nad drugima, na kompleksu više vrednosti. Pacijenti Alfreda Adlera, na srpski način.“

25 Dragan J. Vučićević, „Prljavo, najprljavije,” *Informer*, 21. 01. 2017, str. 7

26 Dragan J. Vučićević, „Lažna elita,” *Informer*, 11. 03. 2017, str. 5

Pečat, 17. 03. 2017.

U istom duhu nastupa i Nikola Vrzić i šalje gotovo identičnu, i donekle indirektnu poruku. U svom tekstu nastalom nakon skupa održanog u Novom Sadu: „Zadivljujuće je malo vremena prošle subote bilo potrebno da se ovdašnjim a bezobalnim internet prostorom rašire fotografije krežubih pristalica Srpske napredne stranke koje, s podrazumevajućom i razumljivom mukom, ali željno jer su bili gladni, grickaju podeljene im sendviče i oduševljeno pozdravljaju svog predsedničkog kandidata Aleksandra Vučića.“

Krežubi sendvičari s Vučićevog mitinga u Novom Sadu momentalno su bili izvrgnuti tretmanu temeljne poruge na društvenim mrežama na kojima se okuplja društvo koje sebe smatra finijim od njih, i težeg ih je duševnog bola zbog tih podsmeha sačuvala, verovatno, samo činjenica da se društvene mreže kojima oni imaju pristup ne nalaze u sajber-prostoru već po pijacama, buvljacima i kafanama kada, ponekad, stigne plata. U svakom slučaju, ova mala novosadska epizoda pokazala nam je kako s jedne strane imamo onu krežubu šaku jada, a s druge strane one koji su uvereni da su bolji od njih pa zato i mogu da im sude, a s njima i selebritije da ih u to i dodatno uvere. Zvuči poznato, zato što i jeste poznato. I Hilari Klinton se okružila selebritijima i ostalima koji misle da su bolji jer preziru američku šaku jada, gubitničke tranzicije koja se tamo zove globalizacija, a svodi se na isto, i znamo kako je prošla kada je narod progovorio. I nije se to dogodilo samo u Americi, događa se i u ostatku sveta zapadne, neoliberalne demokratije. To je svetski trend, samozvani elitisti i njihovi selebritiji sve više postaju snage prošlosti.²⁷ Pored toga što je duboko ogrežla u narcizam i političko-moralističku isključivost, antievropska i građanska politička elita bremenita je korupcijom i visokim stepenom nesposobnosti da učini bilo šta važno za opšte dobro, tačnije za državu. Iz tog razloga, ova opozicija je duboko amoralna.

O ovome jezgrovitom svedoči sledeći citat iz teksta urednika Večernjih novosti Ratka Dmitrovića: "Bilans tranzicije koju su sprovodile stranke sadašnje opozicije – osporava se politički kredibilitet kroz osporavanje kompetentnosti. Teza dužina boravka na vlasti obrnuta srazmerna pozitivnom učinku opozicije. Izgubljeno vreme – jalova politika. Da li su utvrdili granice Srbije, napravili državu, sačuvali je, obnovili ekonomiju, puteve, zaustavili propadanje srpskog sela... dali primer drugima? Gde su njihove fabrike, proizvodne linije? Šta su plasirali na domaće i strano tržiste, osim laži i opsena? Rasprodali su sve što je moglo da se proda. Uništili (svesno, brutalno, hajdučki) četiri ključne srpske banke za koje je bila vezana celokupna srpska privreda. Bez toga nisu mogli da krenu u rasturanje te privrede, u pljačku i propast koju su nazvali privatizacija. Šta su dali srpskoj kulturi, ovi koji danas spominju lustraciju? Katance (odavno zarđale) na Narodnom muzeju, Muzeju savremene umetnosti, doskora i na Muzeju grada Beograda. Misli li neko da je ovo slučajno? Jedina smo država u Evropi u čijem glavnom gradu turista ne može da uđe u muzej koji bi mu pružio sliku o kulturi naroda po kojem se ta država zove. Oktobarskom salonu podarili su obore sa živim prasićima (rasa jorkšir). To je vrh njihovog stvaralaštva, njihova kultura. U poznate galerije su ubacivali šut ili ih pretvarali u 'antiratne oaze' u kojima su Srbe predstavljali kao ubice, monstrume, silovatelje, genocidan talog – tvrdeći da je sve to kultura. Razvališe usta od jauka za slobodnim medijima, a doneli su zakon kakav nikо drugi u Evropi nije doneo i neće da doneše. Zbog sramote. Koji su kvalitetan, slobodan a tiražan list napravili? Koju televiziju? Bar da imaju stida."

Jednako koliko je moralno sporna i suštinski nekompetentna za vođenje državnih poslova, opozicija je nesklona, tačnije potpuno hermetična u pogledu rešavanja nacionalnog pitanja. Sporni patriotizam, treba shvatiti kao najosobeniji izbor te političke elite, koja je ne samo anacionalna, već suštinski nema

27 Nikola Vrzić, „Vrednosti i sendviči“, Pečat, br. 463, str. 6

ni pregled (geo)političke igre ni u regionu ni u svetu. Izostanak nacionalnih tema, podrazumeva i nedostatak politički artikulisanog evroskepticizma i intenzivnu rusofobiјu. Na sva tri pomenuta momenta prisutna u opozicionim kampanjama skreće pažnju urednik Pečata, Milorad Vučelić: "Prateći predsedničke izbore, i pored najbolje volje da otkrijemo neku državno i nacionalno centralnu temu koju bi nametnuli opozicioni kandidati, uočavamo da je gotovo nemoguće doći do nje. Veoma je teško, čak i nemoguće, učitati neki višak smisla u ova dešavanja. Teško da je čak i moguće podići probleme na nivo ozbiljne kritike. Nikakvog odjeka nema ili pokušaja osvrta na probleme ogromnih promena koje se odigravaju u svetu i Evropi. Niko se ne odaziva na stanje u Makedoniji niti na mešanje stranog faktora u toj državi. Niko i ne pomišlja da ponudi odgovor i bilo kakvo rešenje mogućih novih emigrantskih talasa o kojima se na relaciji Erdogan–Nemačka otvoreno govori. A ti talasi neizostavno moraju zapljasnuti Srbiju. Dosovski opozicioni kandidati i ne razmišljaju o nekoj pobedi ili rezultatu u prvom krugu već samo o prilici da u drugom krugu, u kome bi se svi udružili protiv Aleksandra Vučića, postignu nešto. Vučić se narednih dana sreće sa Vladimirom Putinom. Biće to za većinu dosovaca prilika da se domognu rusofobije kao argumenta u izbornoj kampanji. Tu su oni, za razliku od naroda, svoji na svome."²⁸

Kao nacionalno nesenzitivna, državno neodgovorna i isključivo motivisana željom za vlašću, opozicija se predstavlja kao politički akter koji koristi doslovno sve, čak i destabilizaciju političkog sistema i društva u celini, za slučaj da joj se dogodi izborni poraz. Ovakva karakterizacija opozicije kao političkog aktera konvergentna sa prikazom stanja u susednoj Makedoniji, gde je zemlja institucionalno „paralizovana“ i dovedena na rub dramatičnih političkih sukoba. U Makedoniji ulog u političkoj borbi nije smena političkih elita, već sam opstanak države. Opoziciji koja nije nacionalno senzitivna, ni politički odgovorna prema državi, rukovodeći, a ujedno i jedini motiv je vlast: "Njihova jedina šansa da to postignu jeste da nas podele i međusobno zavrpe kako bi onda mogli da Srbe koriste u korist svoje koristi. Gore narečena Makedonija pokazni je primer takve operacije. Zemlja u kojoj skoro 80 odsto stanovništva čine Makedonci dovedena je NATO-demokratijom u situaciju da o kolektivnoj sudbini, o životu i smrti, o ratu i miru odlučuje 19 odsto Šiptara. Plan je sličan i u Srbiji. S tim što će ovde kod nas uloga Šiptara biti poverena NATO kandidatima Vuku Pozderac Jeremiću, Saši Prangiji Jankoviću, Bošku Sisi Obradoviću i onom Ludom Raduletu. Ideja jeste da 2. aprila uveče vest ne bude koliko je ko dobio glasova, već koliko je ko glava razbio! Kakav god rezultat da bude, šta god da se bude dešavalо na biralištima, NATO kandidati će u noći između 2. i 3. aprila proglašiti 'veliku izbornu krađu', optužiti Vučića kao najgoreg diktatora i pokušati da u Srbiji izazovu 'obojenu revoluciju' po scenariju viđenom u Skoplju, Bukeštu, Kijevu... U tome će, naravno, imati podršku medijske žute ološ-elite, Skota i ostalih skotova iz redova beogradskih zapadnih ambasadora. Naravno, da li će NATO zlotvor uspeti u svom zločinačkom naumu, to zavisi samo od nas. Od naše kolektivne pameti. Ako većinski poverujemo da bilo kakvu sreću nama i našoj deci mogu doneti NATO Vuk, Sale Prangija, Boško Sisa ili Ludi Radule, onda i ne zasluzujemo bolju sudbinu od zlehude sudbine Makedonije."²⁹

Pored paralele sa makedonskim scenarijem, postoji i poistovećivanje opozicije sa omraženim Albancima, kojima se dodeljuje pežorativni nadimak „Šiptari“. Kroz ovu stilsku figuru pojačava se bes protiv opozicije i postavlja se jedan od ključnih momenta u određivanju njenog negativnog imidža. Opozicija je nešto najgore u vokabularu i svesti običnog građanina.

28 Milorad Vučelić, „Najveća tajna“, Pečat, br. 463, str. 3

29 Dragan J. Vučićević, „Lekcija Skopje“, Informer, 4. 03. 2017, str. 7

Pomenutu poruku, tačnije „identifikaciju opozicija – Šiptari“ poruku treba ponavljati dok ne bude bez ostatka utisнутa u svest prosečnog birača. Pored moralne stigmatizacije opozicionih političara, put ka izgradnji njihovog negativnog imidža je ukazivanje na njihovu političku nedoslednost, tačnije fatalni nesklad između reči i dela. Deklarativno zalaganje za demokratske vrednosti u neskladu je sa konkretnim potezima opozicionih lidera. Jedan od upečatljivih primera je protest pristalica opozicionog predsedničkog kandidata Vuka Jeremića i njegovih pristalica ispred lista Informer. Na ovom skupu, primećena je osoba iz kriminogene sredine i pripadnik nasilne i kriminalne specijalne jedinice „Crvene beretke“. Osuđivani bivši specijalni policajac je prikazan kao pretnja listu Informer, ali i pretnja Srbiji u slučaju da dođe do promene vlasti.

Svedočanstvo o sugestivnom preterivanju sa ciljem da se politički diskredituje opozicioni kandidat dato je sledećem odlomku iz teksta glavnog i odgovornog urednika lista Informer, Dragan J. Vučićevića: „Dobro, jelte, da Srbi što jasnije i što pre vide kakav je Vuk Pozderac Buljubašić Jeremić licemer i koliki je on zapravo fašista. Vrlo je važno to što je dotični skraćeni liderčić koji voli da se lažno predstavlja kao ‘bivši predsednik sveta’ u ovoj predizbornoj kampanji pokazao svoje pravo lice. A to lice jeste lice monstruma. Monstruma koji bi, kad bi se nekom nesrećom dokopao vlasti, od Srbije napravio najcrnju ličnu despotiju. Monstruma koji bi zabranjivao i linčovao sve one koji se usuđuju da misle i javno govore drugaćije od njega. Monstruma koji, zarad svoga dupeta i interesa, ne preza ni od saveza sa najcrnjim đavolima. Monstruma koji se predstavlja kao bliski saradnik streljanog Zorana Đindjića, a za najbliže saradnike uzima Legijine ubice?! I da na kraju ne zaboravimo – kampanja efendije Jeremića učinila je još jednu veliku stvar za sve nas. Ona je, naime, potpuno razobličila nakaznu suštinu ogromne većine srpskih medija koje i dalje kontrolisu pripadnici žute ološ-elite. Ako ne razumete, zapitajte se samo da li bi gotovo svi beogradski mediji čutke prešli preko Vučićeve odluke da nepodobnim novinarima primenom fizičke sile zabrani ulazak na konferenciju za novinare?! Ili, da li bi u svim medijima vladala zavera čutanja da je Vučić za svog telohranitelja angažovao osuđenog ubicu iz Legijine parapolicijske jedinice?! Konačno, šta mislite, da li bi žute dosovske političke komesarke na RTS ignorisale priču da se, kojim slučajem, dokazalo da je na račune Aleksandra Vučića za tri i po godine leglo 7,5 miliona dolara nepoznatog porekla?! Mislite o svemu tome.“³⁰

Pored vrednosno negativne konotacije koja je sistematski i detaljno prepisivana opozicionim predsedničkim kandidatima, osrvt na opoziciju u antirezimskim medijima bio je značajno drugačiji. Najpre, kao što su to brojni citati pokazali, antivladini nedeljnici otvorili ogroman prostor za iskazivanje političkih poruka opozicionih lidera. Njihove interpretacija aktera, događaja i procesa u Srbiji dominirali su u gotovo svim nedeljnim novinama, uključujući i nedeljnik Pečat koji je otvorio značajan prostor vođama DSS-a, Aleksandru Popoviću, predsedničkom kandidatu stranke na izborima i Milošu Jovanoviću, lideru ove parlamentarne desne i evroskeptične stranke. Pored plasiranja političkih poruka koje su pozivale na glasanje protiv omraženog režima Aleksandra Vučića, veliki broj opozicionih lidera bavio se kalkulacijama o podizanju izlaznosti i projektovanju povoljne medijsko-političke strategije koje bi izbore trebalo da odvedu u drugi krug. Ova strategija bila je motivaciono-političkog tipa. Opoziciju je trebalo predstaviti kao dostojnog takmaka vlasti, a različitim tehnikama ubeđivanja, od kojih upotreba statistike izvedene iz ispitivanja javnog mnjenja, nastojalo se privući pasivno biračko telo na antivučićevsko političko opredeljenje.

30 Dragan J. Vučićević, „Hvala Jeremiću“, *Informer*, 25. 03. 2017, str. 4

Dva primera su očigledna i oni nedvosmisleno potvrđuju živo prisustvo pomenutih ubeđivačkih strateških. Naslovna strana nedeljnika Nedeljnik u kome predsednički kandidat opozicije Vuk Jeremić poručuje lideru SNS-a i predsedničkom kandidatu vladajuće koalicije Aleksandru Vučiću „Posle izbora lider opozicije će biti Vučić. Izlaznost je izuzetno važna, ali najbitnije je kako će se kandidati opozicije ponašati jedni prema drugima u nedeljama koje dolaze. Da li više od 50 odsto ljudi u ovoj zemlji misli da li im je dobro ili loše – to je jedina matematika... Ja sam uveren da je mnogo više onih koji su s punim pravom nezadovoljni, i zato je naš najvažniji cilj treba da bude da ih ohrabrimo da izađu na izbore i na njima se izjasne shodno svome raspoloženju prema okolnostima u kojima živimo.“³¹

Paralelno sa motivacijom za protestno glasanje, događa se i degradiranje rejtinga Aleksandra Vučića. Taj retorički manevar ima cilj da sruši mit o „nepobedivosti“ Vučića. U sklopu ove političko-propagandne aktivnosti koriste se statistički podaci neimenovanih agencija kojima se pripisuje apsolutna preciznost u merenju popularnosti i apsolutna preciznost u predikciji izbornih ishoda. Primer „igre“ sa brojkama je već navedeni intervju poslanika DŽB, dr. Dušana Pavlovića: „Mislim da je podrška Aleksandru Vučiću i SNS ozbiljno manja u odnosu na ono što se plasira kroz istraživanja javnog mnjenja. Drugo, izbori su lažirani. Njegova podrška nije tolika...“³²

Euforični spoj negativne opsесије Vučićem i „pumpanja“ vlastitog opozicionog samopouzdanja dobija kulminaciju u Pavlovićevom „nadahnutom osrvtu“ na razliku između „lažnih“ i „pravih“ statističkih podataka koji održavaju stanje u biračkom telu. Ovaj osrvt uključuje i na mogućnost vanrednih parlamentarnih izbora: „Zato što čovek na jedan način razmišlja kada misli da ima 40 ili 45 odsto, a na drugi kada sazna da ima 30 odsto podrške. Ili kada čuje da njegov glavni protivnik, DŽB, koji je imao 6-7 odsto, danas ima 15 procenata podrške. Mislim da on posle ovih informacija više nije toliko raspoložen za parlamentarne izbore, sa 30 odsto podrške to mu postaje ozbiljan problem.“³³

Motivacija apstinenata zajedno sa degradacijom rejtinga Aleksandra Vučića, kulminira u dramatizaciji potencijalnog ishoda. U tom kontekstu, legitimiše se mogućnost drugog kruga, kao realna opcija, uprkos matematičkim i političkim okolnostima koje su drugi krug učinili teorijskom mogućnošću. Ipak, nadanje u veću izlaznost koja generiše mogućnost drugog kruga provlači se u mišljenju opozicionog poslanika, istraživača javnog mnjenja i političkog analitičara, Đorđa Vukadinovića, koji u razgovoru za antivladin list Vreme, kaže: „Potrebno je uočiti da ima gotovo petina ispitanih (18,5 odsto) koja se ili još nije odlučila, ili ne želi da kaže za koga će glasati – a čiji su glasovi proporcionalno raspoređeni na sve kandidate, što, razume se, ne mora da bude slučaj. I tek nakon te matematičke operacije, npr. onih Vučićevih 44,7 postaje skoro 55 odsto... Eventualna šansa za opozicione kandidate, kao i nada za odlazak izbora u drugi krug, krije se u mogućnosti da na izbore izađe nekoliko stotina hiljada, ili čak pola miliona „novih“, odnosno u međuvremenu razočaranih i/ili pasiviziranih birača, što u ovom trenutku ne deluje previše verovatno. No upravo pojave poput Belog ili ovaj poslednji odurni napad na Natašu Jeremić (kao „šefa narko-kartela“), koji je došao iz tabora SNS-a i usta Milenka Jovanova, predstavljaju one

31 Vuk Jeremić, „Oni vas gaze dok ne pokažete zube“, razgovor sa Veljkom Lalićem i Nenad Čalukovićem, *Nedeljnik*, br. 268, str. 38

32 Dušan Pavlović, „Dobili su nam i Jeremić i Janković“, razgovor sa Oljom Bećković, *NIN*, br. 3449, str. 12

33 Isto, str. 14

nepredvidive faktore koji u poslednji čas i te kako mogu promeniti tok kampanje, pomešati dobijene brojke i preokrenuti raspoloženje javnog mnjenja. Zato su – uprkos svemu i bez obzira na sve – svaki pa i ovi predstojeći izbori, ipak, koliko-toliko, neizvesni”.³⁴

Pored dramatizacije izbornog postupka u kontekstu moguće i željene neizvesnosti ishoda, opozicija u predstojećim izborima može videti svoju šansu za povratak na političku scenu. Predsednički izbori kao proraz mogućnosti za povratka dela opozicije i rađanje novih političkih stranaka, politički je motiv pisanja Jovane Gligorijević. Rukopis ove autorke, odiše otvorenim navijanjem i slikanjem opozicije kao politički i moralno superiornog aktera u odnosu na vlast. Politička opredeljenja, ideološke idiosinkrazije autora i otvoreni gest podrške mogu se iščitati iz duha i slova njenog teksta: “Sva je prilika da će se posle ovih izbora na političkoj sceni izroditи dva nova pokreta: jedan predvođen Sašom Jankovićem i drugi predvođen Vukom Jeremićem. Ova teorija je više nego verovatna jer su oba kandidata mobilisali veliki broj aktivista, njihovi štabovi praktično već funkcionišu kao pokreti, pa teško da će bilo koji od njih dvojice dopustiti da se nakon predsedničkih izbora ta energija raspe. Opet kažemo – bez obzira na rezultat. U tom smislu, ovo je šansa da se makar dve, čak ne ni toliko udaljene političke struje, prebroje, izmere svoju realnu snagu i domet i na taj način dovedu do prekomponovanja opozicionog dela političke scene. Ujedno, ovo je prilika i za revitalizaciju takozvane građanske opozicije koja od 2012. tavori, batrga se i, sve u svemu, ne ostavlja utisak da zna gde udara... Za neke stare igrače ovo je prilika za katarzu. Podrškom koju je dala Saši Jankoviću, Demokratska stranka je uspela da povrati delić izgubljenog poverenja birača. I ne samo to, već izgleda da se DS-u vratio samopouzdanje, a to im je, pored finansija, bio najveći problem nakon poraza 2012., nekoliko unutarstranačkih izbora, te iscrpljivanja i iživljavanja kome ih je izložio bivši predsednik Boris Tadić... Dok je u slučaju Saše Jankovića zamisliv i scenario po kom bi pokret koji se okupio oko njega nastavio svoj život bez njega, u slučaju Vuka Jeremića je potpuno jasno da predsednička kandidatura znači povod za njegov povratak u politiku i ostvarenje neskriveno velikih političkih ambicija. I on je uspeo da mobiliše značajne snage ‘u ljudstvu’, pa tek ovde nema sumnje da nas posle izbora čeka osnivanje nove partije. Dok su Jankovićeve pristalice ideološki mešovito društvo koje spaja želja za funkcionalnom državom, povratkom poverenja građana u institucije, te ograničavanje moći jednog čoveka (što je, da se razumemo, legitiman zahtev), moguća stranka Vuka Jeremića je ideološki donekle određenija. Jasno nam je da tu imamo desni centar, umereni nacionalizam i politiku koju odranije znamo kao ‘I Kosovo i Evropa’.”³⁵

Uputstvo za glasanje građanima koji nisu prorežimski opredeljeni; afirmacija opozicije, tačnije njenih kandidata, prema stepenu njihove izloženosti negativnoj kampanji provladinim medijima; ko je više napadan, taj je moralno izvrsniji i politički izuzetniji. Ovu poruku nosi tekst Zore Drčelić, a koji je nastao tri dana pre izbornog dana. Očigledna afirmacija opozicije, tačnije neskriveni primer novinarske političke pristrasnosti vidljiv je u sledećem citatu: “Da li je građanima koji će na ovim izborima glasati za dvojicu najrelevantnijih kandidata opozicije Sašu Jankovića i Vuka Jeremića, ne po rejtinzima, nego po količini besa, mržnje i propagandnih fekalija, koji se svakodnevno na njih izručuju u stotinama kilograma tabloidnih sadržaja, uopšte stalo do pravljenja novog vođe? Ili bi ti ljudi, možda, više voleli da vide organizovan tim nekih odgovornih i savesnih ljudi, koji se neće skupiti iza romantičnih parola ‘ko sme da vas

34 Zora Drčelić, „Bitka za drugi krug,” *Vreme*, br. 1369, str. 11

35 Jovana Gligorijević, „Opozicija uzvraća udarac,” *Vreme*, br. 1367, str. 5

pogleda u oči”, pa se posle razbežati kud koji mili moji?”³⁶

Slika Srbije iz prizme kolumni u štampanim medijima i nedeljnicima je slika oštro polarizovane političke zajednice, društva sukobljenih interpretacija aktera, događaja i političko-istorijskih i širih društvenih procesa. Imidž ključnih aktera vlasti i opozicije izrazito su negativni, a sadržinski nadovezuju se na već ranije utvrđene političke i medijske koordinate.

Izborna kampanja samo je još detaljnije i značajno intenzivnije prikazale negativnu stranu političkog suparnika u očima drugog. Kontinuitet negativnih natpisa o Aleksandru Vučiću već je definisao jako ukorenjeni stereotip o njemu kao akteru, čineći svaki njegov potez, odluku, inicijativu, unapred moralno i politički stigmatizovanim. Istovremeno, opozicioni akteri, iako podržani otvoreno od dela „kritičkih medija”, takođe su prikazani kao politički nekredibilni i moralno sporni. Politički život prikazan kroz ogledalo nedeljničke štampe dinamična je i intenzivna borba negativnih slika dva aktera. Ona pokazuje neprestanost jaz među njima – jaz koji Srbiju čini gotovo fatalno podjelenim društvom.

36 Zora Drčelić, „Bitka za drugi krug,” *Vreme*, br. 1369, str. 13

5
3

O autorima

O AUTORIMA

Institut za javnu politiku je regionalna think-tank organizacija. Deluje u regionu Zapadnog Balkana kroz rad kancelarija u Beogradu, Podgorici i Ljubljani. Promocijom javnog dijaloga i konstruktivnih rešenja, Institut za javnu politiku doprinosi naporima država Zapadnog Balkana da postanu ravnopravni, pouzdani i progresivni partneri u evropskim integracijama i međusobnim odnosima. Nakon inicijalnog istraživanja i analize društvenog i medijskog konteksta u državama Zapadnog Balkana, Institut je razvio i sproveo niz projekata vezanih za medije, među kojima su: Uloga medija u procesu sekuritizacije na Zapadnom Balkanu, Civilni odgovor na klijentelizam u medijima – Medijski krug, NATO Reach Out - monitoring medija i Uloga medija u praćenju R1325 u Crnoj Gori.

Medijski arhiv EBART je privatna kompanija, osnovana 2000. godine. Njena osnovna aktivnost je čuvanje podataka iz štampanih medija u elektronskoj formi. Novinski arhiv postoji od 2003. godine i do danas je u njemu uskladišteno više od 3.000.000 tekstova iz štampanih medija koji imaju nacionalnu pokrivenost, kao i odabranih lokalnih medija. Ebart je specijalizovan i za izradu analiza medija. Od osnovnih, kvantitativnih analiza, preko kvalitativnih analiza koje porede medijski tretman zadatih ključnih reči, pa sve do složenih analiza sadržaja.

Velimir Ćurgus Kazimir je rođen 1948. godine u Novom Sadu. Od 2002. godine direktor je Medijskog arhiva Ebart, jedinstvene medijske dokumentacije u Srbiji. Bio je novinar i urednik kulturne rubrike u Politici od 1988. do 1996. godine. Jedan je od osnivača Nezavisnog udruženja novinara Srbije. Autor je desetak knjiga proze i eseja na temu kulture i kulturne politike. Njegova dela prevođena su na engleski, francuski, nemački, španski, poljski i japanski jezik. Dobitnik je Međunarodne nagrade za esej časopisa Lettre International u Vajmaru 2000. godine. Član je srpskog PEN centra od 1987. godine. Priredio je više knjiga na temu odnosa politike i medija. Autor je više projekata iz oblasti istraživanja, medija i kulture. Posebno se bavio istraživanjem medijske scene u Srbiji i uticajem medija na političku i društvenu stvarnost. Autor je knjige "Hajka - analiza medijske kampanje protiv Vlade Zorana Đindjića".

Dr Isidora Jarić rođena je u Beogradu 1970. godine. Docentkinja je Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na Odeljenju za sociologiju, na kome je i stekla titulu doktora nauka. Saradnica je Instituta za sociološka istraživanja, koji se bavi istraživanjem i ispitivanjem globalnih karakteristika i preobražaja u srpskom društvu. Urednica je dela "Bolonjska reforma visokog školstva u Srbiji: problemi, dileme, očekivanja i strahovi nastavnog osoblja na Beogradskom Univerzitetu" (Institut za filozofiju i društvenu teoriju i Filip Višnjić, 2010.), kao i dela "Politike roditeljstva" (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015). Objavila je brojne naučne radove, članke i knjige, među kojima je i "Kultura i preobražaj Srbije – vrednosna usmerenja građana u promenama posle 2000. godine".

Danica Laban, rođena u Beogradu 1976, medijska analitičarka, novinarka i komunikološkinja. Radila je na brojnim projektima, koji su u svojim medijskim komponentama imali zastupljenu vidljivost, treninge i istraživanja u oblasti medija. Saradniva je sa domaćim i stranim organizacijama i institucijama, poput Saveta Evrope (CAR project 2011-2012), UN Women (projekti u oblasti socioekonomskog osnaživanja žena 2012), Kancelarijom za ljudska i manjinska prava (2012 - 2013, 2015 - projekti za unapređenje položaja Roma) itd. Radila je i na evalvaciji medija u Srbiji za Strategic marketing/IPSOS (2009-2011), za potrebe BBC Trust. Agenciju Jigsaw Communications, u okviru koje i danas posluje, osnovala je 2006. Tokom karijere, bila je i novinar i urednik na RTS, BK TV i TV Politika.

Dr Dejan Vuk Stanković rođen je u Beogradu 1973. godine. Titulu doktora nauka stekao je na Filozofском fakultetu Univerziteta u Beogradu, na katedri za filozofiju. Trenutno predaje filozofiju, etiku i filozofiju obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Od 2000. do 2013. godine stručno se usavršavao i učestvovao na projektima Instituta za filozofiju i društvenu teoriju kao stipendista Ministarstva za nauku, tehnologiju i životnu sredinu. Od 2004. do 2006. godine radio je za Marten Board International, privatnu kompaniju specijalizovanu za istraživanje tržišta i javnog mnjenja. Od 2006. godine do danas je nezavisni politički analitičar, komentariše politički i društveni život u Srbiji i regionu za različite TV i radio stanice i štampane medije.

Unos i obrada podataka:

Snežana Bajčeta, doktorandkinja Fakulteta političkih nauka
Predrag Bajić, doktorand Fakulteta političkih nauka
Milica Oros, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka
Katarina Vukajlović, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka
Mina Dimitrovski, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka
Mina Dimitrovski, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

MEDIJAMETAR